

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra religionistiky

**Ženská spiritualita Mirandy Grayové zaměřená na celosvětové požehnání ženského lůna
jako duchovní praxe New Age**

**Feminine Spirituality by Miranda Gray Focusing on the Worldwild Womb Blessing as a
Spiritual Practice New Age**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Zdeněk Vojtíšek, Ph. D.

Autor:

Bc. Karolína Grunclová

Praha 2023

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu diplomové práce doc. PhDr. Zdeňkovi Vojtíškovi, Ph. D. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce. Dále velice děkuji mému manželovi a dětem, že měli se mnou tolik trpělivosti při mém psaní. Obrovské díky skládám svým kolegyním z fakulty husitské teologické, za jejich podporu, rady a opakované pročitání mé diplomové práce. V neposlední řadě patří velký dík mé korektorce Kristýně, její práce je nedocenitelná.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací „Ženská spiritualita Mirandy Grayové zaměřená na Celosvětové požehnání ženského lůna jako duchovní praxe New Age“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Bc. Karolína Grunclová

Anotace

Tato diplomová práce analyzuje současnou duchovní praxi, ženskou spiritualitu Grayové, která svými myšlenkami potvrzuje spiritualitu ženského těla a má tendenci přispívat ke kulturní reformě postojů k ženám a „ženským otázkám“ prostřednictvím Celosvětového požehnání lůna. Absolventská práce se zaměřuje na teorii a praxi spirituality podle Grayové. Ženská spiritualita Grayové je komparována s přístupem Wountera Hanegraaffa k hnutí New Age a s dalšími potenciálními styčnými proudy, které se řadí pod hnutí New Age.

Klíčová slova

New Age, cykličnost, spiritualita, ženství, menstruace, požehnání lůna, Miranda Grayová

Annotation

This graduate thesis analyzes a contemporary spiritual practice, Gray's Female Spirituality, which confirm the spirituality of the female body and tends to contribute to the cultural reform of attitudes towards women and "women's issues" with Worldwide Womb Blessing. The graduate thesis focuses on the theory and practice of Gray's spirituality. Gray's Feminine Spirituality is compared to Wounter Hanegraaff's approach to the New Age movement and to other potential currents in the New Age movement.

Keywords

New Age, woman cycles, spirituality, womanhood, menstruation, womb blessing, Miranda Gray

Obsah

Obsah	4
Úvod	5
1. Metodologie	6
1. 1. Rozdělení kapitol	6
1. 2. Metodologie	6
1. 3. Použitá literatura	7
1. 4. Vymezení pojmů	9
2. New Age	12
2. 1. New Age podle Hanegraaffa	12
2. 1. 1. Vybrané rysy New Age	12
2. 1. 2. Stručná historie New Age podle Hanegraaffa	18
3. Ženská cyklická spiritualita Mirandy Grayové	22
3. 1. Menstruační cyklus	23
3. 1. 1. Menstruace a měsíc	26
3. 1. 2. Menstruační cyklus v praxi Grayové	27
3. 2. Teorie cykličnosti	29
3. 2. 1. „Posvátné“ cyklické ženství	32
3. 3. Požehnání lůna	35
3. 3. 1. Instrukce požehnání lůna	40
3. 4. Meditace celosvětové požehnání ženského lůna	42
3. 4. 1. Meditace požehnání lůna	48
3. 4. 2. „Nová“ meditace Sdílení	51
3. 4. 3. Požehnání Země-jóni	52
3. 4. 4. Úplňková měsíční meditace	54
4. Styčné prvky New Age a ženské cyklické spirituality	57
4. 1. Hanegraffovo pojetí	57
4. 1. 1. Důraz na tento svět	57
4. 1. 2. Holismus	58
4. 1. 3. Evoluce	59
4. 1. 4. Psychologizace náboženství a sakralizace psychologie	60
4. 1. 5. Očekávání příchodu nového věku	62
4. 2. Jiné možné styčné body	64
4. 2. 1. Novopohanství	64
4. 2. 2. Feminismus	69
4. 2. 3. Koncept energie	73
4. 2. 4. Spirituální tržiště a konzumerismus	73
4. 2. 5. Sebe-náboženství	74
4. 2. 6. Ztělesněná spiritualita	75
5. Závěr	78
6. Literatura	81

Úvod

V předkládané diplomové práci tematizují ženskou spiritualitu v kontextu hnutí New Age. Ženská spiritualita je rozsáhlý fenomén, který zahrnuje mnoho různorodých oblastí. Tato práce se zaměřuje na spiritualitu související s ženským lůnem, menstruačním cyklem a spirituálním prožíváním skrze tělo a tělesnost.

Bádání v této ženské spiritualitě je značně omezené převážně na novopohanské směry, například na výzkum Velké Bohyně. Značný rozsah odborných prací lze pozorovat v okruhu feministické spirituality. Dále je možné se setkat se studii ženské spirituality zaměřené na tělesnost v rámci hinduistických náboženství. Odvětví náboženských menstruačních praktik je často tabuizováno. Konkrétní oblast ztělesněné ženské spirituality není příliš tematizovaná v odborné literatuře a nejsem si vědoma toho, že by někdo konkrétně zkoumal motiv ženské cyklické spirituality. V českém prostředí se jako jedna z mála věnuje badatelské práci v kontextu cyklické ženské spirituality Michaela Ondrašínová. Ve své práci¹ rozebírá v prostředí ženských kruhů proměnu genderové identity, která probíhá skrze cyklické tělo.

Cílem této práce je analýza ženské cyklické spirituality požehnaní lůna optikou Hanegraaffovy definice New Age. Zda splňuje či nespĺňuje charakteristické podmínky jeho pojetí, a jaké jsou její případné další styčné body zařazující se též do New Age.

Na okraj bych chtěla dodat, že shledávám fascinujícím, jak moc jsou v lidech zakořeněny praktiky hnutí New Age, aniž by tito tušili, že byli ovlivněni právě oním duchovním proudem. Situaci shrnuje trefně Kostířová, když tvrdí, že: „Zásadní je, že některé z těchto jevů už společnost vlastně ani jako alternativní nevnímá – staly se natolik integrální součástí západní společnosti a životního stylu, že jsou v podstatě již neviditelné.“² Kritické postoje můžeme spatřovat ve snahách o psychologické pojetí New Age. Jedno z nejvýraznějších tvrzení je, že myšlení New Age je regresivní a narcistické. Ve smyslu, že jsou dospělí vraceni do dětského stavu všemocnosti – vírou v sílu mysli a přetváření reality. V zásadě by mělo jít o takovou realitu, která je tvořena myslí, jako jsou magická plnění přání.³ V této kritice lze spatřovat nesouhlas s praktikami jako jsou vizualizace, manifestace, afirmace a celkově proud pozitivního myšlení.

---

¹ MICHAELA ONDRAŠINOVÁ, *Cyklické tělo, spiritualita a probouzení ženy: přepisování genderových identit v prostředí ženských kruhů*, Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 11.

² ZUZANA M. KOSTIČOVÁ, *Současná alternativní spiritualita* (online), [Praha]: Husitská teologická fakulta UK

2020, dostupné online na: https://d11.cuni.cz/.../Soucasna_alternativni_spiritualita-skripta.pdf, s. 38.

³ ANN GLEIG, „New Age movement“, in (ed.) LEEMING, DAVID A., KATHRYN MADDEN a STANTON MARLAN, *Encyclopedia of Psychology and Religion*. New York: Springer 2010, s. 618-620.

1. Metodologie

1. 1. Rozdělení kapitol

V první kapitole představím a vymezím termíny stěžejní pro analýzu ženské cyklické spirituality. V kapitole druhé budu prezentovat historický vývoj New Age a uvedu rysy, které jsou pro tuto práci relevantní. Nastíním body New Age, které jsou klíčové v pojetí Hanegraaffa. Ve struktuře práce je zásadní třetí a čtvrtá kapitola. Ve třetí kapitole vykládám pojetí ženské cyklické spirituality tak, jak s ním pracuje Grayová. Nejdříve charakterizují osobu Grayové a historii její duchovní cesty. Později pojednám o jejím pojetí menstruačního cyklu, teorii cykličnosti a koncepci cyklického ženství. Ke konci třetí kapitoly blíže představím duchovní praxi požehnání lůna, její vlastnosti a zákonitosti a další meditace související úzce s celosvětovým požehnáním lůna. V závěru práce ve čtvrté kapitole se vyjádřím k existenci či neexistenci styčných bodů mezi New Age v pojetí podle Hanegraaffa a fenoménem ženské cyklické spirituality Grayové. V případě jejich existence je popíši a zhodnotím, zda její prvky lze zařadit do hnutí New Age v pojetí Hanegraaffa.

1. 2. Metodologie

V praktické části (3. a 4. kapitole) se budu věnovat terénnímu výzkumu a analýze dostupných materiálů cyklické spirituality Grayové a jejího celosvětového požehnání lůna. Nejprve budu analyzovat oficiální dokumenty jako například články, knihy, záznamy a přepisy rozhovorů, další elektronické zdroje Grayové, celosvětového požehnání lůna, *Rudého měsíce*. Na základě tohoto studia zrekonstruuji a interpretuji vývoj cyklické spirituality požehnání lůna od jejího počátku do současnosti.

Terénní výzkum proběhl metodou zúčastněného pozorování rituálů ženské cyklické spirituality Grayové. Během jednoho roku, v rámci pěti online setkání, při meditacích požehnání lůna a měsíčních meditacích došlo k imerzi do pozorované skupiny. Při pozorování jsem si všímala průběhu meditací, zaznamenávala jsem pozorované, slyšené i prožité. Veškerý písemný záznam byl proveden mimo pozorování tak, aby nedošlo k ovlivnění přirozeného chování. Vedla jsem si výzkumný deník z účastí na požehnání lůna a souvisejících meditací.

S prostředím ženských seminářů, meditací či kruhů jsem do doby svého zúčastněného pozorování přišla do kontaktu jen nepřímo, nejčastěji skrze sociální média a události – například přechodové rituály menarche. Atmosféra, kterou jsem měla jejich prostřednictvím možnost poznat, mi částečně naháněla strach. Nebyla jsem ochotna čelit projevům svého ženství. Stejnou měrou mě však oslovovala a lákala, jelikož jsem delší dobu toužila poznat společenství, které je složené čistě z žen.

V první, druhé a čtvrté části postupuji na základě etického postoje. Pouze ve třetí části budu k výzkumu přistupovat na základě emického postoje. Budu vycházet z názorů zkoumané spirituality a budu pracovat s kategoriemi, jež jsou platné pro cyklickou spiritualitu, aby bylo možno „pochopit celek (...) z jeho vlastních souvislostí“⁴.

Považuji také za významné zdůraznit fakt, že pro snadnější orientaci, svou a čtenářovu, v práci používám na mnou zvolených místech řez písma tučný takzvaný bolt. Nejčastěji jej využívám pro zdůraznění pojmů, které jsou podle mého názoru důležité.

1. 3. Použitá literatura

V této práci vycházím především z knihy Woutera J. Hanegraaffa *New Age Religion and Western Culture: Esotericism in the Mirror of Secular Thought*⁵, která byla vydána roku 1998 v New Yorku. Dále jsem hojně čerpala z publikace Paula Heelase *The New Age Movement: The Celebration of the Self and Sacralization of Modernity*⁶. Ačkoliv se jedná o starší publikace, jsou stále aktuální. Další teoretickou oporu jsem našla v publikaci Zdeňka R. Nešpora a Dušana Lužného *Sociologie náboženství*⁷ či v publikaci Nešpora *Náboženství a moderní společnost: sociologické teorie modernizace a sekularizace*⁸; ve skriptech Zuzany M. Kostičové *Současná alternativní spiritualita*⁹. Z encyklopedií jsem hojně využívala díla od Davida A. Leeminga, Kathryn Maddenové a Stanton Marlan *Encyclopedia of Psychology and Religion*¹⁰; Christophera H. Partridže a editora Zdeňka Vojtíška, *Encyklopedii nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*¹¹; editorky Lindsay Jonesové, *Encyclopedia of Religion*¹².

Zdrojů o ženské spiritualitě je nespočet. Pokud ale sledované téma zúžíme na ženský cyklus a ženské lůno, je již situace jiná, zde relevantní literatury citelně ubývá. V odborné literatuře jsem nenalezla žádnou publikaci pojednávající konkrétně o pozeňání ženského lůna. Využívala jsem

---

⁴ JACQUES WAARDENBURG, *Bohové zblízka: systematický úvod do religionistiky*, Brno: Masarykova univerzita Rubikon 1997, s. 87.

⁵ WOUTER J. HANEGRAAFF, *New Age religion and Western culture: Esotericism in the Mirror of Secular Thought*, Leiden, New York, Kolín: Brill 1998, 558 s.

⁶ PAUL HEELAS, *The New Age Movement: The Celebration of the Self and Sacralization of Modernity*, 1996, 288 s.

⁷ ZDENĚK NEŠPORA a DUŠAN LUŽNÝ, *Sociologie náboženství*, Praha: Portál 2007, 236 s.

⁸ DUŠAN LUŽNÝ, *Náboženství a moderní společnost: sociologické teorie modernizace a sekularizace*, Brno: Masarykova univerzita 1999, 183 s.

⁹ ZUZANA M. KOSTIČOVÁ, *Současná alternativní spiritualita* (online), [Praha]: Husitská teologická fakulta UK 2020, dostupné online na https://d11.cuni.cz/.../Soucasna_alternativni_spiritualita-skripta.pdf, 84 s.

¹⁰ DAVID A. LEEMING, KATHRYN MADDEN a STANTON MARLAN, ed. *Encyclopedia of Psychology and Religion*, NY: Springer 2010, 506 s.

¹¹ CHRISTOPHER H. PARTRIDGE, *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*, V Praze: Knižní klub 2006, 446 s.

¹² LINDSAY JONES (ed.), *Encyclopedia of Religion*, second edition; 15 volumes, Detroit: Thomson Gale MI, 2005.

emické literatury od Mirandy Grayové *Probuzení ženské energie*¹³, *Rudý měsíc*¹⁴ a *Poselství pro ženskou duši*¹⁵.

K dispozici jsem měla též sekundární literaturu řešící rozličná ženská témata, která se cyklické spirituality dotýkají. Dále v tomto zaměření práce vycházím z cizojazyčných článků. Kritický postoj například zaujímají Rita E. Montgomeryová ve své studii *A Cross-Cultural Study of Menstruation, Menstrual Taboos, and Related Social Variables*¹⁶ a Louise Landerová *Images of bleeding : menstruation as ideology*¹⁷. Obě autorky upozorňují na využívání menstruace jako manipulativní ideologie.

Ke zpracování tématu požehnání lůna jsem využila i elektronické zdroje – prezentace, články a rozhovory z webových stránek celosvětového požehnání lůna *Wombblessing*¹⁸. Dále jsem pracovala s jednotlivými články Mirandy Grayové a z jejími předpisy k meditacím, rozhovory a s jejími osobními stránkami¹⁹. Další informace jsem čerpala ze sociálních médií, konkrétně šlo o platformu Facebook, kde se nachází stránky pro požehnání lůna – *Worldwide Womb Blessing in Czech – Celosvětové požehnání ženského lůna*²⁰, plus z veřejné skupiny požehnání ženského lůna²¹. V neposlední řadě jsem čerpala z e-mailové korespondence s Měsíční matkou.

---

¹³ MIRANDA GRAY, *Probuzení ženské energie: cesta celosvětového požehnání lůna: zpět k autentickému žensství*, Praha: DharmaGaia 2018, 224 s.

¹⁴ MIRANDA GRAY, *Rudý měsíc: jak chápat a používat tvůrčí, sexuální a spirituální dary menstruačního cyklu*, Praha: DharmaGaia 2011, 222 s.

¹⁵ MIRANDA GRAY, *Poselství pro ženskou duši: ženská moudrost pro všechny fáze vašeho cyklu*, České Budějovice: Osule 2019, 142 s.

¹⁶ RITA E. MONTGOMERY, *A Cross-Cultural Study of Menstruation, Menstrual Taboos, and Related Social Variables*, *Ethos*, 2 (2, 1974): s. 137-170.

¹⁷ LOUISE LANDER, *Images of bleeding: Menstruation as ideology*, Orlando: Press 1988, 227 s.

¹⁸ [GRAY], Miranda, „O Womb Blessing (Požehnání ženského lůna)“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, cit. duben 2022, dostupné na <https://wombblessing.com/cs/eineinladung>.

¹⁹ „Miranda Gray“ (online), *Miranda Gray*, cit. duben 2022, dostupné na <https://www.mirandagrays.co.uk/index.html>.

²⁰ „Worldwide Womb Blessing in Czech – Celosvětové požehnání ženského lůna“ (online), *Facebook*, dostupné online na <https://www.facebook.com/groups/WorldwideWombBlessingCesky>.

²¹ „Požehnání ženského lůna“ (online), *Facebook.com*, dostupné online na <https://www.facebook.com/groups/472982946149433>.

1. 4. Vymezení pojmů

V této práci využívám definici Woutera Hanegraaffa, který ve svých pracích (1998, 2005)²² pojímá New Age v širším smyslu, *sensu lato*, viz kapitola 2. 1. 2. 3. Tato definice zjednodušeně pracuje s tím, že New Age v sobě zahrnuje rozmanité duchovní směry západní společnosti, které hledají alternativy proti tradičním hodnotám. V souladu s přístupem Hanegraaffa v širším smyslu, lze vnímat New Age jakožto soubor myšlenek a praktik propojených společnými rysy, jenž představuje hlavní fenomén v současném populárním náboženství.

Pro další analýzu jsou též zásadní termíny jako: **alternativní spiritualita**, s nímž zacházím v této práci jako se **synonymním** ke spiritualitě **New Age** v širším pojetí podle Hanegraaffa. Dále je vhodné zmínit termín **milieu** a jeho varianty. Jedná se obecně o sociální prostředí, které je aktivní a současně je v popředí zájmu dané doby.²³ Jedna z možných definic pojmu milieu je například u Paula Heelase.²⁴ Nejprve ve svých raných dílech pracoval pouze se spiritualitou jako s **holistickým milieu**²⁵, nicméně v jeho definici lze pozorovat změnu terminologie a později pracuje s termínem milieu jako s pojmy alternativní spiritualita²⁶ a spiritualita života.²⁷ Dále je možné se setkat s pojetím Colina Campbella – **kultické milieu** – ten tímto termínem označuje prostředí širší kontrakultury, kam se asimilovaly původní utopické komunity New Age v užším smyslu, když se nenaplnila apokalyptická očekávání.²⁸ Dalším důležitým pojmem je **spiritualita seminářů**, jedná se o spirituální praktikování formou seminářů, prožívá svůj rozmach od raných 70. let, je spojována s firmou EST, Erhardt seminars training.²⁹ Tento způsob šíření New Age se stává dominantním rysem alternativní spirituality v 80. a 90. letech a je stále dodnes velmi významný. Formy seminářů mohou být různé, prezenční či online. Spiritualita seminářů si klade za cíle: naučení něčeho nového, prohloubení duchovní prožívání, získání zkušeností a zakoušení hranic lidské mysli a vnímání, či setkání s duchovní autoritou. Spiritualita seminářů umožňuje přerod do mainstreamu díky tomu, že i rodiny mohou udržovat své ideály a předávat je dál přes generace.³⁰

---

²² HANEGRAAFF, *New Age religion...*, WOUTER J. HANEGRAAFF, „New Age Movement“, In (ed.) JONES, *Encyclopedia of Religion*, second edition, 15 volumes, Detroit: Thomson Gale MI 2005.

²³ KOSTÍČOVÁ, *Současná alternativní spiritualita...*, s. 52.

²⁴ PAUL HEELAS, *The New Age Movement: The Celebration of the Self and Sacralization of Modernity*, 1996, 288 s.

²⁵ PAUL HEELAS „Introduction: Detraditionalization and its Rivals.“ In: Heelas, Paul, Lash, Scott, Morris, Paul (ed.), *Detraditionalization: Critical Reflections on Authority and Identity*. Oxford: Blackwell Publishers 1996, 347 s.

²⁶ PAUL HEELAS a LINDA WOODHEAD, *The Spiritual Revolution: Why Religion is Giving Way to Spirituality*, Oxford: Blackwell Publishing 2005. 204 s.

²⁷ KOSTÍČOVÁ, *Současná alternativní spiritualita...*, s. 82.

²⁸ COLIN CAMPBELL, „The Cult, the Cultic Milieu and Secularization“, In Michael Hill (ed.) *Sociological Yearbook of Religion in Britain*. London: SCM Press 1972, s. 128.

²⁹ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 48.

³⁰ KOSTÍČOVÁ, *Současná alternativní spiritualita...*, s. 36.

V odborném diskurzu je možné se hojně setkat se slovním spojením „**spirituální tržiště**“. Tento termín bývá spojován s motivem hledání individuální spirituální cesty. Kostíćová o něm hovoří jako o intenzivním osobním **eklektickém přístupu**.³¹ Jde o výběr hodících se přístupů a jejich skládání či opětovné rozkládání, v jedinečný individuální spirituální přístup. Toto hledání, opuštění a následné znovu hledání a přebírání může být interpretováno jako odraz současné konzumní doby a moderního kapitalismu. Kořeny moderního konzumerismu se zabýval již Colin Campbell. New Age prahne po duchovní hloubce. Mimojiné i tímto jde naproti jisté povrchnosti „spirituálních nákupů“ a vybírání si, kupování si „spirituálního zboží“, každý má chuť vybrat si tu svou hloubku z pestré palety spirituální nabídky. Toto „spirituální tržiště“ může poskytnout pocit svobody, duchovní vývoj, prohloubení spirituálních zkušeností a celkovou spirituální proměnu. Spirituální trh je dnes rozšířen více či méně do všech rozměrů veřejného života.³² Lužný a Nešpor spirituální trh a privatizaci náboženství popisují následně: „Dochází k privatizaci náboženství a ke vzniku spirituálního trhu, na kterém jednotlivé církve a sekty, masmédiá i nejrůznější komercionalizované podniky produkující posvátno působí pouze jako dodavatelé. Svůj systém nejvyšší významnosti si každý člověk buduje sám nebo v úzkém kruhu svých nejbližších.“³³ Privatizace náboženství a spirituální tržiště jsou hojně patrné v prostředí internetu a přítomných New Age kurzů, seminářů a online meditací ne nepodobných celosvětovému požehnání ženského lůna, které samo zapadá do škatulky eklektických duchovních směrů.

Pro tuto práci je dalším významným termínem **ztělesněná spiritualita** (embodied spirituality). Tento je obecně chápán tak, že vychází z názoru, že všechny dimenze lidské bytosti – tělo, duše a duch – jsou potenciálně místy pro transcendentno. Tělo nemá být popíráno nebo ignorováno, ani nemá být jen kanálem pro duchovní zkušenosti, ale je skrze něj možné poznávat duchovno.³⁴ Tělo může být výchozím bodem pro péči o sebe sama nebo je nedílnou součástí prožívání transformovaných emocionálních a duchovních stavů.³⁵

Je to termín, který se začal používat spíše na „západě“ než na „východě“, aby působil proti „odtělesněné“ spiritualitě, která má na západě převládat kvůli pocitu odděleného ducha od těla. Těla, které je náchylné k hříchu. Na „východě“, kde bylo tělo dlouho chápáno jako součást duchovního

---

³¹ KOSTÍĆOVÁ, *Současná alternativní spiritualita...*, s. 52.

³² DUŠAN LUŽNÝ, *Náboženství a moderní společnost: sociologické teorie modernizace a sekularizace*, Brno: Masarykova univerzita 1999, s. 72-81.

³³ NEŠPOR a LUŽNÝ, *Sociologie náboženství...*, s. 135-136.

³⁴ ANN TROUSDALE, „Embodied spirituality“, *International Journal of Children's Spirituality*, 18 (1/2013): s. 24.

³⁵ ROSS CLIFFORD a PHILIP JOHNSON, „Embodied witness to alternative spirituality seekers“, *Practical theology*, 12 (3/2019): s. 271.

života, by tento termín pravděpodobně nenašel uplatnění.³⁶ Tělo na „západě“ nebylo dlouho chápáno jako potenciální zdroj duchovna či duchovního porozumění, ale bylo bráno jako něco, co je potřeba omezovat, regulovat, nebo jako něco, čehož projevy je nutné potlačovat, pokud má člověk vést „opravdový, autentický“ duchovní život. Ve zpochybnění této myšlenky spočívá termín ztělesněné spirituality.³⁷

Tento termín ztělesněné spirituality je značně inspirován východní duchovní tradicí, která nemá tendenci k tak polarizovanému pohledu na tělo a ducha, jak je patrné u západních duchovních proudů, například zenová buddhistická duchovní praxe „začíná“ tělem – držení těla, následně všímavostí či meditací, teprve na druhém místě je zaměření na dech, uklidnění mysli, které připraví člověka na duchovní prožitek či osvícení.³⁸ Trousdaleová pracuje se ztělesněnou spiritualitou a vychází z tvrzení, že alternativní spiritualita klade důraz na ztělesněné holistické duchovní praktiky, což se projevuje zejména dvěma způsoby: 1) v existenci specifických disciplín, které jsou orientované na tělo, jako je například jóga, T'ai Chi; 2) řadou terapeutických léčebných forem, jako například aromaterapie, akupunktura, masáže. Tyto způsoby kombinují chápání spirituality, která je vyjádřena skrze tělo. Dále Trousdaleová uvádí tvrzení Sointové a Woodheadové o tom, že pro mnoho žen se tělo stává počátečním bodem pro práci na emocionální a duchovní cestě, která má za cíl léčení, budování vlastní hodnoty, osobní transformaci a celistvost těla a ducha.³⁹

Rituály

Rituály rozlišuji podle Dyndové a Pehala na náboženské, sekulární a politické. V mé práci se omezím pouze na **rituály náboženské**. Je důležité si na začátek stanovit si význam slova „rituál“.⁴⁰ „Definic rituálu je bezpočet. S určitou nadsázkou je možné říct, že existuje tolik definic rituálu, kolik existuje badatelů, kteří se tématu věnovali.“⁴¹ Rituál v této práci chápu zejména jako smysluplné jednání, které vstipuje význam žité skutečnosti aktivně participujícím účastnicím/účastníkům rituálu.⁴² Spirituální systémy často zaručují tuto smysluplnost a zároveň prostřednictvím rituálů slučují „různé úrovně lidské zkušenosti do funkčního celku“⁴³. Různé spirituální proudy proto

---

³⁶ TROUSDALE, ANN, „Embodied spirituality“, *International Journal of Children's Spirituality*, 18 (1/2013): s. 24-25.

³⁷ TROUSDALE, ANN, „Embodied spirituality“, *International Journal of Children's Spirituality*, 18 (1/2013): s. 24-25.

³⁸ TROUSDALE, ANN, „Embodied spirituality“, *International Journal of Children's Spirituality* 18 (1/2013): s. 26.

³⁹ ROSS CLIFFORD a PHILIP JOHNSON, „Embodied witness to alternative spirituality seekers“, *Practical theology*, 12 (3/2019): s. 273.

⁴⁰ HELENA DYNDOVÁ a MARTIN PEHAL, „Rituály ve veřejném prostoru“, *Dingir* 24 (2, 2021): s. 45.

⁴¹ DYNDOVÁ, PEHAL, „Rituály ve veřejném prostoru“, *Dingir* 24 (2, 2021): s. 45.

⁴² *ibid.*

⁴³ *ibid.*

stanovují předpisy pro to, co a jak lidé jedí, jak se oblékají, s kým a kdy se setkávají a podobně, ale též díky nim lze všechny tyto různé roviny lidské zážitky sjednotit.⁴⁴

---

⁴⁴ *ibid.*

2. New Age

V této kapitole nastíním kontury New Age na základě některých charakteristických rysů, jak je Wouter Hanegraaff shrnul v publikaci *New Age religion and Western Culture*.⁴⁵ Dále v praktické části této práce je využiji ke komparaci se ženskou spiritualitou podle Grayové a v závěru zhodnotí, zda tato spiritualita lze zařadit do proudu New Age, jak jej popisuje Hanegraaff.

2. 1. New Age podle Hanegraaffa

Můžeme se setkat s různými přístupy k New Age, jeho vymezení a charakteristikám.⁴⁶ Hanegraaff definuje New Age jako věk světla, úžasný věk, kdy vše bude báječné. Oproti tomu Hans Sebald označuje New Age jako „romantické hnutí“, nechápe jej jako hnutí historické, ale jako univerzální tendenci lidské mysli k naivitě, fantazii, imaginaci a mysticismu⁴⁷. Koncept hnutí New Age lze podle Hanegraaffa v jistém smyslu definovat jako „ducha doby“⁴⁸, kdy se například pod křídly jedné formy spirituality mají možnost setkat: uctívání tělesnosti, cykličnost, ženská Bohyně, měsíční Bohyně, prvky novopohanských rituálů, novopohanské myšlenky a ženská mytologie.

2. 1. 1. Vybrané rysy New Age

V této kapitole představím pět hlavních bodů, kterými Hanegraaff charakterizuje New Age: 1) důraz na tento svět, 2) holismus, 3) evoluce, 4) psychologizace náboženství a sakralizace náboženství, 5) očekávání příchodu nového věku.

Důraz na tento svět

Ve vztahu k představám New Age hnutí o světě a povaze skutečnosti vychází Hanegraaf z A. O. Lovejoye a rozlišuje dvě krajní polohy – na jednom konci důraz na tento svět (this-worldliness), na druhém jiný svět (otherworldliness).⁴⁹

New Age patří v tomto rozdělení mezi na tento svět orientovaná hnutí. S radikálním odmítnutím nebo zavržením pozemského světa se téměř nesetkáme. Spolu s Lovejoyem však

---

⁴⁵ HANEGRAAFF, *New Age Religion...*

⁴⁶ Je na místě zmínit také diskuzi kolem užívání slovního spojení „hnutí New Age“. Zatímco podle Paula Heelase (*New Age Movement...*, s. 16) lze hovořit o hnutí, protože se tak vyjadřuje jeho vývoj a pohyb vpřed, Kostíćová (*Současná alternativní spiritualita...*, s. 34) označuje užívání termínu hnutí ve spojení s fenoménem New Age za nevhodný. Z jejího pohledu lze mluvit o formě sociálního chování a nejedná se o jednoduší proud, jde v tomto případě spíše o sérii duchovních experimentů. Argumentům proti používání termínu hnutí ve spojení s fenoménem New Age rozumím a zdají se mi logické, přesto se tomuto spojení nevyhýbám a využívám jej v mé práci. HEELAS, *The New Age Movement...*, s.16. ; KOSTIĆOVÁ, *Současná alternativní spiritualita...*, s. 34.

⁴⁷ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 331.

⁴⁸ Hanegraaff přebírá výraz Colina Campbella „cultic milieu“. HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 252.

⁴⁹ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 113.

Hanegraaff zdůrazňuje, že orientace na jiný svět neznamená víru nebo zájem o (nějaký) budoucí život, protože ty jsou naopak spojeny se zaměřením na tento svět a určitou formu jeho pokračování v budoucnosti. V tomto smyslu pak hovoří o dvou pólech orientace na tento svět (this-worldliness), na jedné straně je silný důraz na svět jako takový (svět zkušenosti, příroda), na druhém pólu slabý důraz na tento svět spojený s očekáváním jeho budoucí lepší verze.⁵⁰

Varianta silnějšího zaměření na tento svět je typická pro **novopohany**, a to zejména pro ty, kteří se zaměřují na Bohyni či Bohyně. Novopohané obecně zdůrazňují krásu světa a přírody, projevují malý zájem o realitu, jíž nelze „zakusit“ a kritizují tendence jiných proudů New Age, které se neorientují na tento svět a unikají z něj, jak prostorově (do „vyšších duchovních sfér“), tak časově (do zkušeností z minulých životů nebo očekávání budoucí blaženosti). Novopohanské proudy zdůrazňují, že důležité je **tady a teď**.⁵¹

Mezi stoupenci New Age je ale velmi významně zastoupená také slabší orientace na tento svět⁵², která se zaměřuje na „lepší svět“, který přijde a je umístěn buď na naší Zemi, nebo do jiných sfér. Některé New Age zdroje z Hanegraaffovy analýzy pracují s myšlenkou, že pozemský život je jakousi přípravnou fází, doménou učení a růstu. Lidé jsou na Zemi proto, aby se naučili své „lekce“, které se jinak naučit nelze a jakmile se je naučí (a prožijí naplno svůj pozemský život), je možné „školu“ opustit a vstoupit do vyšší úrovně rozvoje a dostat se k vyšším realitám bytí.⁵³

Nespokojenost se současným stavem světa a myšlenku nutnosti změny chování k přírodnímu světu sdílejí autoři pracující s myšlenkami příchodu Věku vodnáře i autoři Nového paradigmatu. V prvním případě jde o očekávání transformace lidstva i světa. Obojí se přeneso do nového, vyššího stavu bytí „do vyšší oktávy“, neboť svět, příroda a lidstvo zasluhují vykoupení.⁵⁴ Podle Nového paradigmatu musí lidstvo změnit svůj způsob myšlení, vnímání a jednání, jen tak bude schopno uzdravit svět a dostat ho do rovnováhy. Nové paradigma a novopohanské proudy jsou v tomto kontextu kompatibilní v pohledu na přírodu a její uzdravení.⁵⁵

Holismus

Termín holismus v kontextu New Age neodkazuje na konkrétní či ohraničenou teorii, ale hledání **celistvosti**, tedy holistické tendence na všech úrovních existence, patří mezi nejdůležitější zájmy hnutí New Age. Holismus prostupuje hnutím New Age od zájmu o zdraví, přes hledání

---

⁵⁰ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 113-114.

⁵¹ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 115.

⁵² HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 118.

⁵³ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 116.

⁵⁴ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 117.

⁵⁵ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 118.

jednotného vědomí a ekologického vědomí až po globální síť.⁵⁶ Různým podobám a významům holismu v kontextu New Age lze nejlépe porozumět skrze to, proti čemu se vymezují a k čemu hledají alternativy. Tím jsou (neholistické) názory sdružené se starou kulturou, kterou se hnutí New Age pokouší nahradit či transformovat – dualismus a redukcionismus.⁵⁷

Podle Hanegraaffa lze holismus abstraktně vymezit jako založený na: 1. možnosti redukovat všechny projevy na jeden konečný zdroj; 2. univerzální provázanosti všeho ve vesmíru; 3. univerzální dialektice mezi komplementárními polaritami; 4. analogii celku reality nebo významných subsystémů s organismy. Tyto typy lze vzájemně kombinovat, i když obvykle jen jeden dominuje. První dva výše jmenované jsou podle Hanegraaffa v New Age nejdůležitější.⁵⁸

Holismus jednoho konečného zdroje, tedy představa, že veškerou realitu lze odvodit z jednoho zdroje, je v rámci hnutí New Age nejvýznamnější. Veškeré jevy musí být na hluboké úrovni propojeny společným původem. Tento jediný pramen veškerého bytí zaručuje konečnou celistvost reality, bývá za něj považován bůh/bohyně, nebo je s ním/ní bezprostředně spojen.⁵⁹ Hanegraaff uvádí, že: „Rupert Sheldrake ve své první knize opatrně prezentuje myšlenku konečného zdroje jako hypotézu: ‚Pokud by tato transcendentní vědomá bytost byla zdrojem vesmíru a všeho v něm, všechny stvořené věci by se v určitém smyslu podílely na jeho povaze. Víceméně omezená ‚celistvost‘ organismů na všech úrovních by pak mohla být vnímána jako odraz transcendentní jednoty, z níž byly tyto organismy odvozeny.‘“⁶⁰

Evoluce

Druhým obecným předpokladem New Age podle Hanegraaffa je představa rozvoje, evoluce.⁶¹ V souladu s holistickým přístupem není evoluce považovaná za náhodný jev, naopak je to jev účelný a kreativní, součást univerzálního procesu evoluce vědomí. Evoluce je ústředním bodem diskuzí o vesmíru, světě, lidské společnosti, smyslu existence, životě po smrti a etiky.⁶² Teorie

---

⁵⁶ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 119-121.

⁵⁷ Hlavní formy dualismu, pro které se hnutí New Age snaží vyvinout holistické alternativy jsou: 1) rozdíl mezi Stvořitelem a stvořením, tj. mezi Bohem a přírodou a mezi Bohem a člověkem; 2) odlišnost mezi člověkem a přírodou, která byla tradičně pojímána jako vztah založený na nadvládě nad přírodou; 3) dualismus mezi duchem a hmotou v jeho různých odvozeninách, od křesťanské askeze až po karteziánský dualismus. V hnutí New Age se globálně předpokládá, že tyto dualistické tendence jsou v důsledku založeny na židovsko-křesťanských kořenech západní civilizace. Redukcionismus je spojený s vědeckou revolucí a moderním racionalismem. Jeho hlavní formy jsou: 1) tendence k fragmentaci, která zachází s organickými celky jako s mechanismy, které lze redukovat na nejmenší složky a následně je pomocí nich vysvětlit; 2) trend redukovat ducha na hmotu, takže duch se stává pouze vedlejším jevem v podstatě materiálních procesů. Ve všech těchto pěti kategoriích se vytvořené alternativy New Age nazývají holistické. HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 119-121.

⁵⁸ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 119-120.

⁵⁹ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 120-123.

⁶⁰ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 120.

⁶¹ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 158.

⁶² HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 366.

evoluce reality jsou sestavovány tak, aby korespondovaly s pocitem, že současná realita nemůže být konečná nebo dokonalá a že budoucnost zaručuje zlepšení, zvláště směrem k větší celistvosti.⁶³

Hanegraaff konstruuje obecný analytický rámec New Age evolucionismu, v němž rozlišuje čtyři navzájem se prolínající tendence: uzavřenost a otevřenost, cykličnost a linearitu.⁶⁴

Rozdíl mezi prvními dvěma se týká možného rozsahu evoluce. Za **uzavřené systémy** považuje soběstačné celky, které umožňují evoluční procesy uvnitř svých hranic (například biosféra, sluneční soustava). Rozlišit můžeme různé úrovně rozvoje - přirozenou evoluci, evoluci od života k vědomí nebo evoluci vědomí. Za **otevřené systémy** pokládá ty, které se samy vyvíjejí, nemají hranice ani daný výsledek svého vývoje (například vesmír, Země).⁶⁵

Z hlediska rozlišení různých typů evoluce můžeme mluvit o **evoluci cyklické**, která má podle Hanegraaffa často začátek v „objevení se jakéhosi druhu duality v prvotní singularitě“⁶⁶. Když tento vývoj dosáhne určité hranice, tak celek dosáhne vyšší úrovně. Tehdy se bude jednat o **spirálu otevřenou**. Ta může děj ukončovat, či může být začátkem nového cyklu. V případě nových cyklů pak hovoří o evoluční spirále.⁶⁷ Představa **lineární evoluce** spojená s evolučními teoriemi a darwinismem, tedy představa slepého vývoje jako výsledku náhodných kauzálních procesů je v New Age odmítána. Setkáme se ale s **teleologickou linearitou**, tedy linearitou, která má přirozenou tendenci k naplnění cíle. Jiný typ linearitu, která nemá předem daný cíl, ale kde vývoj není nahodilý, nazývá Hanegraaff **kreativní linearita**. Není „slepě“ lineární, je řízena principem vnitřní sebeorganizace, kde každá část systému směřuje ke stále větší složitost a přirozeně přechází od chaosu k řádu, který může mít nekonečné úrovně a jehož výsledky jsou nepředvídatelné. Důraz je na kreativité evoluce.⁶⁸

Nakonec hovoří Hanegraaff o **teleologické spirále**, kterou spojuje s holismem konečného zdroje a představami o hierarchickém vesmíru, které popisují vesmír jako prostor k učení, kde se z božského zdroje vynořují samostatné jednotky vědění a směřují k tomu, aby se staly vědomými spolutvárci s Bohem.⁶⁹

Pro lepší orientaci v evolucionistických tendencích New Age podle Hanegraaffa jsem vytvořila diagram čtyř zmiňovaných evolučních systémů.

---

⁶³ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 159.

⁶⁴ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 159.

⁶⁵ *ibid.*

⁶⁶ *ibid.*

⁶⁷ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 160.

⁶⁸ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 160.

⁶⁹ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 160-161.

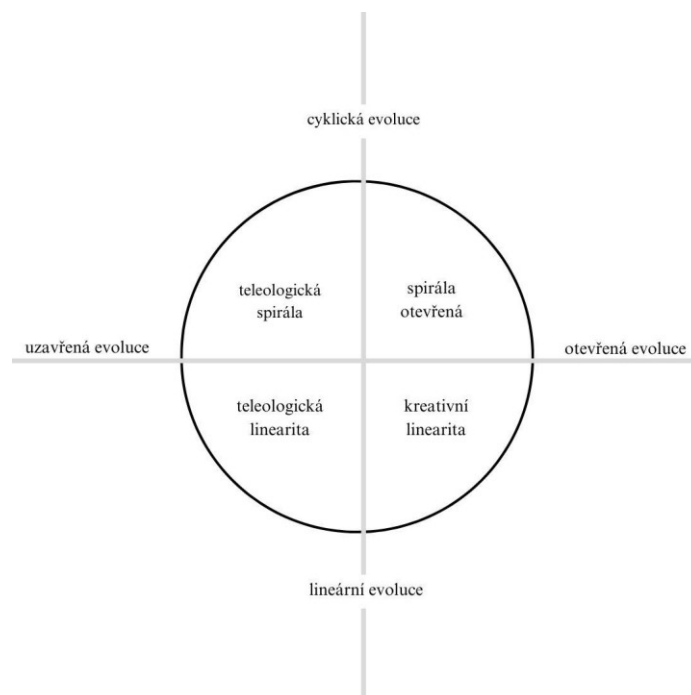

Diagram evolučních systémů vytvořený podle Hanegraaffova pojetí evolucionismu.

Psychologizace náboženství a sakralizace psychologie

Hanegraaff považuje za jeden ze znaků New Age v širším smyslu sakralizaci psychologie a psychologizaci spirituality.⁷⁰ Poukazuje tím na rozšíření metod, které stojí na pomezí mezi psychologií a spiritualitou, kde **splývá osobní růst a náboženská spása**. Rozlišuje mezi dvěma hlavními zdroji, na jedné straně hnutí americké metafyziky, na druhé dílo Carla Gustava Junga. Metafyzická hnutí dělí na dva samostatné, přesto spolu související směry. První zahrnuje **transformaci vědomí**, léčbu mysli a **pozitivní myšlení**, druhý směr psychologie zahrnuje Williama Jamese, Carla Rogerse a humanistickou psychologii. Druhou hlavní linií je **Carl Gustav Jung**, který podle Hanegraaffa spojuje tradiční esoteriku, romantismus a New Age, tím poskytuje vědeckou oporu okultismu a sakralizované psychologii.⁷¹

Psychologizaci náboženství, tedy dovysvětlení náboženství psychologií, převzal od Feuerbacha Freud a freudovská psychologie.⁷² Náboženství je projekcí lidské mysli, která vytváří bohy – metafyzické reality lze redukovat „jen“ na vnitřní dynamiku psychiky. Tato myšlenka může vést k ateismu, ale takový závěr New Age odmítá, protože odmítá samotný dualistický předpoklad rozdílu mezi objektivní realitou a subjektivní zkušeností. New Age podle Hanegraaffa pracuje s

⁷⁰ HANEGRAAFF, „New Age Movement...“, s. 6495.

⁷¹ *ibid.*

⁷² HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 225.

myšlenkou, že není jasné rozlišování mezi realitou a „pouhou imaginací“.⁷³ Osobní zkušenost se stává v New Age podle Hanegraaffa jediným a výhradním měřítkem pro měření reality, „cokoliv, co prožívám, je skutečné“⁷⁴. Transpersonální zážitky (změněné stavy vědomí, stavy transu) jsou využívány jako empirický základ pro duchovní světónázor a zároveň je toto využívání významným příkladem sakralizace psychologie a psychologizace náboženství.⁷⁵

V kontextu New Age představ o evoluci (viz kapitola 2.1.1.3.) znamená sakralizace psychologie a psychologizace náboženství to, že **evoluce vědomí** vede k dokonalé gnózi či osvětlení, kde jsou **seberealizace a realizace Boha jedno a to samé**.⁷⁶ New Age chápe evoluci vědomí (osobní růst či absolutní využití lidského potenciálu) jako cestu ke spáse. Rozvojem vlastní osobnosti se dostáváme do spojení s vnitřním božstvím. V rámci hnutí New Age již neexistují hranice mezi duchovními praktikami terapeutickými a praktikami spirituálními.⁷⁷ Transformace vlastní osobnosti je vnímána jako cíl lidského pobytu na Zemi.⁷⁸

Očekávání příchodu nového věku

Společným prvkem New Age podle Hanegraaffa je **myšlenka transformace** projevující se napříč všemi úrovněmi života, víra ve změnu a přerod lidstva do nového věku. Existují různé představy o tom, jaký bude, nebo jak by měl probíhat příchod nového věku. „Umírněné přístupy“ New Age podněcují k duchovní reorientaci, přístupy na opačném pólu poukazují na příchod změny prostřednictvím vnějšího zásahu. Na pozadí těchto představ je pocit krize a pocit, že lidstvo dospělo do „bodu obratu“. Objevují se názory, že jsme jako lidstvo dospěli ke zlomu v evoluční historii, a tyto vybízejí k podniknutí správných kroků k naplnění evolučního účelu. V menšině se vyskytuje mínění, že ať budou podniknuty jakékoliv kroky „velký zvrat“ se dostaví.⁷⁹

Zástupci hnutí New Age v pojetí podle Hanegraaffa obecně věří, že žijeme v rozhodujícím „**bodu obratu**“ ve vývoji vědomí. V tomto myšlení je pak významným prvkem potřeba změny. A protože realitu vytváří vědomí, je to lidské vědomí, které se musí zásadně změnit. Evoluce vědomí, tedy vznik „nového vědomí“, je základ víry New Age. Obecně se v hnutí vyskytuje shoda o současném setrvávání v evoluční krizi či „bodu obratu“.⁸⁰

---

⁷³ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 226.

⁷⁴ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 227.

⁷⁵ *ibid.*

⁷⁶ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 366.

⁷⁷ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 50–51.

⁷⁸ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 117.

⁷⁹ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 344.

⁸⁰ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 349.

Dále je možné postoupit k novému a vyššímu vědomí. Liší se přesvědčení, jakou roli v tomto procesu postoupení hrají lidské bytosti.⁸¹ Tato role má být buď pasivní a má docházet k progresivní evoluci vědomí, nebo má být nutnou lidskou činností pro vytvoření nového věku. Většina autorů klade důraz na „vnitřní práci“ lidí, typickým příkladem je **teorie kritické masy**. Tato se vyskytuje v příběhu Lyalla Watsona a „fenoménu sté opice“.⁸² Jde o pohled, že svět se musí „semknout, spíknout“ a k nástupu nového věku dochází prostřednictvím vnímavých a vědoucích lidí. V **teorii morfické rezonance** rozvíjené biologem Rupertem Sheldrakem je potřeba určitého počtu lidí, aby se proměnilo lidské vědomí a přišel nový věk – „nové tisíciletí“. Například když si určitý počet opic osvojí jisté dovednosti, pak si tyto dovednosti najednou dokáží osvojit i všechny ostatní opice na světě. Jedná se o druh telepatie, zvaný „morfická rezonance“, či jinak forma kolektivní paměti/vědomí, která je udržována prostřednictvím „morfických polí“.⁸³ Obě tyto teorie obsahují myšlenku, že jakmile počet lidí s „vyšším vědomím“ dosáhne „kritického množství“, osvícení se naráz rozšíří řetězovou reakcí. Podle New Age je teorie kritických mas „posilující“, protože naznačuje možnost změny i pro jednotlivce a stimuluje k vnitřní transformaci.⁸⁴

Dále je možné setkat se s přesvědčením, že konec 20. století je doba častějších inkarnací duší se specifickým záměrem pomoci přinést nový věk. Konzistentním názorem v New Age podle Hanegraaffa je, že řízení k rozhodujícímu posunu do nového věku závisí na **vyšších silách světla** z neviditelné úrovně reality, nikoliv prvotně na lidském jednání. Pokud lidstvo odmítá spolupracovat, může být proces příchodu nového věku zmařen. Apokalypticismus New Age spojuje Hanegraaff téměř výhradně s teosoficky inspirovanými zdroji. Také dochází k závěru, že apokalyptické vize celosvětové katastrofy jsou obvyklé. Tyto vize korelují s nenásilným posunem k lepší společnosti.⁸⁵

2. 1. 2. Stručná historie New Age podle Hanegraaffa

V této podkapitole krátce představím historický vývoj New Age. Vymežím New Age na základě pojetí Hanegraaffa, jenž rozlišuje mezi dvěma významy New Age: ve striktním (užším – sensu stricto) smyslu a v obecném (širším – sensu lato) smyslu.⁸⁶

Sensu stricto = užší smysl (kontrakultura 60. -70. léta)

---

⁸¹ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 349.

⁸² HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 350.

⁸³ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 67-69.

⁸⁴ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 352.

⁸⁵ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 352.

⁸⁶ HANEGRAAFF, „New Age Movement...“, s. 6496.

Po druhé světové válce byly poprvé pozorovány neznámé létající předměty⁸⁷, následkem čehož se začaly objevovat různé UFO kultury⁸⁸, na jejichž pozadí vzniklo rané hnutí New Age. V letech šedesátých New Age vzrůstá a kvete. **Mileniální očekávání** jsou přebírána též různými utopistickými komunitami, které New Age ovlivňují nazpět svým spirituálním utopismem, nejznámější z nich je Findhorn ve Skotsku⁸⁹. Přichází též obrat od pasivního mileniálního „očekávání velké události“ k aktivnímu, konstruktivnímu přístupu – nový věk již nastal, nikoli hmotou, ale je přítomen na duchovní úrovni.⁹⁰ Myšlenka zaznívá od populárního mluvčího New Age Davida Spanglera ve *Znovuzrození Posvátna* a určuje tím perspektivu hnutí do dalších desítek let.⁹¹

Hnutí v užším smyslu je charakteristické okultistickou metafyzikou, zvláště vlivem Theosofické společnosti.⁹² V šedesátých letech hnutí přebírá křesťanské elementy z teosofie, jsou jimi poměrně silný důraz na hodnoty komunity a tradiční morálku, prvky spojené s láskou, službou společnosti a především důrazem na **milenialistický příchod Nového Věku** – Věku Vodnáře⁹³. V podstatě je New Age reakcí na myšlenky a hodnoty, které převažovaly v západní kultuře po dva tisíce let, samotné New Age podle Hanegraaffa se totiž definuje jako opozice hodnot „staré“ kultury. New Age je pozitivním zrcadlem „Old Age“, chce jít příkladem ve všem, co chybělo nebo nedostačovalo věku Ryb.⁹⁴

Naději na příchod nového věku si příznivci spojují s vnitřní duchovní změnou každého západního člověka, jež přináší hlavní hodnotovou transformaci. Změna není spojována s racionalitou, vědou a technikou ani institucemi v souladu s kritikou křesťanství „jako rozumového, konfliktního náboženství, poznamenaného protikladností Boha a člověka, ducha a hmoty, člověka a

---

⁸⁷ UFO, unidentified flying object, nebo-li neznámé létající předměty na obloze. HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 95.

⁸⁸ Tyto skupiny věří, že neznámé předměty jsou ve skutečnost vesmírné lodě s inteligentními bytostmi z jiných planet a jiných dimenzí vesmíru. Vyspělé bytosti svým zjevením předznamenávají příchod nového věku lidstva. Dále věří, že Země vstupuje do nového evolučního věku a „nadřazeného“ vyššího spirituálního vědomí, do věku Vodnáře, do věku hojnosti, kdy bude zničeno vše starého a prohnílého, materiálního; zůstane to, co bude vědomě naladěno na kvality nové kultury. HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 95.

⁸⁹ Komunita Findhorn se pokouší žít novou cestou v souladu s přírodou a vesmírem a být jakýmsi „Centry světla“ v udržení spirituálního osvětlení. HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 96.

⁹⁰ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 96.

⁹¹ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 95.

⁹² HANEGRAAFF, „New Age Movement...“, s. 6495-6496.

⁹³ Věk Vodnáře vychází z astrologické myšlenky, že každých zhruba dva tisíce let se Zemi mění její osud. Má k tomu docházet základě postavení Slunce a dalších souhvězdí zvěrokruhu v období jarní rovnodennosti. V dnešní době se máme nacházet ve znamení Vodnáře, odtud se dostáváme k pojmu „Věk Vodnáře“. Věk Vodnáře je podle této myšlenky charakteristický změnou. Tato se projevuje v několika sférách změnou: doby, společnosti a náboženství. V kontextu náboženství se změna měla prokázat přechodem ze starého období Ryb, spojovaného s křesťanstvím, do věku nového (Vodnáře) a přicházejícího nového náboženství, protikladného tomu stávajícímu. Tuto metaforu Vodnáře použila Marilyn Fergusonová. HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 102.

⁹⁴ HANEGRAAFF, „New Age Movement...“, s. 6495-6496.

přírody, dobra a zla, víry a vědy apod“⁹⁵. Evoluci prosazují izolovaní lidé, kteří jsou svébytnými ostrůvky. Pokud se ostrůvky dostatečně propojí, přijde „nový věk“. Lidé jsou ostrůvky, které se vzájemně propojují, z této představy vychází termín spiknutí, lidé pracující na „spiknutí nového věku“⁹⁶.

Významným prvkem počátku New Age byly myšlenky **progresivního milenialismu**⁹⁷, přesto je nutné poznamenat že: „Hnutí Nového věku sice vyrostlo z kořenů progresivního milenialismu a tento přístup je v něm nadále dominantní, ale v souvislosti s očekáváním roku 2012 se objevily i katastrofické prvky.“⁹⁸ S teoriemi příchodu nového věku úzce souvisí též významné téma pro New Age, a sice **tvoření si vlastní reality**.⁹⁹ To znamená – jak já pojmám svět, tak se poté věci dějí. Na první pohled se mohou tyto děje zdát zdánlivě náhodné, ale vše vychází z lidského osobního duchovního a duševního nastavení. Tento fenomén se může objevovat v kontextu celého lidstva. Celé lidstvo si tedy podle této teorie vytváří vlastní realitu tím, jak smýšlí, o co se snaží a jaké hodnoty vyznává.¹⁰⁰ S tímto pracuje teorie¹⁰¹, jež předpokládá, že zápisy v mozku jsou obdobné hologramu¹⁰². Podle této teorie naše vědomí (hologram) realitu tvoří a strukturuje, ne jen „neaktivně“ pozoruje.¹⁰³

New Age v užším smyslu dodnes stále existuje. Jedná se především o komunity typické svou okultní teologií, altruistickou láskou a bratrstvím.¹⁰⁴ Jejich názory nejsou již v tak velké oblibě, jako kdysi bývaly, často jsou dokonce považovány za překonané a většinou nepřežily generaci svých zakladatelů. Celkově je New Age v stricto sensu podle Hanegraaffa brán jako něco zastaralého v rámci New Age sensu lato, jehož se v sedmdesátých letech stal postupně součástí.¹⁰⁵ New Age v širším slova smyslu se naopak začíná těšit větší oblibě. Některými autory je označován také jako identita postmoderní doby či holistické hnutí, které se hojně šíří od 80. a 90. let.¹⁰⁶

---

⁹⁵ ZDENĚK VOJTÍŠEK, „Hnutí Nového věku“, *Dingir* 6 (2/2003): s. 47.

⁹⁶ *ibid.*

⁹⁷ „Jako katastrofický milenialismus je označováno očekávání apokalyptického zániku tohoto systému světa, který je hodnocen jako veskrze špatný, a který bude proto nahrazen novou říší (věkem) všeobecné blaženosti. Jako progresivní milenialismus je označována naděje, že tato blaženost může nastat postupně, a to díky transformaci tohoto systému světa, na níž se v součinnosti s nadlidskými silami podílejí i lidé. Progresivně mileniální bývají hnutí optimismu a pokroku, sebezlepšování a víry v možnosti člověka.“ ZDENĚK VOJTÍŠEK, „Transformace je blízko!“, *Dingir* 14 (1, 2011): s. 9.

⁹⁸ VOJTÍŠEK, „Transformace je blízko!“ s. 10.

⁹⁹ VOJTÍŠEK, „Hnutí Nového věku“, s. 47.

¹⁰⁰ *ibid.*

¹⁰¹ Autorem je americký neurolog Karl Pribram, jedná se o teorii o holografické podstatě paměti a práce mozku, jež byla zveřejněna v knize „*Jazyky mozku*“. VOJTÍŠEK, „Hnutí Nového věku“, s. 47.

¹⁰² Jedná se o prostorový záznam zobrazení, který je schopen při vhodném osvětlení trojrozměrně rekonstruovat zobrazený objekt. VOJTÍŠEK, „Hnutí Nového věku“, s. 47.

¹⁰³ VOJTÍŠEK, „Hnutí Nového věku“, s. 47.

¹⁰⁴ HANEGRAAFF, „New Age Movement...“, s. 6495-6496.

¹⁰⁵ HANEGRAAFF, „New Age Movement...“, s. 6495-6496.

¹⁰⁶ NEŠPOR a LUŽNÝ, *Sociologie náboženství*, s. 135.

Sensu lato = širší smysl (mainstreamová spiritualitu od 80. let dále)

New Age v širším, obecném smyslu je termín, kterým lze uchopit duchovní směry, jež se vyskytují v západní společnosti jako alternativy k „tradičnímu“ náboženství a ateismu. V devadesátých letech se sympatizanti New Age přestávají označovat jako „vyznavači New Age“ a více se přiklánějí k emickému sebeoznačení „stoupenci spirituality“. Začínají sami sebe považovat za součást neviditelné komunity.¹⁰⁷ Z toho však nesmí být vyvozeny ukvapené závěry, že New Age jako takové „umírá“ a proud končí. Naopak přichází nová podoba hnutí. New Age přechází ze své původní pozice kontrakultury a odmítání „staré kultury“ do kulturního mainstreamu jako speciálně zaměřená spirituální odnož, která se adaptovala na dobu.¹⁰⁸ Hanegraaff uvažuje zrod New Age v širším smyslu již kolem 70. let 20. století, kdy si samo kultické milieu uvědomilo, že více či méně tvoří jednotné hnutí a též svou participaci v „neviditelném“ hnutí. Od kontrarevolučního ducha se hnutí přiklání více k myšlenkám konstruktivního a participativního přístupu. Typickým se pro něj stává označení Campbella – **kultické milieu**.¹⁰⁹ New Age v širším smyslu je pod americkým vlivem od transformace vědomí až po nové hnutí lidského potenciálu. Významně asimiluje východní náboženství. Typickými přívrženci jsou většinou běloši střední třídy zakládající si na emocionální expresivitě, vědomém vnímání těla a jejich přesvědčení se zakládá na tom, že přeměna světa se bude dít prostřednictvím individuální transformace.¹¹⁰

---

¹⁰⁷ HANEGRAAFF, „New Age Movement...“, s. 6497.

¹⁰⁸ *ibid.*

¹⁰⁹ *ibid.*

¹¹⁰ *ibid.*

3. Ženská cyklická spiritualita Mirandy Grayové

V této části práce přecházím od obecných pojmů ke konkrétní formě ženské cyklické spirituality Mirandy Grayové. V úvodním oddílu kapitoly popíši, kdo je Grayová, čemu se věnuje, kde je možné se s ní a s její prací setkat, následuje oddíl o fenoménu menstruačního cyklu. Poté uchopím ženskou cykličnost a pojednám o teorii cykličnosti a cyklickém ženství. Charakterizují požehnání ženského lůna, meditaci celosvětového požehnání ženského lůna a související meditace.

Miranda Grayová pochází z Velké Británie. Je autorkou a iniciátorkou rituálu požehnání lůna. Grayová je malířka, spisovatelka a podnikatelka, má akademické vzdělání v oboru geofyzikálních věd. Ve svých dvaceti letech, při studiu na vysoké škole, začala podle svých slov objevovat, jakým způsobem je její kreativita proměnlivá a jak se mění v závislosti na menstruačním cyklu, a od té doby ho zkoumá. Je propagátorkou a popularizátorkou problematiky cyklické povahy žen. V souvislosti s menstruačním cyklem našla, dle svých slov, schopnosti a možnosti, jak s ním žít a zvládnout ho. Říká, že objevila „dary a talenty“, které menstruace skrývá.¹¹¹ Ve svých pracích, seminářích a rituálech chce pomoci ženám pochopit jejich ženské energie, jejich cyklickou povahu a ženskou spiritualitu.¹¹² Je zakladatelkou vzrůstajícího **ženského spirituálního hnutí**, které se objevuje v posledním desetiletí po celém světě, i na území České republiky. Grayová pořádá kurzy a workshopy v několika evropských zemích, tyto její aktivity jsou obvykle překládány tlumočnicí či překladatelkou do místních jazyků, aby byly ženám dobře přístupné. Více pohovořím o konaných seminářích v kapitole 3. 3.

Grayová své myšlenky a přesvědčení publikuje knižně. Její knihy patří mezi hlavní věroučné texty celosvětového požehnání lůna. Ve svých knihách popisuje ženské symboly pomocí ženských mýtů a tradovaných příběhů. S cílem popularizace tématiky cykličnosti vychází ve svých pracích z historie, folkloru a bájí. Stěžejní knihou o menstruačním cyklu Grayové je kniha *Rudý měsíc*¹¹³, jde o její první knihu vydanou v roce 1994; do českého jazyka poprvé přeloženou v roce 2012. Dalšími významnými knihami jsou *Cyklická žena*¹¹⁴ a *Probuzení ženské energie*¹¹⁵. Publikace vychází v

---

¹¹¹ MIRANDA GRAY, „An Interview with Miranda Gray“ (online), *Cyklická žena*, 2012, cit. únor 2023, dostupné online na <https://www.cyklickazena.cz/an-interview-with-miranda-gray>.

¹¹² [MIRANDA GRAY], „Some questions about the Womb Blessing answered!“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, 2019, cit. únor 2023, dostupné online na <https://wombblessing.com/some-questions-about-the-womb-blessing-answered>.

¹¹³ Rudý měsíc se věnuje čtyřem ženským archetypům, které popisují energie a zážitky čtyř různých fází menstruačního cyklu. Jde o archetypy nazývané Panna, Matka, Čarodějka, Stařena.

¹¹⁴ *Cyklická žena* popisuje detailněji čtyři fáze a jedná se o návod na každý den cyklu. Fáze jsou pojmenovány jako – dynamická, expresivní, kreativní, reflektivní. Rozdíl mezi knihami je, že *Rudý měsíc* je více spirituální a *Cyklická žena* je praktický návod pro praktický život. Prakticky se dívá na doby, kdy můžeme využít zesílených dovedností v jednotlivých fázích.

¹¹⁵ V *Probuzení ženské energie* detailněji Grayová pojednává o fenoménu požehnání ženského lůna a práce s ním.

originálním znění v anglickém jazyce a v mnoha zemích jsou přeloženy do národních jazyků. V českém prostředí se překladů ujímá překladatelka Dana Sofie Šlancarová.¹¹⁶

Vystupování Grayové v praxi požehnání lůna bylo zpočátku omezeno pouze na působení přes internet. (Celkově mimo praxi požehnání pracovala jako léčitelka a učitelka práce s energií a při propagaci své první knihy pořádala prezenční jednodenní kurzy Rudého měsíce.) Praxi požehnání začínala hromadným emailingem – rozesílala meditaci svým přátelům a známým. Později rozšířila pole působnosti a začala s celosvětovým požehnáním ženského lůna, následně zahájila poskytování osobní i elektronické služby – výcvik Měsíčních matek. Později připojila ke své práci každý měsíc celosvětovou úplňkovou meditaci.¹¹⁷ Svoji online činnost provozuje nadále, semináře, zasvěcování i požehnání probíhají ve virtuální podobě, stejně jako na osobních setkáních. V období „karantén“ její konání v online prostředí značně zesílil vliv spirituality Grayové, protože mohla fungovat dál bez omezení.

V online prostředí lze sledovat nejen činnost Grayové, ale i její šíření mezi uživatelkami či uživateli. Například takzvané „hashtagy“ odkazující na cyklickou spiritualitu, Měsíční matky, Rudý Měsíc i Mirandu Grayovou jsou celosvětově hojně používané. Mnoho žen se však dostává k informacím o těchto tématech i skrze osobní předávání. Ženy si mezi sebou doporučují publikace Grayové nebo otevírají témata nového pohledu na menstruační cyklus a jeho možné spirituální prožívání.

Grayovou lze označit za spirituální učitelku, jejíž autorita je převážně charismatická a k institucionalizaci jejího charismatu nedochází. V současnosti je tento fenomén kolem lektorů spirituálních seminářů na vzestupu. Nezařazují požehnání lůna a cyklickou spiritualitu Grayové jako nové náboženské hnutí. Ač není vyloučeno, že se během několika let do podoby nového náboženského hnutí dostane.

3. 1. Menstruační cyklus

Téma menstruačního cyklu je významnou částí spirituality Grayové. Dále je významné, protože menstruaci lze pojímat též jako kulturní fenomén. Forma, jak společnost přistupuje k menstruaci se transformuje během historie a napříč kulturami. Na ženu jako příslušnici určité kultury působí kulturní normy, jež souvisí s menstruací. Tento vztah podle spirituálního feminismu platí i opačně, ženy svým vztahem k menstruaci formují kulturní normy společnosti. Náboženství a spiritualita též vymezují, jak společnost přistupuje k menstruaci. V mnoha světových náboženstvích

---

¹¹⁶ Dále se její práci a knihám věnují například Barbora Zemanová či Šárka Kotvalová.

¹¹⁷ MIRANDA GRAY, „Some questions about the Womb Blessing answered!“
<https://wombblessing.com/some-questions-about-the-womb-blessing-answered>.

jsou menstrující ženy pokládány za nečisté a nebezpečné. V této kapitole představím, jak se vymezuje spiritualita Grayové k tématům menstruačního cyklu. V této oblasti menstruační tematiky považuji za relevantní seznámit jak s kritickými pohledy, tak s pozitivními pohledy na fenomén menstruace, jakou formou společnost menstruaci uchopuje a jaké sociální normy okolo menstruace buduje.

Menstruační cyklus je z biologického hlediska takový ženský cyklus, který se opakuje každý měsíc a trvá od prvního dne menstruace kolem dvaceti osmi dnů. Poté se cyklus znovu opakuje a žena opět menstruuje. Menstruační cyklus má čtyři fáze, v ideálním případě každá fáze trvá jeden týden, ale existují odchylky založené na individualitě každé ženy. Prožívání menstruace se proměňuje v průběhu života ženy. Rovněž celkové prožívání menstruace je značně individuální. Toto vhodně ilustruje švédské bádání¹¹⁸, ve výsledku výzkumu byla tematizována tři hlavní témata ženského vnímání menstruace: 1) sounáležitost a důvěra, 2) intimita a utajení, 3) menstruace jako součást života.¹¹⁹ Zakoušení menzes se též mění s vyvojem identity žen. Tato závisí na tom, jak ženy rozumí svému ženství. Obvykle ženy při první menstruaci získávají schopnost reprodukce a tím se jim otevírá téma sexuality. Naopak na sklonku menstruačního cyklu ženy prožívají menopauzu jako ztrátu schopnosti reprodukce, čímž může docházet ke zpochybňování sexuality.¹²⁰

Menstruační cyklus je úzce spjat s měsíčním cyklem, v mnoha bodech lze najít jisté podobnosti. Menstruace a měsíc zaměstnávaly lidskou představivost od pradávna. Proto není divu, že i v současnosti se díky nim lidská imaginace „roztáčí“ na plné obrátky. Jsme sice jako společnost otevřenější než v roce 1827, v době prvního objevu vaječníků¹²¹, nebo v roce 1863, kdy byla menstruace spojena¹²² s produkcí vaječníků¹²³, přesto menstruace stále vyvolává velmi silné emoce. I dnes narážíme na omezenost diskursu ohledně tohoto tématu. Často je námět menstruačního cyklu ve společnosti tabuizován a je na něj pohlíženo negativně, řada žen dokonce přistupuje k menstruaci téměř jako k fyzické nemoci. Menstruace byla dlouho viděna medicínskou optikou jako „pouhá“ lékařská událost, čímž došlo k odtržení dalších kontextů cyklu. Možná proto ženy ztratily schopnost pohlížet na menstruaci z pohledu svých zkušeností a spirituálních a kulturních souvislostí. To mohlo

---

¹¹⁸ Tématem výzkumu, který probíhal ve Švédsku v letech 2011 a 2012, bylo, jak ženy zakouší menstruaci, jak menstruace působí na jejich tělo, rodinu, partnera a práci. Jde o kvalitativní výzkum mapující prožívání menstruace v průběhu života žen. Výzkum probíhal formou rozhovorů se ženami. IDA E. BRANTELID, HELENA NILVÉR a SIW ALEHAGEN, „Menstruation During a Lifespan: A Qualitative Study of Women's Experiences“, *Health Care For Women International* 35 (6/2014): 28 s.

¹¹⁹ BRANTELID, NILVÉR, ALEHAGEN, „Menstruation During a Lifespan...“, s. 8.

¹²⁰ INGRID JOHNSTON-ROBLEDO a MARGARETH STUBBS, Positioning Periods: Menstruation in Social Context: An Introduction to a Special Issue. *Sex Roles* 68 (1-2/2013): s. 1-8.

¹²¹ LOUISE LANDER, *Images of bleeding: menstruation as ideology*, New York: Orlando Press 1988, s. 41.

¹²² Propojení menstruace do souvislosti s produkcí vaječníků přichází díky doktorovi Edwardovi Friedrichovi Pflügeremovi.

¹²³ RITA E. MONTGOMERY, „A Cross-Cultural Study of Menstruation, Menstrual Taboos, and Related Social Variables.“, *Ethos* 2 (2/1974): s. 139.

vést až k výše zmiňovanému, vnímání menstruace jako problému. V současnosti je jasné, že menstruaci nelze brát čistě jako biologický fenomén, jelikož je prokázána její úzká provázanost se společností. Menstruační změny jsou běžnou součástí ženského života, pohled na ně může být různý a je mimojiné podmíněn právě společenskou a kulturní polohou. Poutavý diskurs se vede o kulturním kontextu, ve kterém k těmto změnám dochází. Zdá se, že tento diskurz vnímání menstuačních změn silně ovlivňuje. Bylo zjištěno, že kulturní postoje a přesvědčení jsou faktorem, který významně ovlivňuje míru nahlašování negativních menstuačních symptomů a horší prožívání menstuačních příznaků. Ženy ze „západní společnosti“ mají tendenci prožívat menstruaci více komplikovaněji než ženy z „východní společnosti“¹²⁴.

Při zkoumání menstruace, nejen jako biologického fenoménu, se otevírá zájem o její kulturní a spirituální tradice. Proto považuji za vhodné zmínit **metaformní teorie**, na něž jsem narazila při svém bádání a které dle mého soudu alespoň částečně ilustrují rozmanitost kulturních a spirituálních tradic menstuačního fenoménu. Tyto metaformní teorie reagují na předpoklad, že menstruace je vnímána jako problematická a je zatížena negativní konotací. Tvrdí, že veškerá současná kultura má kořeny ve starodávných menstuačních rituálech, nazývaných „metaformy“. To jsou rituály, obřady, mýty, nápady nebo příběhy obsahující informace týkající se menstruace, které dále ovlivnily společnost. Jedna z metaformických teorií pracuje s představou, že nálezy na paleolitických kostních kalendářích se zářezy ve skupinách po 29, 5 nebo 30 mají ukazovat na souvislosti mezi měsíčním menstuačním vědomím a základním počítáním, z něhož se dál měla odvozovat aritmetika a matematika.¹²⁵ Dále někteří z antropologů přichází s teorií, že se také v rané historii měřil čas podle menstuačních cyklů.¹²⁶ Metaformní teorie podporují cyklickou spiritualitu svým důrazem na menstuační cyklus a jeho důležitost v lidské civilizaci.

Objevují se i jiné proudy, které se zaměřují na významnost menstruace a její kulturní a duchovní potenciál. Jungiánská analytička Virginia Beane Rutterová poznamenala, že: „psychologické zasvěcení ženy je vnitřně propojené s fyzickými iniciačními zážitky pocházejícími z jejího vlastního těla: menstruace, deflorace, plodnost, početí, porod, kojení a menopauza.“¹²⁷ Tyto tělesné zkušenosti mají potenciál být duchovními událostmi. Menarche a porod jsou podle Rutterové chápány jako stěžejní zážitky v životě ženy a spolu s menopauzou jsou někdy označovány jako

---

¹²⁴ SHARON MOLONEY, „From Menstrual Shame to Bleeding as a Spiritual Practice“, in KEVIN G. LOCKHART (ed.), *The Psychology of Shame*, Nova Publishers 2014: s. 10.

¹²⁵ MOLONEY, „From Menstrual Shame...“, s. 10.

¹²⁶ ALEXANDER MARSHACK, „The Roots of Civilization: The Cognitive Beginnings of Man's First Art, Symbol and Notation.“, *American Anthropologist* 95 (4/1993): s. 1027-1028.

¹²⁷ „Psychological initiation for a woman is intrinsically interwoven with the physical initiatory experiences originating in her own body: menstruation, defloration, fertility, conception, childbirth, nursing and menopause.“ MOLONEY, „From Menstrual Shame...“, s. 7.

ženské „záhady krve“ a hodnotí je jako hraniční časy obrovské „duchovní síly“¹²⁸. V industrializovaných společnostech po celém světě byly „záhady krve“ téměř zbaveny svého hlubokého duchovního významu a síly. Běžně se na ně pohlíží jako na zdravotní problémy, pochybné procesy vyžadující zásah, dohled a kontrolu.¹²⁹

3. 1. 1. Menstruace a měsíc

V počátcích svého studia pramenů k této práci jsem si kladla otázku, zda existují výzkumy prokazující souvislost mezi fázemi měsíce a lidskými menstruačními cykly. Došla jsem k závěru, že takové studie skutečně existují a dodávají data, která přináší další pohled do diskuze.¹³⁰ Badatelé ve svém výzkumu došli k závěru, že existuje malý, ale statisticky významný synodický lunární vliv na lidskou porodnost a pravděpodobně na četnost početí a četnost ovulace. Vědecké výzkumy prokázaly vlivy měsíčního působení na mnoho živočišných druhů, od bezobratlých po vyšší savce. U některých živočichů lze dokonce sledovat specifické změny chování vázané na určité fáze měsíce.¹³¹ Objevily se studie, které našly významný výskyt vyšší porodnosti v polovině lunárního cyklu synodického měsíce, začínající den či dva před úplňkem. Pozdější rozsáhlé studie mezi fází Měsíce a počtem spontánních porodů nenalezly žádnou souvislost.¹³²

Představy o spojení menstruace s Měsícem se však objevují od pradávna a je možné vysledovat dva proudy: první spojuje Měsíc – měsíčního boha¹³³ či Bohyni – s původem menstruace, druhý pak dává do souvislosti menstruační cyklus, jeho časové rozdělení do tří či čtyř období s jednotlivými měsíčními fázemi, jak můžeme vidět u Grayové.

V současné moderní společnosti, kde je běžná kontrola porodnosti a plánované rodičovství, lze označit menstruační cyklus za podstatný kulturní a sociální rys života. Dříve byla menstruace „vzácným“ jevem (ve smyslu nižší četnosti menzes), ženy měly menstruaci v pozdějším věku, než je dnes běžné a také se s ní setkaly během svého života méně často. Období těhotenství střídala období laktace, po tu dobu žena zpravidla nemenstruovala a pokud se prvně po laktačním období objevila menstruace, žena znovu rychle otěhotněla.¹³⁴ Menstruace se objevovala v životech žen a lidské kultuře zřídka, dalo by se říci, že se jednalo o vzácnou událost, existují domněnky, že právě

---

¹²⁸ *ibid.*

¹²⁹ MOLONEY, „From Menstrual Shame...“, s. 8.

¹³⁰ Jedná se například o výzkumy Louis Laceyové z její práce *Lunaception: A Feminine Odyssey Into Fertility and Contraception*, New York: Coward, McCann & Geoghegan 1975, 166 s.

¹³¹ *ibid.*

¹³² JAMES ROTTON a IVAN W. KELLY, „Much ado about the full moon: A meta-analysis of lunar-lunacy research“, *Psychological Bulletin* (2/1997), s. 286–306.

¹³³ O vnímání planet, měsíců a Slunci jako o oduševnělých tělesech, kterou jsou polobožského charakter a jsou součástí vyššího řádu, jsem se zmiňovala Bailey také mluví o planetách a Slunci jako o oduševnělých tělesech, které jsou polobožské a jsou součástí vyššího kosmického řádu.

¹³⁴ LANDER, *Images of bleeding...*, s. 163-175.

díky tomuto v dřívější době došlo k významnému propojení plodnosti s Měsícem. Ve zmiňovaném období tradičních kultur, byla menstruace dávána do kontextu menstruace s tmavou rudou a část lunárního cyklu s Měsícem v novu.¹³⁵ Tato myšlenka je patrná u cyklické spirituality dodnes a u spirituality Grayové hraje stále zásadní roli, například odtud název její knihy *Rudý měsíc*.

3. 1. 2. Menstruační cyklus v praxi Grayové

Grayová klade do centra své duchovní praxe menstruaci a ženské otázky s ní spojené. Jádro menstruační praxe Grayové spočívá zejména v tom, že ženy jsou vyzývány, aby aktivně poznaly svou vlastní menstruaci a spíše se řídily podle změn v jejím rámci.¹³⁶

Grayová v počátcích své spirituální cesty zaměřené na menstruaci „cítila“, že se v ní, jako v ženě, „mění různé energie“¹³⁷, které nedokázala uchopit, proto porovnávala své zkušenosti s dalšími ženami a došla k závěru, že pozorované změny nejsou mezi ženami nikterak vyjimečné. Následně se rozhodla probádat evropskou mytologii a folklor, aby našla více souvisejících informací. Během svého bádání měla Grayová najít příběhy o „posvátném ženství a odpověď na otázku, co to znamená být ženou“¹³⁸. V její duchovní praxi mají ženy prostřednictvím těchto sebraných příběhů a mýtů mají hlouběji poznat menstruační cyklus a tím následně i sebe.

Výsledkem jejího zkoumání menstruace je její první kniha *Rudý měsíc*, ve které tvoří svou teorii cykličnosti, blíže rozebranou v kapitole 3. 2.

Grayová ženám pro lepší přehled a aktivnější poznání menstruačního cyklu doporučuje, vést si alespoň po tři měsíce každodenní zápisky o tom, jak se žena cítí po těle i po duchovní stránce, o čem přemýšlí, co se jí honí hlavou. Díky takovým záznamům má být možné porovnat a zjistit, zda se v menstruačním cyklu nachází nějaká specifická období a objevuje se v rámci cyklu nějaký opakující se „vzorec“. Žena se tak má mít možnost dostat do těsnějšího kontaktu se svým cyklem a podle Grayové také se svým vnitřním prožíváním. Dalším způsobem je podle Grayové pro seznámení se se svým menstruačním cyklem doporučuje ženám Grayová cvičení s pozorovací miskou, kde se používají takzvané misky lúna a bílé a černé kameny.¹³⁹

Schopnost ženy vnímat svůj menstruační cyklus a zejména aby byla schopnost využívat jeho výhody, je potřeba určitého vnitřního porozumění. Grayová nabádá ženy, aby se pokusily hlouběji

---

¹³⁵ LANDER, *Images of bleeding...*, s. 175.

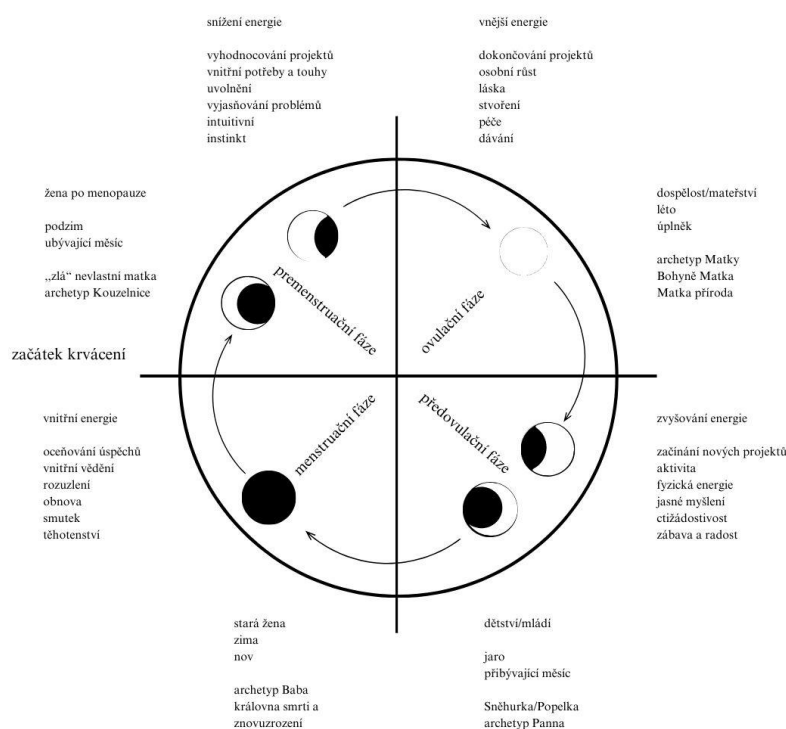
¹³⁶ Menstruace je z biologického hlediska takový ženský cyklus, který se opakuje každý měsíc trvající od prvního dne menstruace kolem dvaceti osmi dnů. Poté se cyklus znovu opakuje a žena opět menstruuje. V ideálním případě každá fáze trvá jeden týden, ale existují odchylky založené na individualitě každé ženy.

¹³⁷ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 19.

¹³⁸ ibid.

¹³⁹ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 159.

si uvědomovat svá těla. Nabízí různá cvičení, jimiž se snaží ženy inspirovat a poskytnout jim možná řešení a náhledy. Mezi tato cvičení patří třeba meditace pro jednotlivé fáze menstruačního cyklu, při nichž se žena napojuje na energii cyklu, dále výše zmíněné měsíční zapisování, a to i během několika let, společně s jejich následným porovnáváním a hledáním opakujících se společných vzorců. Kromě toho předkládá i cvičení zaměřující se spíše na fyzickou stránku, jako například takzvanou volnou menstruaci.¹⁴⁰ Další cvičení, které je pro tuto práci významné, a které Grayová zpracovává v *Probuzení ženské energie* a v celosvětovém požehnání lúna, spočívá ve vědomém vnímání vlastního lúna skrze aktivní imaginace a vizualizace, jimiž má jít ulevit od menstruačních či ovulačních bolestí, či se jich má být možné zcela zbavit.¹⁴¹

Obrázek měsíčního diagramu zvaného měsíční hodiny (zpracováno podle knihy Rudý měsíc)¹⁴²

Základ znalostí o menstruaci je zaznamenán ve schématu měsíčního cyklu, který je rozdělen do čtyř fází podle Grayové – menstruační, preovulační, ovulační, premenstruační. Ženské tělo během těchto čtyř fází prochází různými přeměnami, jako jsou změna hladiny hormonů, tělesné váhy, podílu vody v těle a jejího zadržování, změna velikosti a konzistence prsů. V cyklické teorii (viz kapitola 3.

¹⁴⁰ Setkáme se s doporučením pro ženy vyzkoušet si strávit čas bez menstruačních pomůcek, aby menstruační krev nebyla zadržována v těle ani jinde a mohla volně vytékat a být vnímána. Tato technika by měla navozovat vědomé a aktivní přijetí ženského cyklu, který má být nadměrným využíváním tamponů a jiných pomůcek vytěšňován z vědomí ženy i společnosti celkově.

¹⁴¹ Srov. GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 162-196.

¹⁴² GRAY, *Rudý měsíc...*

2.) se používá měsíční diagram¹⁴³ zvaný měsíční hodiny. Tento diagram je založen na biologickém cyklu ženských hormonů, propojení s ženskými archetypy, se změnami tělesnými, psychickými a změnami měsíce, o čemž se v knize *Rudý měsíc* detailně pojednává. Grayová do hloubky popisuje, jak lze vnímat různé psychické naladění ženy v jednotlivých fázích menstruačního cyklu.

Každá menstruační fáze má mít jinou dynamiku, má být různě aktivní či pasivní. Lze říci, že celkově se má vyznačovat rozličnými formami energie. Žena tyto může využít a přizpůsobit podle nich svůj program. Pokud se žena dokáže řídit energiemi menstruačních fází, má se cítit lépe, v souladu se svým ženstvím, má díky tomuto využívat své tělesné přirozenosti ve svůj prospěch.¹⁴⁴ Zejména proto, že bude uspokojovat své měnící se potřeby v průběhu cyklu. Během menstruace může být efektivnější čas na odpočinek a dokončování svých záležitostí, žena má míň síly, měla by ji šetřit. Má existovat pravděpodobnost zhoršení výkonu jakékoliv činnosti, proto má být výhodnější začít nové věci, projekty, zájmy v jiné fázi, v té aktivnější (například ve fázi panny), kdy má mít žena více síly, kdy má jít celkově všechno přirozeněji a snáz, aniž by se žena musela přemáhat a vynakládat tak více svých sil.

3. 2. Teorie cykličnosti

„Ženy jsou jako Měsíc, měníme se postupně ze dne na den. Nikdy nevidíš celou část, můžeš vidět jen jednu fázi“¹⁴⁵

V teorii cykličnosti je klíčovým pojmem „**cyklické ženství**“, jedná se o termín emický, používaný Grayovou a jejími příznivkyněmi a příznivci.¹⁴⁶ Grayová v tomto termínu vytváří spirituální a psychologické propojení ženského těla a jeho cyklu s cyklem lunárním. V teorii cykličnosti je využíváno odborných medicínských pojmů, například lze najít odkazy na hormonální změny v ženském těle probíhající během menstruačního cyklu. Model cyklické spirituality pojímá současně sociální a osobní život, řeší vztahy, sexualitu, schopnosti, emoce a různé preference.

Jádro teorie cykličnosti podle Grayové spočívá v sestavení modelu měsíčního cyklu, který je rozdělen do čtyř fází: fáze Panny, Matky, Kouzelnice/Čarodějky, Baby/Vědmy, toto čtyř rozdělení je podobné jako trojí rozdělení novopohanského proudu Wicca ve starověké Bohyni Matce v jejích třech podobách Dívky, Matky a Čarodějnice. Každá z fází u Grayové odpovídá pěti různým

---

¹⁴³ Existuje i další typ diagramu využívaného v cyklické teorii, jedná se o diagram měsíční, kdy jsou ženou zapisovány detaily jejího cyklu po několik měsíců i let. Díky čemuž může nastat analýza zapisovaného cyklu, tu může žena následně využít ve svůj prospěch – v lepší orientaci v sobě samé.

¹⁴⁴ GRAY, *Rudý měsíc...*, s. 150-151.

¹⁴⁵ „Women are like the Moon, we change gradually from day to day. You never see the whole of the cycle; you can only ever see one phase.“ [GRAY, Miranda], „Miranda Gray“ (online), *Miranda Gray*, cit. červen 2022, dostupné online na <https://www.mirandagrays.co.uk>.

¹⁴⁶ Též je to název pro projekt Dany-Sofie Šlancarové. Ten je zaměřen na konzultace a kurzy, dále na překlad a prodej knih a též pracuje s pojmem podle Grayové.

aspektům: fyziologickému obrazu dělohy a vajíček ženy, danému časovému období, jisté fázi Měsíce a také určitému živlu a ročnímu období. Každá fáze má k sobě přiřazeny charakteristické prvky ženského prožívání, chování a energie toho, co žena v daném období vnímá na úrovni emocí a fyzické energie, jaké činnosti se jí daří či nedaří.¹⁴⁷

Jednotlivé fáze jsou nazývány jako: reflektivní, dynamická, expresivní a kreativní. S nimi následně souvisí cyklus ročních období, ke kterým Grayová přidružuje ženská archetypální označení, a také to, zda je možné vnímat fázi jako aktivní či pasivní období v cyklu ženy. Sestavený model je následující: 1) reflektivní fáze, menstruace, archetyp Baba/Vědma, zima, pasivní; 2) dynamická fáze, před ovulací, archetyp Panna, jaro, aktivní; 3) expresivní fáze, ovulace, archetyp Matka, léto, pasivní; 4) kreativní fáze, pre menstruace, archetyp Čarodějnice/Kouzelnice, podzim, aktivní.¹⁴⁸

název fáze	ženský cyklus	ženský archetyp	roční období	aktivní či pasivní
Reflektivní fáze	menstruace	Baba či Vědma	zima	pasivní
Dynamická fáze	před ovulací	Panna	jaro	aktivní
Expresivní fáze	ovulace	Matka	léto	pasivní
Kreativní fáze	před menstruací	Čarodějnice či Kouzelnice	podzim	aktivní

Obrázek modelu měsíčního cyklu (zpracováno podle knihy Rudý měsíc)¹⁴⁹

Grayová vytváří svou teorii cykličnosti popisem od prvních dnů menstruace. Tento počátek popisuje jako fázi **Baby/Vědmy**. V tomto období se žena má zaměřovat spíše sama do sebe, může být uzavřena okolnímu světu. Fázi popisuje jako dobu introspekce, intuice, je brána jako „pasivní“. Má to být doba vyznačující se silnou duchovní hloubkou. Má se objevovat větší vnímání prožitků a také hledání řešení problémů.¹⁵⁰

Následuje preovulační fáze, **Panny**, též fáze „dynamická“. Žena má být v té době více společenská a aktivní, sebejistá a svůdná. Tomuto úseku ženského cyklu se přiřazuje intenzivní

¹⁴⁷ GRAY, *Rudý měsíc...*

¹⁴⁸ GRAY, *Rudý měsíc...*, s. 121-125.

¹⁴⁹ GRAY, *Rudý měsíc...*, s. 112-120.

¹⁵⁰ GRAY, *Rudý měsíc...*, s. 112-120.

prožívání sexuality, jež bývá přirovnáváno až ke schopnosti „očarovat“ muže¹⁵¹. Grayová tuto dobu popisuje jako dobu velké kreativity, inspirace a také fantazie. Má to být vhodná doba pro tvorbu. Má se tříbit logické myšlení a objevovat se větší schopnost započínání nových projektů.¹⁵²

Další je ovulační fáze, **Matky**. Období, kdy má být žena připravena na nesobecké mateřství a méně se zaměřuje sama na sebe. Tato doba je popisovaná jako fáze větší péče o druhé, vyzařování lásky a orientace sexuality spíše do hloubky a směrem k citovému souznění. Zmiňovaná část cyklu má být vhodná zejména pro produktivní práci a také pro přebírání zodpovědnosti.¹⁵³

Cykklus završuje premenstruační fáze, Grayovou popisovaná jako fáze **Čarodějnice/Kouzelnice**. Žena je v této době vymaněna z rozmnožovacího cyklu, její tělo fyziologicky nemá být v běžných případech schopno reprodukce. Může se zdát, že energie ženy je směřovaná jakoby ven do světa. Žena má být sebejistější a ambicióznější, také výkonnější, má cítit schopnost zvládnout více činností. Grayová hovoří o této době jako o vhodné pro začátek nových projektů.¹⁵⁴

Ženská „cyklická povaha“ se podle Grayové neprojevuje pouze v menstruačním cyklu žen. Dalším z projevů má být „životní cyklus“, sled jednotlivých životních období, které jsou spojovány s danými archetypy ženství podle Grayové.

U Grayové se objevuje možnost praktikování cyklické spirituality muži. Je zajímavé, že, přestože je zde předpokládána jakási dichotomie „cyklické“ ženy a „lineárního“ muže, tak i muži mají vhléd a přístup do cyklické spirituality.¹⁵⁵ Neuzavírá vstup mužům do cykličnosti, ačkoliv se nemohou účastnit přímo celosvětového žehnání lůna, protože „většina mužů (...) nemůže přijmout vyladění požehnání lůna kvůli své energetické struktuře.“¹⁵⁶ Stejně tak jako mužské bohy neuctívají jen muži, nemusí být Bohyně nutně uctívány čistě ženami. A proto pro muže Grayová vytvořila Měsíční požehnání, které je mužským ekvivalentem žehnání lůna, tuto spirituální praxi mohou provádět ve stejnou dobu jako ženy, to znamená v den, kdy probíhá požehnání lůna.

Cyklickou ženu můžeme chápat jako jednu z forem uvlastněné ženské subjektivity¹⁵⁷, jež je založená na sledování ženských cyklů, které se stávají ženám zdrojem síly. V takovém případě se

---

¹⁵¹ Zde může hrát roli především různá hladina hormonů v ženském těle v období před ovulací a také během ní.

¹⁵² GRAY, *Rudý měsíc...*, s. 121-125.

¹⁵³ GRAY, *Rudý měsíc...*, s. 125-130.

¹⁵⁴ GRAY, *Rudý měsíc...*, s. 130-137.

¹⁵⁵ Toto zapojení mužů do kruhu, cyklu navazuje též na fenomén „mužských kruhů“ viz například české uskupení Mužský kruh.

¹⁵⁶ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 85.

¹⁵⁷ MICHAELA ONDRAŠINOVÁ, *Cyklické tělo, spiritualita a probouzení ženy: přepisování genderových identit v prostředí ženských kruhů*, Brno: Masarykova univerzita 2016, s. 11.

stává menstruace „darem“ a zdrojem určitých „přirozených“ schopností.¹⁵⁸ Zjednodušeně řečeno, má jít o podobu uchopení své vnitřní „přirozené ženské podstaty“, jež má významný potenciál. Přirozené ženství se dostává do synonymního významu s cyklickým ženstvím. Více se této problematice utváření cyklické ženy a zmocňování ženských subjektivit věnuje Ondrašínová ve své disertační práci *Cyklické tělo, spiritualita a probouzení ženy: přepisování genderových identit v prostředí ženských kruhů*.¹⁵⁹

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že v teorii cykličnosti Grayové je **ženská síla** tvořena více zdroji. Mohlo by se na první pohled zdát, že hlavním a jediným zdrojem je **Měsíc** či **ženská Bohyně/Země**. Teorie se však dále rozvíjí směrem, kdy je ženské lůno napojeno na **ženský cyklus**, kdy se dále propojuje energeticky s Měsícem a se Zemí. To dává dohromady **tři energetické zdroje**, kterými mají být ženy ovlivňovány – to, kým jsou. Tyto energie se vzájemně mohou kombinovat, odrážet a propojovat. Proudění a kombinace energií podléhá archetypálnímu rozdělení. Archetyp Panna přináší podle Grayové dynamickou energii, sebevědomí, zvýšenou mentální jasnost, motivaci a úspěch a silné ego a potřebu zkoumat a rozvíjet se. Archetyp Matky má dodávat stabilitu, emocionální sílu, něhu, empatii, spokojenost, hojnost, štědrost a lásku. Archetyp Čarodějka/Kouzelnice má přinášet divoké kreativní výbuchy, prolomení omezení, vlastní sílu, silné ego, odhodlání bez trpělivosti a potřebu změny. Archetyp Baba/Vědma vnáší vnitřní moudrost, klid, odpoutanost, naději a vizi budoucnosti. Můžeme si představit situaci, kdy se žena nachází v předovulační fázi, je jaro a Měsíc přibývá. V takové ideální situaci se sejdou tři „dívčí“ energie a to vše by se mělo odrazit u ženy v pocitu síly a vysoké aktivity, plánování, pracovního nadšení a aktivity sociální, snadnějšími výkony a na druhou stranu egoističtější nádechem. V druhém případě, pokud by Měsíc byl ve fázi Matky, pak by se měla projevit jedna uklidňující energie (laskavá a jemná) a zároveň dvě zesílené energie Panny. Poslední možnou ilustrační situací je, pokud by bylo zimní období na místo jara. To v teorii cykličnosti Grayové znamená přítomnost dvou uklidňujících energií – zimní Baba/Vědma a měsíční Matka – oproti jedné energetické. V závislosti na tom by se mohla objevit větší ohleduplnost k ostatním, nebo větší uvědomění si duchovní cesty.

3. 2. 1. „Posvátné“ cyklické ženství

V této části se zaměřím na to, co je to posvátné ženství ve spiritualitě Grayové, dále na to, jaké jsou pohledy zásadně dotýkající se této práce. Grayová ve své teorii pracuje se znovuprobuzením cyklického autentického ženství a „posvátným“ ženstvím. tato „posvátná“ forma ženství je

---

¹⁵⁸ ONDRAŠINOVÁ, *Cyklické tělo, spiritualita a probouzení ženy...*, s. 12.

¹⁵⁹ ONDRAŠINOVÁ, *Cyklické tělo, spiritualita a probouzení ženy...*, 141 s.

imanentní a sídlí v každé ženě. A zároveň je všepřesahující, stojící nad vším, současně je tedy transcendentním prvkem v této formě ženské spirituality podle Grayové.

„Posvátné ženství tu s námi bylo vždy,“ píše Grayová ve své knize *Probuzení ženské energie*, dále pokračuje slovy, „někdy uznáváno, milováno a oslavováno, jindy zase potlačováno, haněno, skrýváno či přehlíženo“¹⁶⁰. Jedná se, podle teorie Grayové, o jakési původní, **autentické ženství**, které bylo vždy přítomno v celku a čeká jen na nové probuzení a následné šíření do obecného společenství. Ve výročí Grayová pokračuje a říká, že ženství není jen plodnost, či přítomnost dělohy a cyklu, jedná se o původní ženství, jenž je „...vlastní všem ženám a jejich energetickému centru umístěnému nad dělohou“¹⁶¹. Z čehož lze vyvozovat, že není nutné věřit v autentické či posvátné ženství, ale ženy jím již ve své vnitřní podstatě jsou.¹⁶²

V knize *Cyklická žena* přináší netradiční pohled na ženský cyklus, rozebírá jednotlivé fáze menstruačního cyklu, dává je do souvislosti s každodenností. Přináší návody na každý jeden den cyklu, poukazuje na zesílené a na zhoršené schopnosti. Upozorňuje, pokud je vhodné se některým činnostem vyhnout. Práce *Cyklická žena* je koncipovaná jako průvodce a je uzpůsobena průměrnému ženskému cyklu. Grayová se pokouší přinést ženám maximální efektivnost a optimalizaci jejich výkonů v rámci ženského cyklu. Je zde patrný důraz na výkonovou složku (podobně jako to můžeme spatřovat u kontroverzní spirituality prosperity). Základem pro realizaci cykličnosti je „naladění se“ na svůj menstruační cyklus. V konceptu Grayové má být cyklické ženství¹⁶³ vlastní všem ženám.¹⁶⁴ V této koncepci Grayová pokládá za důležité znovu objevit a probudit autentické ženství, tedy to co znamená být ženou, a to prostřednictvím posvátného ženství.

Posvátné ženství vyjadřuje touhu po božské postavě ženského rodu, v tomto případě u Grayové po ženské Bohyni. „Ona však byla v krajině a mezi ženami vždy - musíme jen změnit svůj pohled na věc a uznat Její přítomnost.“¹⁶⁵ Podle Grayové ona (Bohyně) ze sebe vyzařuje energii Posvátného ženství. V meditacích, vizualizacích a jejích pracích se můžeme setkat s Bohyní jako s ženskou Bohyní, Lunou, Zemí či Gaiou¹⁶⁶ a posvátným ženstvím. Jedná se o cyklickou měsíční Bohyni – Bohyni cyklů Měsíce, Země, života a žen. Má čtyři možné podoby, které vyjadřuje

---

¹⁶⁰ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 8.

¹⁶¹ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 10.

¹⁶² *ibid.*

¹⁶³ Jeho energetické centrum se nachází v místě nad dělohou. GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 10.

¹⁶⁴ *ibid.*

¹⁶⁵ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 6.

¹⁶⁶ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 155-158. Označení Gaia má vlastní odlišnou hypotézu Jamese Lovelocka. Je založena na přesvědčení, že Země je obrovský samoregulační systém, co umí vytvořit celkově dokonalé podmínky pro život. New Age v této souvislosti ztotožňuje Gaiu s Bohyní Země. Země má podobu živého organismu. Ve spiritualitě okolo Grayové a není striktně dodržováno jednotné označení ženského božského elementu a je přípustné libovolné preferenční označení.

prostřednictvím archetypu Panny, předovulace; Matky, ovulace; Čarodějky, předmenstruační fáze a Babizny, fáze menstruace. Jedná se o **konstrukt čtyř-Bohyně** již zmiňovaný (kapitola 3. 2.) Konstrukt čtyř-Bohyně vznikl, když původní konstrukt **troj-Bohyně**, vzhledem k narůstajícímu věku žen v průběhu 20. století, přestal stačit. Nedostatečnost pojmu troj-Bohyně potvrzuje také v knize *A Woman's Book of Rituals & Celebrations* dianická stoupenkyně Barbara Ardingerová.¹⁶⁷ Ženy, jejichž děti vyrostly, zažívají „prázdné hnízdo“, jsou plné síly a energie, mají stále co na práci a nechystají se do důchodu, který by byl ztotožňován s třetí poslední fází troj-Bohyně, si nevystačí právě jen s konstruktem archetypu Baby.¹⁶⁸

Předobraz tohoto kosmologického pojetí propojování Bohyně, Měsíce a měsíčních cyklů ženského těla můžeme najít u feministické spirituality, dále u novopohanských proudů a zvláště u hnutí Wicca, Dianické Wicca, hnutí Bohyně a spirituálního feminismu. Tato forma Bohyně je zároveň zvnitřněná, sídlí v každé ženě, je imanentní. A zároveň všepřesahující, stojící nad vším. Je tedy současně také transcendentní.

Carol P. Christová jmenuje čtyři aspekty symbolu Bohyně: ženská síla, ženské tělo, ženská vůle, ženská pouta/dědictví.¹⁶⁹ S tímto konceptem lze pracovat dále. Čtyři aspekty Bohyně mohou být chápány jako aspekty měsíčního cyklu, který má čtyři různé fáze, také jako měsíční cyklus ženy v období menstruace, preovulační, ovulace a premenstruační, nebo jako životní etapy žen mladé silné slečny, zralé vyvinuté matky, moudré pevné ženy středního věku a jako stařenky předávající moudrost. Tento čtveřitý koncept se zdá být aplikovatelný v mnoha oblastech života žen a nejen jich (například čtvero ročních období, fáze měsíce a podobně).

Pro porovnání v českém prostředí význam Bohyně zkoumala Helena Veselá ve své diplomové práci.¹⁷⁰ V rámci výzkumu se zúčastnila ženských kruhů. V rozhovorech s účastnicemi kladla otázku: „Co pro tebe znamená Bohyně?“. Ze zúčastněného pozorování a neformálních rozhovorů jí vyplynuly tři odpovědi: 1) Bohyně je božský princip, jenž ženu přesahuje, řád vesmíru; 2) Bohyně je energie živých žen, na kterou se lze napojit, lze ji vzývat v rituálu a probudit v ženském kruhu, energie jako personifikované ženství; 3) Bohyně je symbol hledání síly v sobě.¹⁷¹ V cyklickém pojetí spirituality Grayové najdeme shodné prvky pojetí Bohyně: transcenci, energii a zároveň imanenci.

---

¹⁶⁷ BARBARA ARDINGER, *A Woman's Book of Rituals and Celebrations*, California: New World Library Novato 2011, 225 s.

¹⁶⁸ ARDINGER, *A Woman's Book of Rituals and Celebrations...*, 225 s.

¹⁶⁹ CAROL P. CHRIST a CHRIST PLASKOW (ed.), „Why Women Need the Goddess“, *Womanspirit Rising: A Feminist Reader on Religion*, San Francisco: Harper & Row 1979: s. 273-287.

¹⁷⁰ HELENA VESELÁ, *Současná feminní spiritualita na příkladu ženské tantrické skupiny*, Praha: Univerzita Karlova 2010, 78 s.

¹⁷¹ VESELÁ, *Současná feminní spiritualita...*, s. 31-32.

Spojit se s posvátným ženstvím a jeho archetypy lze několika způsoby. Prvním z nich je pomocí věšteckých karet, které si žena může buď sama vyrobit, nebo si je vytvořit z nasbíraných obrazců, fotografií a jiných vizuálních pomůcek. Dalším způsobem je například vizualizace stromu ženství – luna, měsíční meditace a celosvětové požehnání ženského luna.

V přístupu k posvátnému ženství spatřuji návrat k mýtické poetické interpretaci ženství a přírody. Bohyni lze v pojetí Grayové chápat jako prostřednici, pomocnici, která pomáhá při formulování ženských problémů. Jde o pro ženy snadno srozumitelný symbol s mnoha rozličnými významy, které jsou přesto vzájemně propojeny. Symbolismus Bohyně podporuje a legitimizuje zájmy ženského hnutí znovuprobuzením cyklického autentického ženství a „posvátným“ ženstvím.

Forma „posvátného“ ženství ve spiritualitě Grayové je imanentní a sídlí v každé ženě. Zároveň je v tomto duchovním proudu vnímána jako všepřesahující, stojící nad vším, tedy transcendentním prvkem – ženskou Bohyní.

3. 3. Požehnání luna

„Přijetí požehnání luna je jako zasazení růže a péče o ni. Každé požehnání pomáhá růži hlouběji zapustit kořeny a růst ke světlu. Musíme také podporovat její růst a přenechat ji běhu ročních období, aby jí vypučela úchvatná poupata a květy, vyrostly zdravé listy a trny a obalila se krásnými rudými plody.“¹⁷²

Tisíce žen z více než 150 zemí se pětkrát ročně účastní celosvětového požehnání luna.¹⁷³ Toto celkem vysoké číslo vhodně ilustruje zvolené označení, které zvolila Grayová pro svou spirituální praxi – celosvětové požehnání luna.

Celý původní název pro požehnání luna podle Grayové je „vyladění požehnáním luna - probuzení ženské energie“¹⁷⁴. V této práci je také používáno ve zkrácené verzi jako „požehnání luna“ či „požehnání“.

Požehnání luna jsou skupinová setkání žen, která jsou svou podstatou podobná ženským kruhům. Jedná se o skupinová setkání, která probouzí ženské energie. Setkání vede jedna žena, měsíční matka, jež bývá placena účastnicemi a vedené meditace jsou celkově zpoplatněny, jak je charakteristické pro současnou spiritualitu seminářů. Ženy se setkávají převážně v online prostoru. Dříve probíhaly ve větší míře i osobní schůzky, ty jsou však po době karantén stále omezeny a je využíváno výhod střetávání se online. Vyloučeno není ani samostatné provedení meditace podle

---

¹⁷² GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 60.

¹⁷³ „Moon Mother Level 1 Training with Miranda Gray“ (online), *Espain Mimat*, cit. únor, 2023, dostupné online na https://www.espaिमimat.es/miranda_gray/mm_11.html.

¹⁷⁴ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 104.

instrukcí z webových stránek, v takovém případě ženy obdrží požehnání od Grayové též. Požehnání lůna se nikdy přímo neúčastní muži, ti mohou souběžně vykonávat mužskou meditaci.

V teorii požehnání jde o práci s energií, jak jej popisuje koncept energie, v této cyklické teorii je veškerým energetickým centrem lůna, skrz něj prostřednictvím čtyř energií na čtyřech možných úrovních vědomí se šíří energie po těle a „udávají směr našemu srdci, pocitům a myšlenkovým procesům“¹⁷⁵. Grayová popisuje, že vyladění zvyšuje vibrace člověka tak, aby se dostal do souladu s danou energetickou vibrací a navázal s ní spojení.¹⁷⁶ Zjednodušeně řečeno se jedná o energetické vyladění či přijetí energie. Tento prvek spirituality Grayové lze označit jako formu channelingu¹⁷⁷, poněvadž pracuje s energetickým vyladěním a přijímáním energie od cyklické Bohyně, ta prochází skrze media měsíčních matek. „Žehnání lůna nám pomáhá obnovit spojení s (...) energiemi přijmout je a milovat (...) a žít s nimi v souladu...“¹⁷⁸ Podle Grayové jsou tyto energie vysílány skrze „Ji“, ženské božství.¹⁷⁹ To je v tomto případě čistě feminního charakteru. Grayová tuto sílu popisuje jako původní autentické prostupující ženské jádro. Má potenciál všem dostupné transformační síly, která umožňuje kontakt s vyšším ženským já a zprostředkovává opravdové osvobození, původního ženství.¹⁸⁰

Souhrnně je požehnání energetické vyladění či přijetí energie. Jedná se o dar energie od božského Ženského aspektu. Požehnání lůna je energetickým procesem, který ženy sladí s univerzálními ženskými energiemi, s Měsícem a Zemí a plně probudí čtyři archetypy ženské energie, jež jsou všechny součástí ženy. Je to vzdálená skupinová energetická aktivita, která se skrze léčení a „probouzení“ zaměřuje na ženské energie a duševní vzorce žen, které se účastní konkrétního požehnání.¹⁸¹

Požehnání má odstraňovat „nečistoty moderního světa“, jeho omezení, společenské konvence a nánosy nečistot z ženství. Jeho cílem je obnovení „zářivosti“ ženství.¹⁸² Energie požehnání léčí

---

¹⁷⁵ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 61.

¹⁷⁶ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 110.

¹⁷⁷ Channeling je chápán jako hlavní zdroj náboženské pravdy. Během channelingu má docházet ke komunikaci skrze médium s nadpřirozenými bytostmi na vyšší úrovni vědomí a pocházejícími z jiných světů. To se obvykle děje při změně vědomí jako je například trans. Entity tehdy předávají médiím takové vědomosti, které přesahují lidské vědění. Lidská bytost se v podstatě stává jakýmsi přijímačem vysílaného „kanálu“. HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 23-24. Prostřednictvím channelingu Grayová vytváří své meditace a komunikuje s ženským božstvím.

¹⁷⁸ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 9.

¹⁷⁹ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 8-9.

¹⁸⁰ S tímto dále souzní a z této teorie vychází směry jako je gestalt, transakční analýza, silvova metoda, bioenergetika... Snahy využít nevyužitých lidských schopností, směřují k myšlence transformace vědomí.

¹⁸¹ [MIRANDA GRAY], „Co to je celosvětové požehnání lůna?“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, 2019, cit. březen 2023, dostupné online na <https://wombblessing.com/about-the-womb-blessing/what-is-the-worldwide-womb-blessing/>.

¹⁸² GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 8.

dělohu, posiluje individuální propojení s ženskou Bohyní, Lunou a Zemí, také pomáhá obnovit ženskou energii ve světě.¹⁸³ Během požehnání ženy popisují různé tělesné vjemy: tlak či teplo v děloze, v rukách nebo v hlavě. K tomu má docházet na základě otevírání těchto center a proudění energie skrz ně.¹⁸⁴

Grayová měla v úmyslu v roce 2011 uspořádat v Londýně workshop Rudého měsíce, který do té doby pořádala běžně při propagaci své první stejnojmenné knihy. Spolu s její blízkou přítelkyní naplánovaly, že Grayová ženám současně s workshopem poskytne též přímé léčení lůna. Tento kurz se nakonec nekonal, přesto po sobě zanechal stopu ve formě myšlenky poskytnutí pomoci ženám „k plnému procitnutí do jejich autentického ženství a duchovnosti (...)“¹⁸⁵. První požehnání lůna proběhlo v únoru (při úplňku) v roce 2012 a později přerostlo v celosvětové ženské duchovní hnutí.¹⁸⁶ Jde o semináře a společenství s organickou strukturou, jež se dynamicky proměňuje. V mnoha zemích je možné najít ženy, které se požehnání lůna věnují. V České republice je to necelých 130 žen, které jsou absolventkami výcvikového kurzu Grayové a vedou jednotlivá celosvětová i lokální žehnání.

„Chcete-li se zúčastnit požehnání lůna nebo provádět meditace (...), nemusíte mít dělohu ani menstruační cyklus, i tak pocítíte sílu tohoto daru.“¹⁸⁷ Požehnání je určeno všem ženám bez ohledu na jejich fyzický stav, víru, sexuální orientaci či jejich zázemí.

Rituál požehnání je kolektivní duchovní praxe (existuje varianta individuálního požehnání, o které v této práci není detailněji pojednáno). Jedná se o polouzavřenou skupinu žen, která by se dala přirovnat svým charakterem k „ženskému kruhu“. Ženy ve skupině nejsou anonymní, pro účast na žehnání je nutné mít zveřejněné na videohovoru své křestní jméno, tak aby žena, která žehnání vede, mohla účastnice oslovovat jejich jménem a seslat konkrétní ženě podle jména požehnání. Setkávání členek mimo skupinu chybí a ženy nebývají v pravidelném kontaktu mimo meditace. Počty přítomných žen jsou minimálně proměnlivé. Vždy se sejde stabilní počet 8-10 žen. Mnohé se účastní žehnání opakovaně, při mém terénním výzkumu se na meditacích scházely ženy s nepravidelnou participací. Kolektivy se na meditacích celosvětového požehnání ženského lůna obměňují, další participace není povinná, přesto jsem v průběhu svého zúčastněného pozorování zjistila, že se ženy

---

¹⁸³ GRAY, MIRANDA, „Příprava na požehnání ženského lůna“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening*. Miranda Gray, 2012, cit. květen 2022, dostupné online na <https://wombblessing.com/wp-content/uploads/2019/05/Womb-Blessing-introduction-czech.pdf>.

¹⁸⁴ GRAY, „Příprava na požehnání ženského lůna“, <https://wombblessing.com/wp-content/uploads/2019/05/Womb-Blessing-introduction-czech.pdf>.

¹⁸⁵ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 20.

¹⁸⁶ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 9.

¹⁸⁷ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 7.

a Měsíční matka mezi sebou často znají, tedy je tato proměnlivost relativní. Jen jednou za dobu mého pozorování zavítala do skupiny nová žena.

Soudržnost kolektivu se buduje pravidelně se opakující nabídkou meditací, jak požehnání lůna, tak úplňkových měsíčních meditací. Během online meditací dochází ke vzájemnému poznávání se a budování společenství prostřednictvím sdílení svých dojmů, které probíhá na závěr rituálu a ve specifických zněních meditací (například – ženy jsou propojeny kořeny a svými lůny...) Jako další významný zdroj rozšiřování pocitu sounáležitosti a příslušnosti slouží knihy Grayové, jejichž prostřednictvím dochází dále k samovolnému šíření filosofie ženské cyklické spirituality. Já sama jsem se před lety „jen tak mezi řečí“ poprvé setkala s termínem „rudého měsíce“, právě v kontextu s knihou a tématem menstruačního cyklu. Nejprve jsem narazila na pouhou zmínku, že ženin cyklus probíhá podle rudého měsíce a později, jsem byla odkázána přímo na knihu, kterou „je nutné si přečíst“. V jistém okruhu alternativně smýšlejících žen se slovní spojení „rudý měsíc“ stává kódem pro propojení, vzájemné pochopení, symbolu žen, „které vědí“.

Je pravděpodobné, že díky online konání meditací a požehnání snadno přibývá příznivkyň a příznivců, přestože požehnání jsou uzavřená veřejnosti v tom smyslu, že se na ně nelze dostat bez předešlé registrace. Při svém pozorování jsem byla svědkyní příchodu nové neznámé účastnice. Měsíční matka nově příchozí přivítala a zeptala se jí na zkušenosti s měsíčními meditacemi a požehnáním lůna, zda zná spiritualitu Grayové. Následně jí v krátkosti představila tuto duchovní praxi a průběh nadcházející meditace a požehnání. Dále zjišťovala, odkud se žena o požehnání dozvěděla. V tomto jednom konkrétním případě, podle slov účastnice, došlo ke spontánnímu rozhodnutí, když zahlédla na sociální síti v „seznamu událostí“ plánovanou online měsíční meditaci. Spontánně provedla nutnou registraci, dále si připravila potřebné pomůcky a přihlásila se na videohovor. Vše proběhlo bez větších obtíží během několika málo minut. Díky online konání a prezentaci na sociálních sítích je praktikování spirituality Grayové klientsky přívětivé a snadno dostupné.

Celosvětové požehnání lůna, pokud je spojeno s měsíční meditací, je tematicky laděno do barvy daného měsíce. V samostatně probíhajícím požehnání se barevná orientace z jednotlivých žen řídí aktuální fází jejich menstruačního cyklu, v tom případě je možné mít na sobě červené oblečení nebo bílé.

Celosvětové požehnání ženského lůna se účastní ženy z více než 150 různých zemí. Účastní se ho ženy od Latinské a Severní Ameriky po severní Afriku, ženy od Evropy po Asii a na různých menších ostrovech, jako Velikonoční ostrov, Galapágy, Polynésie a La Réunion. Nejpopulárnější je nyní požehnání ve Střední a Jižní Americe a evropských státech, nejčastěji jsou to země

indoevropského, románského jazyka. Naopak v anglicky mluvících zemích je zájem menší.¹⁸⁸ Požehnání lůna se pokouší nebýt hnutím s výsadním obsazením elity žen, žen bílých ze střední třídy. Grayová popisuje situaci, kdy meditaci chtěly praktikovat ženy bez přístupu k internetu nebo v jedné africké vesnici, která neměla svůj psaný jazyk: „Celosvětové požehnání lůna je zdarma pro všechny ženy a tam, kde ženy nemají přístup k internetu, se jim snažíme pomoci. Měli jsme jednu vesnici v Africe, která nemá psaný jazyk, takže se ženy naučily meditace nazpaměť, aby se mohly zúčastnit. Ženy zde se naučily meditace nazpaměť a díky tomu se mohly požehnání zúčastnit.“¹⁸⁹

Celosvětové požehnání lůna má pro každý rok jiný cyklicky měnící se vlivný archetyp, podobně jako je tomu u cyklu žen a teorie cykličnosti podle Grayové. V prvním roce to byl archetyp dynamické energie Panny, ve druhém roce archetyp tvořivé a pečující energie Matky, ve třetím roce archetyp uvolňující a inspirované energie Čarodějky a ve čtvrtém roce to byl archetyp obnovující a duchovní energie – energie Babizny. Po čtvrtém archetypu se cyklus opakuje.¹⁹⁰ Pro rok 2022 vycházel archetyp Čarodějky. Když implantujeme význam tohoto archetypu, zjistíme, že ten rok měl být silný na inspirace a impulzivní kreativitu, hluboké duchovní a intuitivní schopnosti, rozvinutou sexuální energii a potřeby zbavit se starého (a vytvořit tak prostor pro nové).

Další prezenční formy seminářů jsou: 1) osobní požehnání ženského lůna. Jde o transformační zkušenost, která vyvolává hluboké spirituální procesy v životě ženy a vytváří spojení s „autentickým ženským“ a Bohyní. Změny energií se mají integrovat 28 dní. 2) Léčení ženského lůna neboli harmonizace ženské energie. Jedná se o podpůrnou zkušenost, která má probouzet, uzdravovat a vyrovnávat všechny aspekty ženskosti. Je to způsob cyklické spirituality, který má ženám pomoci najít klid, sebevědomí, vědomí vlastní ceny a síly. Tuto harmonizaci je podle Grayové možno poskytovat, jak je potřeba.

Grayová svou osobní praxi požehnání lůna utvořila na základě svého bádání v evropské mytologii a folkloru, zkoumání západních duchovních systémů, procvičování způsobů práce s energií. Toto vše obsáhla v *Rudém měsíci*, z kterého vzešla meditace během níž podle svých slov Grayová „obdržela“ první požehnání lůna. Tuto meditaci nyní využívají ženy během přípravy na přijetí požehnání lůna. „Specifickou vibraci energie“ posvátného ženskosti, která se měla „zrodit“

---

¹⁸⁸ [MIRANDA GRAY], „Some questions about the Womb Blessing answered!“, <https://wombblessing.com/some-questions-about-the-womb-blessing-answered>.

¹⁸⁹ „The Worldwide Womb Blessing is free to all women, and where women do not have internet access, we try to help make it available to them. We have had a village in Africa take part that has no written language so the women learned the meditations by heart to be able to take part.“, [GRAY, Miranda], „Some questions about the Womb Blessing answered!“, <https://wombblessing.com/some-questions-about-the-womb-blessing-answered>.

¹⁹⁰ [MIRANDA GRAY], „A chat with Miranda over a cup of tea“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, 28. 1. 2022, cit. červen 2022, dostupné online na <https://wombblessing.com/a-chat-with-miranda>.

následováním „Její“ energie a nasloucháním „Jejího“ hlasu, se rozhodla poskytnout všem ženám i těm, se kterými se nemůže setkat osobně, tehdy se zformovalo celosvětové požehnání lůna.¹⁹¹ To je rozebráno blíže v kapitole 3. 4.

3. 3. 1. Instituce požehnání lůna

Od počátků spirituality seminářů můžeme sledovat pozvolný vznik institucí New Age, jež jsou adaptované na postmodernitu a tekuté prostředí současnosti.¹⁹² K těmto institucím je příslušnost zcela dobrovolná a „výrazně (se) liší od institucí, jež známe z křesťanského prostředí“¹⁹³. Moderní doba již z velké části není ukotvena pouze ve fyzickém prostředí, nýbrž je větší měrou vázána na prostředí internetu, to platí také pro instituce New Age.¹⁹⁴ Návaznost na internetové prostředí je citelná i v případě institucí požehnání lůna. Přestože se na první pohled může zdát, že ženská spiritualita Grayové má neinstitucionalizovaný charakter, nikde nelze dopátrat oficiálních organizací, opak je pravdou. Za instituci, která byla založena za účelem šíření učení své zakladatelky, lze považovat Měsíční matky, jejichž prostřednictvím dochází předávání učení Grayové druhým skrze online workshopy či fyzických workshopy. Oba typy setkání probíhají napříč Evropou. Například v tomto roce (2023) proběhne počáteční (první úroveň) zasvěcení Měsíčních matek v Barceloně ve Španělsku od 27. do 28. května, další úrovně zasvěcení proběhnou také v Itálii a Německu. V online prostředí proběhne sedm různých setkání, půjde o workshopy s překladem do francouzštiny, němčiny a španělštiny.¹⁹⁵

Měsíční matky

Jedná se o certifikaci nových náboženských specialistek na ženskou cyklickou spiritualitu. V této práci bude možné setkat se zkrácenou formou názvu – „Matky“. Věkové rozpětí Matek je široké, v současnosti nejmladší z nich je 18, nejstarší 81 let. Mají být nositelkami „vibrace lásky“ a světla posvátného ženství propojeného s požehnáním.¹⁹⁶ Matky udělují osobní požehnání, jež je možné přijmout kdykoliv, čímž se požehnání má dostat k většímu množství žen po celém světě. Měsíční matka je žena, která byla zasvěcena přímo Grayovou, a následně může poskytovat osobní zasvěcení požehnání ženského lůna. Matky osobně vysílají energii Bohyně směrem k ženám. Dále také mohou udělovat osobní terapii léčení lůna. Ta se zaměřuje na aktivaci tří center a proudění energie mezi nimi. Jedná se o energetické léčení operující podle cyklické teorie se čtyřmi ženskými archetypy

¹⁹¹ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 20.

¹⁹² KOSTIČOVÁ, *Současná alternativní spiritualita...*, s. 52.

¹⁹³ *ibid.*

¹⁹⁴ *ibid.*

¹⁹⁵ [MIRANDA GRAY], „Workshop Calendar“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, cit. únor 2023, dostupné online na <https://wombblessing.com/training-and-workshops/calendar/>.

¹⁹⁶ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 207.

menstruačního cyklu. Může být využita jako jakýsi předstupeň před přijetím zasvěcení požehnání. Dále je vhodná pro ženy po menopauze, protože pomáhá harmonizovat ženský cyklus. V této souvislosti můžeme pozorovat využití New Age filosofie, kde je každý sám sobě autoritou, má za sebe plnou odpovědnost, tím i odpovídá za své uzdravení.

První výukový workshop požehnání lůna proběhl v Londýně v dubnu 2012. V současnosti probíhají tato setkání především online a zahrnují osobní zasvěcení od Grayové. Některé tyto informace jsou určeny všem ženám a je možné je najít na internetových stránkách požehnání.¹⁹⁷

Prezenční výcvikové workshopy jsou vícedenní setkání a jedná se o certifikované kurzy. Svou strukturou se liší od online formy, ale výsledky jsou stejné. Ženy jsou certifikovány jako autorizované Měsíční matky a jejich údaje jsou uvedeny na online seznamu autorizovaných Matek. Mají oprávnění nabízet osobní požehnání dělohy a léčení dělohy jako terapie, za které si účtují poplatek.¹⁹⁸

Zasvěcení do kurzu Měsíčních matek má tři stupně a každý poskytuje její držitelce jiné kompetence. Ženy zasvěcené do první úrovně Měsíční matky mají výcvik od Mirandy Grayové nebo od jedné z jejích oficiálních učitelek Matky první úrovně. Přijaly své zasvěcení jako Měsíční matky a nesou energii požehnání lůna, která jim umožňuje dávat ženám osobní požehnání lůna a Léčení lůna. Ženy zasvěcené do druhé úrovně mají dokončený výcvik druhé úrovně vždy již s Grayovou. Nesou energie požehnání lůna druhé úrovně a na osobním sezení nabízejí požehnání lůna, Dar pro muže, Uzdravení ženské duše. Ženy zasvěcené do třetí úrovně mají absolvovaný kurz třetí úrovně s Grayovou. Nesou energie požehnání lůna třetí úrovně. Nabízejí ženám Archetypální požehnání Lůna, Otevírání se posvátnosti a požehnání Lůna, Otevírání míru, plus všechny modalities předchozích dvou úrovní.¹⁹⁹

Měsíční matky mentorky jsou Matky, které doprovází ženy při objevování jejich cyklu a ženských archetypů prostřednictvím osobní podpory a mentoringu s cílem integrovat tuto práci do jejich každodenního života. Poslední variantou výcviku jsou „léčitelky na dálku“, které jsou vzdálené praktikující Měsíční matky jakékoliv úrovně, co absolvovaly další školení a zasvěcení s Grayovou, aby mohly na dálku nabídnout požehnání první úrovně, druhé úrovně nebo třetí úrovně požehnání lůna.

---

¹⁹⁷ [MIRANDA GRAY], „Workshop Calendar“, <https://wombblessing.com/training-and-workshops/calendar/>.

¹⁹⁸ *ibid.*

¹⁹⁹ [MIRANDA GRAY], „Miranda Gray“ (online), Miranda Gray, cit. duben 2022, dostupné online na <https://www.mirandagrays.co.uk/index.html>.

Obě formy výcviků jsou placené, k tomu se Grayová vyjadřuje typicky „newageovsky“ a to následovně: „Pro mě je důležité, aby proudila hojnost, a proto je nespravedlivé žádat organizátorku workshopu, aby provozovala workshop a nedostala za svou tvrdou práci příjem. Snažím se tedy vytvořit rovnováhu. Velmi si uvědomuji rozdíl v kulturních očekáváních po celém světě a vždy naslouchám doporučením svých místních organizátorů.“²⁰⁰

Měsíční matky jsou celosvětový fenomén. Na světě je kolem 5,5 tisíce měsíčních matek z 61 zemí (dle vyjádření Grayové v rozhovoru z roku 2019, číslo již nemusí být aktuální).²⁰¹ V současné době jich je celkově v registru zapsáno 128 autorizovaných z České republiky. Přičemž většina z nich má jednostupňový výcvik, a pouze dvě z nich jsou zasvěceny dvoustupňově a třístupňově. Konkrétní zástupkyně z jednotlivých zemí, a kontakt na ně, lze nalézt na webových stránkách požehnání.

Grayová popisuje workshop Matek jako praktickou dílnu, která byla záměrně navržena tak, aby podporovala ženy prostřednictvím možnosti získat příjem. Nejedná se čistě o seberozvojový workshop. Měsíční matky mohou mít ze své činnosti trvalý příjem, což je velmi důležité pro ženy žijící v zemích s náročným ekonomickým prostředím.

V ženském kruhu podle Grayové mají být Měsíční matky významným prvkem pro přenos božské energie, krom osobního vedení skupiny a meditace mají i zvyšovat energetickou vibraci.²⁰² Jsou to ony, skrze které proudí požehnání. Grayová při meditaci požehnání lůna slouží jako energetický kanál – medium – ale zároveň také jako střed ženské sítě, který má spojovat při požehnání ženy s vibracemi božského ženství a současně propojovat ženy mezi sebou vzájemně. Při tomto propojení každá žena představuje kanál pro proudění energie, kdy jednak sama přijímá a jednak vysílá k ostatním. Z toho lze vyvozovat, že čím více žen je při požehnání zapojeno, tím více energie bude proudit.

Měsíční matka, která vedla mnou pozorované meditace, má více než 22 let praxe v provázení. Je průvodkyní harmonizačně meditačních setkávání a seminářů od roku 2012. Od roku 2013 certifikovaná Měsíční matka první úrovně zasvěcená Mirandou Grayovou pro osobní harmonizace ženské energie i rituál požehnání lůna, koordinátorka požehnání Mirandy Grayové pro Českou republiku. Dále je též lektorka tantra jógy Mohendžodáro a Osho meditací, je facilitátorkou, mistr

---

²⁰⁰ „It is important to me that abundance flows, and so it is unfair to ask a workshop organiser to run a workshop and not receive an income for her hard work. So we try to create a balance. I am very conscious of the difference in cultural expectations around the world and I always listen to the recommendations of my local organisers.” [MIRANDA GRAY], „Some questions about the Womb Blessing answered!“, <https://wombblessing.com/some-questions-about-the-womb-blessing-answered>.

²⁰¹ *ibid.*

²⁰² *ibid.*

Reiki, absolventka lektorského výcviku Esence Bohyně, absolventka konstelačního výcviku. Jako Matka poskytuje osobní požehnání a léčení ženského lůna.

3. 4. Meditace celosvětové požehnání ženského lůna

Tato meditace je podle Grayové založená na práci s energií, má připravovat tělo na příjem požehnání. Má se jednat o zkušenost, při které se omezené vědomí člověka dostane do stavu rozšířeného vědomí²⁰³, má přicházet do kontaktu s vyšší realitou nebo dimenzí posvátného ženství. V rituální praxi cyklické spirituality jsem se setkala s přirovnáním k balíčku – pokud je energie jako balíček, pak meditace otevírá dveře pro jeho přijetí. Požehnání lůna se má vždy skládat z přenosu ženské energie požehnání s meditací požehnání lůna.²⁰⁴ Celosvětové požehnání lůna je zdarma pro všechny ženy. Vizí požehnání je sdílení s co největším počtem žen po celém světě. Grayová říká, že: „Je vítána jakákoliv žena bez ohledu na její původ, náboženství, fyzický stav, vzdělání, jazyk, etnickou příslušnost, sexuální orientaci, ekonomické okolnosti, umístění a národnost.“²⁰⁵

První meditace proběhla v lednu 2012 za úplňku nejbližšího svátku Imbolc neboli Hromnic. Tehdy se Grayová rozhodla poskytnout první celosvětové požehnání. Prostřednictvím e-mailové pozvánky obeslala dvacet svých kamarádek z různých zemí a vyzvala je, aby se k ní přidaly a obrátily se také na další ženy, které by mohly mít zájem o požehnání. Požehnání nabídla čtyřikrát v průběhu dne, aby jej mohly obdržet ženy z odlišných časových pásem.²⁰⁶ V průběhu tohoto procesu ke své již vytvořené přípravné meditaci požehnání lůna zhotovila závěrečnou, ukončující proces požehnání, meditaci sdílení, (viz kapitola 3. 4. 2.) Žen se prvního celosvětového požehnání tehdy zúčastnilo 6029 z více než 80 zemí. Například se zúčastnily navíc ženy z oblastí jako Galapágy, ostrovy Réunion a Polynésie, z arabských zemí a Izraele, z Latinské Ameriky, Severní Ameriky, Bali, Koreje, evropských zemí, Austrálie, Indie a mnoho dalších, které Grayová blíže nespecifikuje.²⁰⁷

V současné době meditace požehnání probíhá obvykle pětkrát v roce a probíhají při únorovém, květnovém, srpnovém, říjnovém a prosincovém úplňku. V minulém roce proběhlo pět požehnání. V roce letošním (2023) bude požehnání méně, budou se konat čtyři, poslední páté bude přístupné pouze pro měsíční matky.

---

²⁰³ O stavech rozšířeného vědomí mluví William James a také Carl Gustav Jung, který pracuje s archetypy a také s jejich místy uvnitř kolektivního vědomí. Jung nachází smysl života v nalezení plného, kompaktního lidství a v individualizaci. PARTRIDGE, *Encyklopedie nových náboženství*, s. 366-367.

²⁰⁴ [MIRANDA GRAY], „Worldwide Womb Blessing meditations: What to do when!“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, srpen 2014, cit. červen 2022, dostupné online na <https://wombblessing.com/worldwide-womb-blessing-meditations-what-to-do-when>.

²⁰⁵ [MIRANDA GRAY], „Some questions about the Womb Blessing answered!“,
<https://wombblessing.com/some-questions-about-the-womb-blessing-answered>.

²⁰⁶ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 21.

²⁰⁷ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 23.

Termíny úplňkových meditací:

2023	6. ledna	Úplňková meditace
	5. února	Celosvětové požehnání lúna
	7. března	Úplňková meditace
	6. dubna	Úplňková meditace
	5. května	Celosvětové požehnání lúna
	4. června	Úplňková meditace
	3. července	Úplňková meditace
	1. srpna	Celosvětové požehnání lúna
	31. srpna	Úplňková meditace
	29. září	Úplňková meditace
	28. října	Celosvětové požehnání lúna
	27. listopadu	Úplňková meditace
	27. prosince	Celosvětové požehnání lúna

Tabulka zpracovaná podle webových stránek *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*.²⁰⁸

Celosvětové požehnání lúna se skládá z řady meditací, jež pomáhají probudit a vyléčit ženské energie: **meditace požehnání lúna, meditace Sdílení, meditace Země-jóni, meditace Archetypu a úplňkové měsíční meditace**. 1) Meditacepožehnání lúna je nejdůležitější meditací a vždy se používá pro naladění k požehnání, k přípravě energií. Ženy ji mohou použít jako každodenní meditaci, jež pomáhá zůstat ve spojení s božským ženstvím. 2) Meditace sdílení je volitelnou meditací, lze ji použít po naladění požehnání lúna pro všechny ženy, aby sdílely energii mezi sebou navzájem a též po celém světě. Je způsobem, jak uzdravit a změnit svět. 3) Požehnání Země-jóni je též volitelné požehnání. Přináší uzdravení a obnovení posvátnosti ženské jóni.²⁰⁹ 4) Pro každé celosvětové požehnání lúna existuje další doplňková meditace pro archetypy.²¹⁰ Archetypové

²⁰⁸ [MIRANDA GRAY], „Worldwide Womb Blessing meditations: What to do when!“, <https://wombblessing.com/worldwide-womb-blessing-meditations-what-to-do-when>.

²⁰⁹ Jakmile žena obdrží požehnání Země-jóni, může jej dát dalším ženám.požehnání Země-Yoni je navrženo tak, aby bylo zdarma sdíleno se všemi ženami.

²¹⁰ [MIRANDA GRAY], „Some questions about the Womb Blessing answered!“, <https://wombblessing.com/some-questions-about-the-womb-blessing-answered>.

meditace²¹¹ jsou navrženy tak, aby pomáhaly pracovat s archetypálními energiemi a léčit rozličné aspekty ženského já podle daného archetypu. Meditace jsou propojeny s ročními obdobími Země, takže se liší na severní a jižní polokouli.²¹² 5) Úplňková měsíční meditace – o úplňcích mezi celosvětovými dny požehnání se mohou ženy zúčastnit globální meditace, která přináší vždy specifickou barvu²¹³, jde o další dar léčení pro ženské lůno.²¹⁴

V rámci této kapitoly představím konkrétní průběh rituálu požehnání. Zodpovím praktické otázky: jak je možné se na meditace dostat, kdy probíhají, jakou mají formu; zda-li je potřeba pomůcek pro vykonávání praxe; jaký je průběh a konec meditace a zda je potřeba se chovat po rituálu specifickým způsobem.

Přístup k meditacím je veřejně dostupný, je umožněn jakékoliv osobě. Na požehnání je nutné se registrovat. Registrace probíhá pomocí webových stránek zaměřených na celosvětové požehnání lůna. Je nutné vyplnit e-mailovou adresu, jméno, příjmení, zemi, ve které se nacházíme, preferovaný jazyk, čas. Tuto registraci je nutné provést i v případě, že je meditace prováděna ve skupině.

Dále je třeba zvolit přesný čas, ve kterém budete meditaci provádět a přijímat energii požehnání. Je na výběr ze čtyř možných časů: 6:00, 12:00, 18:00, 24:00, přičemž se jedná o čas britský, neboť Grayová pochází z Velké Británie. K tomu Grayová dodává: „Nedělejte si starosti, pokud se nemůžete připojit přesně ve správný čas; energie naladění pro vás bude stále k dispozici a po vámi zvoleném čase můžete meditaci naladění použít k přijetí energie.“²¹⁵ Jinými slovy lze říci, že energie bude zaslána i tak, jen bude „pozdržena“. V návodu pro meditaci je popis následující: „To znamená, že vaše Vyšší Já tuto energii zadrží do té doby, kdy budete mít klid a prostor, abyste se jí mohly otevřít a přijmout ji.“²¹⁶

Grayová posílá individuálně zasvěcení požehnání lůna každé ženě, která se zúčastní ve zvoleném čase, pomocí jejich jmen a e-mailů z vyplněného formuláře. Během dne, kdy probíhá požehnání, má obklopovat svět energetická síť, která má spojovat lůna všech účastnicích se žen. K

---

²¹¹ Jejich propojení s ročními obdobími určuje v jakém období se archetypální meditace odehrává na severní či jižní polokouli, například Meditace na obnovu ženského lůna probíhá v únoru na severní polokouli nebo v srpnu na polokouli jižní. Celosvětová požehnání lůna jsou posílána prostřednictvím energetických fází Země, a proto existují různé verze meditace v závislosti na polokouli, na které žijeme.

²¹² Archetypových meditací je pět druhů: Meditace na obnovu ženského lůna, Meditace přijetí naší sexuality, Meditace hojnosti, Léčení mateřské linie předků a Meditace kruhu sester.

²¹³ Jedná se o barvy náležící bílému světlu Měsíce. Barvy jsou předem oznamovány na internetových stránkách požehnání lůna.

²¹⁴ [MIRANDA GRAY], „How to take part (Jak se stát součástí)“, (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening, Miranda Gray*, cit. duben 2023, dostupné online na <https://wombblessing.com/take-part/how-to-take-part/>.

²¹⁵ [MIRANDA GRAY], „Some questions about the Womb Blessing answered!“, <https://wombblessing.com/some-questions-about-the-womb-blessing-answered>.

²¹⁶ *ibid.*

této energetické síti se kromě Grayové připojují i Měsíční matky po celém světě, jež posílají vibraci božské ženské energie všem zúčastněným ženám.²¹⁷

Téma a další detaily meditace si Matka nevymýšlí sama, ale jedná na základě pokynů Grayové. Podrobnosti jsou nabízeny dále také na webových stránkách požehnání lůna, či na Facebookových stránkách skupin dané země, konkrétně na českých stránkách „*Worldwide Womb Blessing in Czech ~ Celosvětová požehnání ženského lůna*.”²¹⁸. Případně na internetových stránkách jednotlivých Měsíčních matek. Meditace probíhá v předem přesně stanoveném postupu, za pomoci pár pomůcek. Pomůcky jsou doporučovány, ale meditace a požehnání může proběhnout v zásadě i bez nich, jde o doplnění a materializaci rituálu. Je potřeba: 1) dvě menší misky, do jedné se vkládá menší čajová svíčka, do druhé se nalévá voda, misky jsou v této duchovní praxi symbolem svatého grálu, ženské dělohy. Z tohoto důvodu Grayová doporučuje, aby misky měly pro ženu jakousi citovou hodnotu, z praktických důvodů je důležité, aby misky byly z nehořlavého materiálu a neprosakovaly vodu. 2) Čajová svíčka, která se bude vkládat do misky, 3) čistá voda. 4) Šál, šála nebo šátek rozměrově delšího obdélníkového tvaru; svou barvou by měl evokovat fázi aktuálního ženského cyklu, ve kterém se žena nachází, nebo fázi života ženy, nebo Ženskou Bohyni. 5) Něco malého k jídlu²¹⁹, co bude představovat závěrečnou oslavu a hodování na počest cyklické Bohyně a jejího Posvátného Ženství. Jídlo je zde symbolem těla: „a vězte, že jíte tělo Matky - udělejte z jídla smyslnou modlitbu lásky a spojení.”²²⁰ Přítomný symbol „jezení těla Matky“ odkazuje na transsubstanciaci při obřadu eucharistie a jezení těla Kristova například skrze hostii. Tato evokace vyvolává silný pocit soudržnosti, sounáležitosti a spojení žen a jedná se **metaforické propojení** se systémem hodnot ženské spirituality Grayové. Účastnice si tak stvrzují své propojení s ostatními ze společenství spirituality Grayové.

K přijetí požehnání lůna osobně či skrze celosvětového požehnání lůna musí ženy mít menstruační cyklus, aby mohly integrovat energii a probuzení prostřednictvím čtyř ženských archetypů. Přesto Grayová považuje za významné podporovat i mladší dívky, které dosud neměly první menstruaci. Blíže o tomto tématu pojednává článek zaměřený na požehnání pro matky a jejich dcery: „Energie Světla Matky z požehnání nám pomáhá zbavit se stresu a napětí, cítit se podpořené a chráněné a cítit se silné a sebevědomé a zvedá naši náladu, abychom mohly cítit naději a sdílet tuto

---

²¹⁷ [MIRANDA GRAY], „Co to je celosvětové požehnání lůna ?“ <https://wombblessing.com/about-the-womb-blessing/what-is-the-worldwide-womb-blessing>.

²¹⁸ Dostupné online na „Worldwide Womb Blessing in Czech – Celosvětové požehnání ženského lůna“ (online), *Facebook*, dostupné online na <https://www.facebook.com/groups/WorldwideWombBlessingCesky>. Jedná se o soukromou skupinu, čítající (v květnu 2023) 473 členů.

²¹⁹ Sněžené jídlo má pomáhat „uzemnit se“. Jíst by se podle spirituality Grayové mělo vědomě, to má znamenat vychutnat každé sousto, na jídlo se soustředit a nespěchat.

²²⁰ [MIRANDA GRAY], „Some questions about the Womb Blessing answered!“ <https://wombblessing.com/some-questions-about-the-womb-blessing-answered>.

naději s ostatními. Meditace Sdílení umožňuje každé, která se účastní, pomoci ostatním ženám, protože když přijímáme Světlo Matky, naše srdce se otevírá a chceme dávat. Tyto potřeby nejsou výhradně pro dospělé, mladé dívky mohou také pocítit volání Božského ženství a Měsíce jako součást jejich existence a duchovní cesty.²²¹ Třebaže dívky, které dosud neměly první menstruaci, nemohou přijmout energii požehnání lůna, mohou přijmout sílu „světla Matky“²²², tak že se zúčastní se svými matkami²²³ (jakéhokoliv věku) ve speciální úpravě meditace.

Existuje svým způsobem „spodní věková hranice“, založená na fyziologické podmínce, tou je menstruace. Přesto mohou požehnání přijmout i ženy, které nemenstruují, či dokonce ani nemají dělohu.²²⁴ Může se zdát, že si tato tvrzení odporují, ale ve skutečnosti jde jen o pokrytí všech eventualit, které mohou v životě ženy nastat. Například pokud žena nemá dělohu ve fyzickém smyslu. Přesto v této cyklické teorii zůstává v jejím těle centrum energie dělohy: „Sídli v něm vaše tvůrčí energie, vaše energie ženské duše a vaše schopnost propojení skrze duševní blízkost a emoce.“²²⁵ Požehnání mohou přijmout i ženy po přechodu a těhotné ženy. Při meditacích se pracuje s energiemi a je možné pracovat s nimi na dálku i na blízko. Existuje možnost energii přijmout nebo ji odmítnout. Díky tomu může provádět meditaci i těhotná žena, protože „dítě v lůně matky bude schopno se samo rozhodnout, zda ji chce přijmout či ne. Tato energie je dar a je předávána v souladu s Boží vůlí a láskou a bude pracovat pro každého z nás jednotlivě v souladu s potřebami, které vycházejí z našich individuálních životních cest“²²⁶.

Při zkoumání materialistické a konzumeristické strany cyklické spirituality Grayové je prvním poznatkem, že požehnání a meditace jsou v první řadě zdarma. Druhým poznatkem je, že přesto existují varianty, kdy si Měsíční matka nechá svůj čas, věnovaný přípravě meditace a její vedení, zaplatit. Měsíční matky obvykle zpoplatňují také individuální poskytování požehnání. Ceny bývají různé, výše finančního příspěvku bývá dobrovolná podle možností ženy a jejího uvážení. U

---

²²¹ [MIRANDA GRAY], „Mámy a nemenstrující dcery účastníci se celosvětového požehnání lůna“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, cit. duben 2023, dostupné online na <https://wombblessing.com/wp-content/uploads/2020/05/CZ-WorldwideWombBlessing-mothersanddaughters2020.pdf>.

²²² „Světlo Matky“ bude žena sdílet se svou dcerou či dcerami ve zvoleném čase, na který se zaregistrovaly, v tuto chvíli bude propojena s řetězcem „od-lůna-k-lůnu“. [GRAY, Miranda], „Mámy a nemenstrující dcery ...“, <https://wombblessing.com/wp-content/uploads/2020/05/CZ-WorldwideWombBlessing-mothersanddaughters2020.pdf>.

²²³ Ženy se mohou zúčastnit se svými dcerami i se svými syny v jejich nižším věku, nebude jim uděleno požehnání, ale dojde přesto ke kontaktu s božskou energií Bohyně také.

²²⁴ Jedná se například o ženy, které ze zdravotních důvodů dělohu nemají, nebo již nemenstruují po období klimakteria, jsou těhotné, nebo menstruaci nemají ze zdravotních důvodů.

²²⁵ [MIRANDA GRAY], „O Womb Blessing (Požehnání ženského lůna)“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, cit. duben 2022, dostupné online na <https://wombblessing.com/cs/eine-einladung>.

²²⁶ [MIRANDA GRAY], „Some questions about the Womb Blessing answered!“, <https://wombblessing.com/some-questions-about-the-womb-blessing-answered>.

Měsíční matky mého výzkumného zúčastněného pozorování byla cena stanovena minimální částkou 222 korun českých, přičemž maximální částka nebyla určena.

Nyní detailněji představím průběh **celosvětového požehnání lůna** a jeho meditací, které s ním úzce souvisí, a sice jde o tyto jmenované na začátku kapitoly: **meditace Požehnání lůna**, **meditace Sdílení**, **meditace Země-jóni a Úplňková měsíční meditace**. Na úvod každého setkání celosvětového požehnání se začíná sdílením, jak se ženám daří. Následuje představení uspořádání meditace, jaký bude průběh, trvání jednotlivých částí (jejich kombinace meditací je variabilní) a požehnání, jaké je poselství Grayové pro požehnání a také jaké bude jeho barevné ladění. Mluvit může ta žena, která se přihlásí o slovo prostřednictvím online prostředí schůzky dané platformy. Obvyklý počet žen při rituálu je mezi 6-10. Centrum rituálu požehnání lůna je meditace Strom ženského lůna a po něm následující požehnání ženám skrze Mirandu Grayovou v případě celosvětového rituálu, či skrze Měsíční matku při příležitosti měsíční meditace.

3. 4. 1. Meditace požehnání lůna

Úvodem rituálu celosvětového požehnání lůna je vždy provedena meditace požehnání ženského lůna.²²⁷ Po této přípravné fázi se přechází k samotnému jádru rituálu přenášení energie skrze požehnání. Jedná se o jednu z přípravných meditací, která trvá 5–10 minut. V centru stojí „měsíční strom“, zde symbolizuje ženskou Bohyni a během této přípravné meditace se využívá k vizualizaci dělohy. Samotná meditace je zaměřena na uvědomění si ženského těla a emocí, které vyvolává. Meditace požehnání ženského lůna a požehnání trvají dohromady přibližně 20 minut. Po jejich skončení je možné provést meditaci ukončovací, takzvanou uzemňovací, která trvá zhruba dalších deset minut. Nebo je možné praktikovat jiné meditace navazující na celosvětové požehnání lůna.

Pro zkoumání explicitních výkladů a významů fenoménu uvedu ilustraci ze svého zúčastněného pozorování z meditací. Abych své pozorování nenarušovala, rozhodla jsem se, že si povedu terénní deník, jež budu sepisovat až po skončení celého procesu požehnání. Výňatky z deníku předkládám níže.

„Několik minut před očekávaným začátkem meditace si chystám poslední detaily a věci potřebné pro požehnání. Podle instrukcí z e-mailové korespondence mám dvě menší nerezové misky, které jsou pro mě významné a nejsou to ‚obyčejné‘ misky. Dále podle seznamu sháním svíčku, zápalky, natáčím si vodu do karafy a ladím drobné detaily, které by měly doplnit meditaci a měly by s ní být kongruentní. Vytahuji barevné kameny, které vybírám intuitivně. Nakonec si také volím

---

²²⁷ V původním verzi šlo o meditaci Strom dělohy, tento strom je v centru meditace a jeho obraz je významnou vizualizací během rituálu.

podle doporučení vhodný oděv, jenž souvisí se současnou fází cyklu, jsou to šaty světlého odstínu a chystám světle růžový šál, který si pokládám přes ramena a budu ho dál využívat během rituálu.“²²⁸ Rituál požehnání se neobejde bez pomůcek, přesto je samotné požehnání možné přijmout i bez nich.

„Moment, kdy jsou ženy vyzvány k výběru vhodného oblečení podle svého měsíčního cyklu považuji za zajímavý. Sama u sebe jsem pozorovala smíšené pocity z volby oblečení tak, aby odpovídala konkrétnímu cyklickému období. Cítila jsem ostych, měla jsem chuť skrýt své tělesné procesy a nechat si je pro sebe, přestože jsem nevěděla, proč to tak cítím. Těmito pocity jsem se ale nenechala strhnout a vydala jsem se cestou odkrytí svých intimních fyziologických procesů.“²²⁹ V tomto bodě je dobře patrné, jak je prožívání ženské spirituality skrz cykličnost citlivou záležitostí, jenž má potenciál vyvolávat stud a negativní postoje.

Přestože se v současnosti o menstruaci hovoří čím dál více, podle výzkumů je menstruace stále vnímána jako negativní proces, zahanbující, který je vhodné skrývat a jak vhodně dává do souvislosti Bobelová, menstruaci ukrývat či kompletně potlačit skrze antikoncepci tak, aby byla splněna kritéria Foucaultova termínu „poslušného těla“²³⁰, jak bylo zmíněno již v kapitole 3. 1. Menstruační cyklus. Zde spatřuji potenciál cyklické spirituality Grayové, má ambice přispět ke změně vnímání menstruace a procesů okolo ní díky tomu, že menstruaci demonstruje jako přirozený a užitečný děj.

„Naplnuji své dvě zvolené misky. V jedné zapaluji svíčku a druhou naplňuji vodou, ta se bude ‚vibrovat‘²³¹ po celou dobu požehnání a na konci rituálu ji vypiju. Protože se setkání jako jediná účastníkem poprvé, Měsíční matka upozorňuje, že vodu je důležité vypít opravdu až na konci rituálu, nikoliv v jeho průběhu.“²³² „Vibrováním“ je zde myšleno programování, ladění chtěné frekvence. Tato myšlenka vychází mimojiné z teorie bioenergetiky a konceptu Energie Alexandera Lowena²³³. Miska naplněná vodou symbolizuje živou vodu grálu dělohy. Miska se svíčkou symbolizuje světlo požehnání, které naplní ženskou dělohu během procesu požehnání.

Matka následně připomene vizualizace, které nás čekají. Před svým obličejem drží obrázky. Nejprve ukazuje obrázek noční oblohy s Měsícem v úplňku. Druhý symbol je Strom dělohy. Jde o velký strom na červeno-modrém pozadí. Svými kořeny a větvemi symbolizuje dělohu a nahoře nad ním je Měsíc v úplňku. Tyto dvě vizualizace pomáhají při přípravné meditaci pro otevření se přijetí

---

²²⁸ Zápís z terénního deníku ze dne 18. 5. 2022.

²²⁹ *ibid.*

²³⁰ CHRIS BOBEL, *New Blood: Third-wave Feminism and the Politics of Menstruation*, Rutgers University Press 2010, s. 31-33.

²³¹ Slovo „vibrovat“ je emické. V přesnějším znění označuje vstřebávání vibrací do sebe.

²³² Zápís z terénního deníku ze dne 18. 5. 2022.

²³³ ALEXANDER LOWEN. *Bioenergetika: terapie duše pomocí práce s tělem*. vyd. 3., Praha: Portál 2015.

energie požehnání, kterou posílá Měsíční matka. „Celou meditací nás provází jedna Měsíční matka, která nás před začátkem hromadných meditací nabádá, abychom se nechaly vést, dovolily si přijetí laskavé a láskyplné energie. A v neposlední řadě, abychom pracovaly s vizualizací a představovaly si celý proces všech meditací. Bere do rukou rituální ozvučenou mísu a jemně do ní ťuká, ta vyluzuje decentní tón. Začínáme meditací Stromu ženského lůna, (která má napomoci přijetí požehnání).“²³⁴ Během meditace je využito doprovodného audia a zatímco Měsíční matka hovoří a odříkává meditaci, je slyšet reprodukováná meditační hudba navozující vlídnou a uvolňující atmosféru. Meditace je vedena v druhé osobě jednotného čísla, účastnice si mezi sebou tykají stejně jako průvodkyně žen si s ostatními tyká.

„Jsme vyzvány, abychom zavřely oči a daly ruce podél těla. Máme vnímat, jak naše tíha spočívá na podložce a tíží našich rukou v klíně.“²³⁵ Zde poprvé spatřuji odklon od jiných meditací, které jsem měla možnost slyšet, první důraz na ženské tělo a propojení ženské tělesnosti se spirituální praxí. „Následně se máme zhluboka nadechovat a procítovat, jak spočíváme ve svém středu. Chvilí prodýcháváme.“²³⁶ Následuje samotný proces vizualizace, kde je konkrétně popisováno, co si mají ženy „představovat, pozorovat či jen procítovat“. Trojí rozličné pobídnutí cílí na různé lidské smysly a pomáhá ženám k usnadnění práce s imaginací, vizualizací a vnímáním svého těla během meditací. Setkala jsem se s názory, že není snadné při meditaci vidět obraz před očima. To může být pro účastnici komplikované, v mnohých případech tato neschopnost adekvátní vizualizace může být fatálně demotivující. Proto tedy může nabídka nacítění se a pozorování (svých vnitřních procesů) otevřít meditace většímu spektru žen.

„Soustředím se na vizualizaci, máme si představovat, že naše lůno se podobá stromu s dvěma hlavními větvemi, má mít listy a rudé plody na koncích, které mají připomínat klenoty. Jeho kořeny vrůstají do temnoty země. Kořeny mě mají spojovat se zemí a ukotvit mě a také mají umožňovat přijetí ‚zlaté‘ energie do lůna. Měsíční matka nabádá, ať pocítujeme uzemněnost a vyrovnanost. Strom dál roste, až se jeho větve rozvětví v úrovni srdce. Poslouchám instrukce: ‚Zde se otevírá srdeční centrum, energie proudí dál do paží do rukou a do prstů. Procítuj spojení země, lůna a srdce.‘ Vizualizace stromu pokračuje a přidává se k ní i vizualizace měsíce v úplňku: ‚Měsíc ženy smáčí čistým stříbrným světlem, které zaplavuje auru a kůži. Otevři se a přijmi svit měsíce skrze temeno hlavy, aby naplnil Tvůj mozek světlem. Uvolni se ještě víc a přijmi toto světlo i do svého srdce a nakonec vpust’ požehnání energii do svého lůna.‘“²³⁷ V tuto chvíli je zahájeno přijímání energie požehnání, které trvá 15 minut, průvodkyně meditací, Měsíční matka, se ztišuje a posílá ženám na

---

²³⁴ Zápisk z terénního deníku ze dne 18. 5. 2022.

²³⁵ *ibid.*

²³⁶ *ibid.*

²³⁷ *ibid.*

dálku energii. „Následuje krátká pauza, je možné se napít, přesednout si a je nám představeno, co bude následovat.“²³⁸ Existuje také varianta proces požehnání lůna v tomto bodě ukončit a již dál nepokračovat. Nastává tak zejména v případě, že rituál provádí žena sama bez vedení.

3. 4. 2. „Nová“ meditace Sdílení

Jako druhá meditace je zařazena „nová“ meditace Sdílení – Sdílení lásky a světla Posvátného ženství. Této „nové“ předcházela „stará“, která byla o něco kratší a méně detailně propracovaná. Meditace sdílení lze stejně jako meditaci požehnání lůna provádět jako každodenní praxi, ale pokud se meditace provádí během celosvětového požehnání má silnější účinky. Tato meditace zdůrazňuje, že přestože jsou ženy většinou fyzicky samy, náleží „energeticky a emocionálně do sítě energie, do celosvětové rodiny žen. Zaměřuje se na posílání energie Posvátného ženství do světa a ukotvení této energie do země.“²³⁹ Toto ukotvení – „zakořenění“ – má globální charakter osvícení: „Když naše země v sobě probudí vibraci Posvátného ženství, všichni, kdo po ní chodí, budou přijati do Jejího milujícího náručí, a s tím, jak se láska stane součástí jejich vibrace, se jim změní život.“²⁴⁰ Zápisky ze zúčastněného pozorování: „Na řadu přichází šál, který si máme dát přes hlavu, abychom byly v místě, které je jen pro nás, vytváří se tím posvátný prostor. Následuje zhluboka nádech, výdech a uvolnění se. Měsíční matka nás vede: Prociťuj nebo pozoruj, jak se Tvé tělo koupe v jemném měsíčním světle.“²⁴¹

Znovu probíhá vizualizace symbolu stromu, tentokrát je popis jeho formy trochu odlišný než u meditace požehnání a soustředí se na jeho kořenovou část: „Vnímám jako Měsíční matka podrobně líčí vizualizaci během meditace: „Stojíš na kořenech obrovského stromu, který vyzařuje bílou energii. Dvě jeho mohutné větve se natahují do noční oblohy a jsou plné listů, hvězd a galaxií. Velké kořeny kolem stromu vytvářejí komplexní obrazec a proudí dál do prostoru. Stojíš na posvátném symbolu utkaném z nádherných ženských energií vesmíru. Na kořenech stromu sedí zástup žen oblečených v bílé. Centra lůna každé z žen září bílým světlem a jsou propojená s ostatními ženami skrze kořeny stromu.“²⁴² Obraz kořenů a jejich propletenost v sítě symbolizuje pospolitost žen a zde si můžeme všimnout důrazu cyklické spirituality Grayové na ženské sesterství a feministickou spiritualitu.

„Obraz v meditaci se proměňuje: „ohlédni se dolů a spatříš, že máš bílé šaty. Pociťuj, jak tvůj podbříšek září bílým jemným světlem, tvé srdce se otevírá. Posadíš se na kořen pod tebou, ze kterého do tebe proudí energie a ta naplňuje tvé centrum lůna. Tvé centrum lůna reaguje na tuto energii,

---

²³⁸ Zápisk z terénního deníku ze dne 18. 5. 2022.

²³⁹ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 99.

²⁴⁰ Zápisk z terénního deníku ze dne 18. 5. 2022.

²⁴¹ *ibid.*

²⁴² *ibid.*

rozpíná se do všech stran a splývá v jednotě s posvátným ženským obrazem všech žen.‘ Přichází vyřčení rituálních formulí doprovázených dechovým cvičením: ‚Nádech a výdech. Jsi doma. Nádech, výdech. Někam patříš. Nádech, výdech. Jsi tou, kterou máš být.‘ Při těchto slovech pociťuji na chvíli zvláštní úlevu. Následuje ‚měsíční koupel‘, která spočívá ve vizualizaci koupání se v měsíčním světle.²⁴³ Dále následuje: ‚Meditace se blíží ke konci, nyní máme spojit své fyzické ruce před tělem v pozici modlitby a ve svém srdci říct práci výroky: ‚Kéž všechny ženy pociťí toto nádherné vzájemné spojení. A kéž jsou si všechny ženy vědomy a respektují, že jsou si sestrami. Kéž všechny ženy pociťí toto nádherné spojení s božským ženstvím a kéž si všechny ženy uvědomí, že jsou jeho vyjádřením ve světě. Kéž všechny ženy zažívají svou posvátnost, svou krásu, sílu a svůj vnitřní klid a lásku. Kéž se všechny ženy dnes a v budoucnosti probudí a krácejí každodenním světem s tímto vědomím lásky božského ženství ve svých srdcích i lůnech.‘ Všechny předešlé práci věty se opakují dvakrát za sebou. Meditace je ukončena a jsme nabádány abychom, chvíli pociťovaly hlubokou vděčnost a lásku k božskému ženství. Poslední slova ukončující definitivně meditaci: ‚Rozhlédni se kolem sebe očima, které vidí světlo božského ženství a jeho obraz ve světě. Usměj se.‘ Doznívá hudba, měním svou pozici a sundávám se z hlavy šátek. Ten je možné si nechat, aby žena pociťovala nadále posvátný prostor okolo sebe.²⁴⁴

3. 4. 3. Požehnání Země-jóni

Další částí je meditace a požehnání Země-jóni. Požehnání Země-jóni je celosvětové sdílení energie Božské matky, kdy zúčastněné ženy přijímají energii požehnání Země-jóni. Tato energie přináší uzdravení a obnovení posvátnosti ženské jóni – to je slovo původem ze sanskrtu a překládá se jako – vagina a vulva. S celosvětovým požehnáním Země-jóni se začalo poprvé v roce 2013, tehdy se stalo součástí dne celosvětového požehnání lůna. Prostřednictvím této meditace a tohoto dalšího druhu požehnání je možné šířit energii a léčení k více ženám. Sdílí se mezi ženami jako dar lásky a uzdravení. Jakmile jednou žena dostane požehnání Země-jóni, může ho dát i ona sama jiným ženám.²⁴⁵ A ony také dál mohou předávat tento dar od Matky.

V tomto požehnání se vrací božská matka, aby bylo uzdraveno odcizení, byly probuzeny její energie a také její přítomnost. Jakmile je předáváno požehnání Země-jóni, otevírá se láska Božské matky, díky ženám, které toto požehnání přijímají, proudí její přítomnost a energie i do kultury a

---

²⁴³ Zápisk z terénního deníku ze dne 18. 5. 2022.

²⁴⁴ *ibid.*

²⁴⁵ [MIRANDA GRAY] ‚Celosvětové požehnání Země-jóni (Earth-Yoni Blessing) a celosvětové požehnání lůna (Worldwide Womb Blessing)‘ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, 2019, cit. červen 2022, dostupné online na <https://wombblessing.com/wp-content/uploads/2019/08/CZ-Earth-Yoni-Worldwide-Blessing-how-to-take-part2018.pdf>.

společnosti.²⁴⁶ Této formy požehnání jsem měla možnost být přítomna po meditaci požehnání lůna. Zapojuje se nyní i tělesná stránka a je vhodné při tomto rituálu dát ruce do speciální pozice. Jedná se o pozici rukou dlaněmi k sobě, jako při pozici modlitby, avšak mírně pokrčené, aby mezi nimi vznikla drobná mezera. Ruce spolu mají vytvářet pomyslný tvar srdce. Takto spojené ruce si dáváme do klína. Meditace bude trvat odhadem deset minut, takže ruce je důležité pokládat tak, aby to bylo pohodlné. „Začíná požehnání Země-jóni, zhluboka dýchám a poslouchám tichou reprodukovanou hudbu. Pokouším přenést své vědomí do svého lůna, ke své jóni a k zemi, jak mě nabádá Měsíční matka a pokračuje dál ve vedení: ‚Pozoruj, uvědomuj si, procituj nebo si představuj, že stojíš na krásné pláži, vlny jemně omývají Tvé nohy. Před tebou je malý posvátný ostrov pokrytý starými stromy.‘ Následuje popis cesty k prameni potoka a ke svatyni: ‚Cesta končí u pramene potoka, kde je malá svatyně mezi dvěma obrovskými bílými balvany Vidíš vodu vyvěrající z otvoru Matky Země. Cítíš přítomnost její lásky, která Tě obklopuje. Vstupuješ do kruhové svatyně.‘ Popis cesty a svatyně je tak barvitý, že nemám problém s jejich vizualizací, mám dojem, jako bych tam opravdu byla a prostor si prohlížela: ‚Jediné vysoké okno z barevného skla vyplňuje prostor krásnými barvami. Vidíš rostliny, zvířata a ptáky načrtnuté ve skle. Ve středu prostoru je velká kruhová mísa s dlouhým okrajem, ze kterého stéká voda, aby vytvořila potůček. Sedíš na krásném zdobném polštáři před mísou. Cítíš, že tvá jóni je otevřená a že se v ní probouzí energie. Tvé srdce, jóni a lůno se naplní energií Bohyně a hlubokou láskou. Nyní je možné přijímat požehnání země jóni. Z nitra jóny do Země.‘²⁴⁷

„Nyní dostáváme úkol představovat si, jak se naše jóni propojuje s matkou zemí. A následuje požehnání: ‚Z mého srdce, do Tvých rukou. Pociťuj proud energie ze srdce přes Tvé srdce. Do srdce přichází láskyplná energie. Ze srdce Matky ke Tvé jóni, posvátnost, lásku a život. Nyní vnímej, že Tvé ruce obklopuje světle růžové a rubínově rudé světlo. Můžeš si být vědoma láskyplné přítomnosti božské matky. Vnímej tyto nádherné energie božského ženství, které jsou přítomny.‘ Po tomto procesu se pomalu oddělují ruce, následně se jedna pokládá na srdce a druhá na podbřišek, nebo je varianta položit obě ruce na místo u srdce. Rituál je ukončen slovy Měsíční matky: ‚Zůstaň ve svém srdci soustředěná v láskyplné energii. Nyní vrať svou pozornost do svatyně. Vytvoř ze svých rukou pohár a pij z velké mísy. Když piješ, vytvoř ve svém srdci závazek božské matce, že její požehnání předáš dalším ženám. Pociťuj vděčnost za hluboké spojení, které ona vytvořila s tvým srdcem, tvojí jóni a tvojí zemí.‘ S vedením se vracíme zpět mimo vizualizaci z mysli do svého fyzického těla.“²⁴⁸

---

²⁴⁶ [MIRANDA GRAY] „Celosvětové požehnání Země-jóni...“, <https://wombblessing.com/wp-content/uploads/2019/08/CZ-Earth-Yoni-Worldwide-Blessing-how-to-take-part2018.pdf>.

²⁴⁷ Zápís z terénního deníku ze dne 20. 3. 2022.

²⁴⁸ *ibid.*

Tento rituál má sloužit jako možnost každodenní spirituální praxe cyklické spirituality. Ženy jsou informovány, že se do svatyně mohou kdykoliv vrátit a získat zde podporu a vedení božské Matky.

Celosvětové požehnání lůna je přirovnáváno k tibetské zpívající míse. Ta po úderu vydává tón, a když se zlehka objíždí její okraj, rozezvučí se. Každé požehnání je podobné jako rána do mísy, která rozeznívá ve světě určitou vibraci posvátného ženství (energie požehnání lůna). Aby se mezi jednotlivými požehnáními vibrace znovu zesílila, provádějí Měsíční matky praxi navazující na celosvětové požehnání lůna – úplňkovou měsíční meditaci Měsíčních matek. Měsíční matky posílají vibraci energie Posvátného ženství získanou při požehnání lůna.²⁴⁹ Tyto meditace zprostředkovávají měsíční matky a nikoliv samotná Miranda Grayová. Tím je chytře rozložena participace na cyklické spiritualitě mezi „nižší kněžky“ posvátného ženství. Na těchto meditacích jsem také měla možnost být mezi účastnicemi, pozorovat a čerpat zkušenosti. Vedla jsem si terénní deník, kdy jsem si zapisovala krátce po skončení meditace či během následných dní.

Dar energie posvátného ženství může být přijímán během tří úplňkových dnů – v den úplňku, den před ním a den po něm. Energie může být přijata od Měsíčních matek i bez nich (každá žena se může napojit na vibraci energie Posvátného ženství) v této době kdykoliv a kolikrát je libo.²⁵⁰

3. 4. 4. Úplňková měsíční meditace

Jeden ze zápisů z mého zúčastněného pozorování vedené měsíční meditace zní: „Měsíční Matka začíná mluvit: ‚Nyní se společně ponoříme do celosvětové úplňkové meditace paprsků měsíce s těmi purpurovými²⁵¹ paprsky.‘ Proto si znovu v hlavě ‚zvědomuji‘ purpurové naladění pro tento měsíc červenec. Před očima se mi zjevuje fialový měsíc a krajina pod ním.“²⁵²

Tato meditace je považována za dar „laskavého světla“ skrze Měsíční matky, která má sloužit k léčení, blahu, klidu a míru všech na celém světě. Smyslem měsíčních paprsků má být, že ve stříbřitém světle měsíce mají být dostupné všechny barevné energie, jež mají být zjemněné ženstvím. Ženy podle této teorie nadechují barevné paprsky do svého lůna a ty přináší léčení na všech úrovních našeho bytí.

„Slyším jemné cinknutí na obřadní tibetskou mísu. Reprodukovaná hudba.“ Používání audio vjemů je při meditacích funkčním prostředníkem pro navození fyzického charakteru, a tím si zajišťuje svou zážitkovou formu. Mezi další meditační pomocníky patří metody evokace:

---

²⁴⁹ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 100-102.

²⁵⁰ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 101.

²⁵¹ Purpurový paprsek reprezentuje při této meditaci cyklické spirituality: spojení s naším vyšším já, probouzení sebepoznání, aby došlo k uvědomění si své životní cesty a svého životního cíle; uklidnění úzkostných myšlenek a pocitů, probouzející péči o sebe i druhé, pomoc vidět svět skrze lásku a moudrost.

²⁵² Zápis z terénního deníku ze dne 18. 5. 2022.

„Poslouchám slova Měsíční matky, naší průvodkyně: ‚Zavři si oči a zhluboka se nadechni. Uvědom si, jak tvoje tíha spočívá na podlaze. Procit'uj, jak jsi těžká. Nyní přenes pozornost ke svému podbříšku. Představuj si, že se v podbříšku se nachází tvůj strom lúna.‘ Moje představivost na toto nestačí, ale mám příjemný pocit z uvědomění si svého těla a cítím se uvolněně.“²⁵³

Následuje popis měsíčního stromu a úplňku. Přichází evokace významná pro cyklickou spiritualitu, a to evokace paprsků světla měsíce. Z toho ostatně vychází i název měsíční meditace. Svít měsíce a jeho světelná záře má zde široké spektrum barev, které se proměňuje v průběhu roku. Tato konkrétní meditace se odehrávala v červenci. „V tomto stříbřitě bílém světle se nacházejí i všechny barvy duhy zjemněné do laskavějších ženských vibrací. V měsíčním světle jsou jednotlivé paprsky purpurového světla.“²⁵⁴

„Mám zavřené oči, pokouším se soustředit na představy stromu, úplňku a světla z něj. Poslouchám průvodkyni: ‚Purpurové světlo teče přes tebe a skrze tebe dolů tělem a do lúna. Otevři své lúno a naplň ho barvou, energií a láskou měsíční matky.‘ Poté nás měsíční matka vyzývá, abychom v duchu dvakrát za sebou vyslovily následující výrok: ‚Otevírám s láskou své lúno, abych přijala energie purpurového měsíčního úplňku.‘ Nyní se blíží vrchol a též konec meditace, jak si pamatuji z předchozích pozorování. Měsíční matka nabádá: ‚Nyní se koupej v paprscích purpurového měsíčního světla po dobu pěti minut. Všiměj si, jak se cítíš a co vnímáš a vidíš.“²⁵⁵ Meditace je ukončena stejně jako při rituálu požehnání, obcerstvením se a následnou dobrovolnou reflexí nad průběhem. Měsíční matka, u které jsem prováděla zúčastněné pozorování, praktikuje požehnání a měsíční meditaci vždy pohromadě, tedy jsem nikdy neměla příležitost pozorovat je samostatně.

Po skončení do pár dní, často i do několika hodin rozesílá Měsíční matka mezi účastnice e-mailovou korespondenci s pokyny pro další dny a vysvětlení možných procesů, které mohou nastat po přijetí energie z požehnání či jiných společných meditací cyklické spirituality. Informace jsou následující. Změny se mají integrovat během následujících 28 dní. V těchto dnech může energie pokračovat v „lččení“, což se může projevit v zvýšenou energií. A některé staré a nefunkční vzorce se mohou odpojovat (na fyzické, mentální, emoční i spirituální úrovni). Měsíční matka doporučuje, aby na sebe byly ženy po tuto dobu laskavé, zdravě jedly a pily. Také navrhuje provádět každý den po dobu 5-10 minut „samoléčebné cvičení“, které má následující průběh: „Pohodlně se posaďte, nebo si lehněte s rukama položenýma nad lúnem. Představte si veliký úplněk, který naplňuje vaše

---

²⁵³ Zápís z terénního deníku ze dne 20. 3. 2022.

²⁵⁴ MIRANDA GRAY, „Celosvětová úplňková meditace“, *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening*. Miranda Gray, 2018, překlad Kateřina Prokešová Doležalová a Dana-Sofie Šlancarová, 2019, cit. 21. 8. 2022, dostupné online na <https://wombblessing.com/wp-content/uploads/2019/11/CZ-Worldwide-Full-Moon-Meditation.pdf>.

²⁵⁵ Zápís z terénního deníku ze dne 18. 5. 2022.

luno nádherným stříbřitě bílým světlem. Když to uděláte, energie bude přirozeně proudit a můžete ji cítit ve svých rukou a lůně jako fyzický pocit. Ne každý cítí proudění energie – každý jedinec má svou vlastní jedinečnou zkušenost s energií. Buďte uvolněné a užívejte si to! Na konci poděkujte božskému ženství za její nádherný dar energie požehnání a léčení.”²⁵⁶

Cyklická spiritualita Grayové v čele s požehnáním ženského lůna ženy láká. Její zcela dobrovolná účast na skupinových činnostech a její prožitkový a relaxační charakter prezentují příhodnou formu vyvážení k pracovním činnostem současných žen. Tato forma spirituality pomáhá ženám nacházet odpovědi na otázky ohledně jejich tělesnosti, cyklicky měnícího se vnitřního prožívání a také jim pomáhá najít formu ženské transcendence, která je paradoxně v tomto případě zároveň imanentní tělesnou formou. Díky cyklické spiritualitě vznikla neviditelná (nejen) online komunita podobně smýšlejících jedinců, jenž se pokouší proměnit svět v lepší a spirituálnější místo pro ženy, muže a vlastně všechny lidské bytosti. Zdá se jako by se celý fenomén New Age v této formě ženské spirituality „zacyklil“ a objevil se znovu, jaký je znám ze svých počátečních fázích, s důrazem na hodnoty komunity, s tradiční morálkou spojenou s láskou a službou společnosti a svým vyhlížením nového lepšího věku.

---

²⁵⁶ Citace z e-mailové korespondence.

4. Styčné prvky New Age a ženské cyklické spirituality

V této kapitole aplikuji Hanegraffovo pojetí New Age na ženskou cyklickou spiritualitu Grayové. Dále mě zajímá, zda lze najít paralely mezi ženskou cyklickou spiritualitou Grayové a jinými proudy, které jsou tradičně tematizovány jako New Age. Půjde o **novopohanství** (kapitola 4. 2. 1.) s orientací na proud **Wicca** a dále to budou **feministické proudy** se zaměřením na **spirituální feminismus** (kapitola 4. 2. 2.).

4. 1. Hanegraffovo pojetí

Jak jsem zmínila výše (viz kapitola 2. 1.), Hanegraaff za ústřední charakteristiky New Age chápe: **1) důraz na současnost, 2) holismus, 3) evoluce, 4) psychologizace náboženství a sakralizaci psychologie, 5) očekávání příchodu nového věku.** V této kapitole mne tak zajímá, zda lze tyto charakteristiky identifikovat u ženské cyklické spirituality Grayové.

4. 1. 1. Důraz na tento svět

Představy o světě a povaze o skutečnosti rozlišuje Hanegraaf dvou poloh – na jednom konci důraz na tento svět (this-worldliness), na druhém jiný svět (otherworldliness).²⁵⁷ První zmíněný – důraz na tento svět lze identifikovat v pojetí spirituality dle Grayové.

Jedná se konkrétně o důraz na přijetí božství ve světě a ženském těle, který je rovněž typický pro **novopohany**. Ti výslovně kritizují tendence jiných zdrojů New Age za unikání z tohoto světa, jak prostorově, tak časově, stejně jako je tomu u Grayové: „Naše cesta neodmítá svět ani z něj neuniká, ale miluje ho, přijímá a bere ho do náruče.“²⁵⁸ Novopohané stejně jako Grayová zdůrazňují „tady a teď“. Orientace na tento svět se projevuje: a) v řešení pragmatických otázek současnosti – kdy a v jaké menstruační fázi se žena nachází, co je pro ženu vhodnější v rámci její spirituality a praktického života; b) v participaci na rituálech, jako jsou meditace a požehnání. Dle Grayové není přirozená transcendentní duchovní cesta. Celkově je i fyzický svět sám o sobě vnímán v její teorii jako božský a posvátný.

Součástí důrazu na tento svět je dle Hanegraffa zdůraznění krásy světa a přírody, dále malý zájem o realitu, již nelze „zakusit“, což lze rovněž identifikovat v textech Grayové stejně jako v jiných novopohanských proudech. Dle Grayové je též významné zakoušet realitu a přírodu. V jejím pojetí tak lidstvo musí změnit svůj způsob myšlení, vnímání a jednání, a až poté bude schopné **uzdravit svět** a dostat ho do původní rovnováhy. Ženy jsou proto směřovány k tomu, aby se staly

---

²⁵⁷ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 113.

²⁵⁸ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 96.

vědomými spolutvůrkyněmi svého „posvátného ženství“ s Bohyní, například během meditace požehnání lůna, při které dojde k energetickému „naplnění“ srdcí a tím i k uzdravení světa.²⁵⁹ Grayová popisuje **Zemí a vesmír jako prostor k učení**, stejně jako je tomu v proudech, v nichž Hanegraaff identifikuje slabší orientaci na tento svět.²⁶⁰

4. 1. 2. Holismus

Další charakteristikou New Age je dle Hanegraaffa holismus. Holistické tendence na všech úrovních existence, patří mezi nejdůležitější zájmy hnutí New Age. Podle Hanegraaffa lze holismus abstraktně vymezit jako založený na: 1. možnosti redukovat všechny projevy na jeden konečný zdroj; 2. univerzální provázanosti všeho ve vesmíru; 3. univerzální dialektice mezi komplementárními polaritami; 4. analogii celku reality nebo významných subsystémů s organismy. Tyto typy lze vzájemně kombinovat, i když obvykle jen jeden dominuje.²⁶¹

Hanegraaff ve zdrojích New Age nachází holistické pojetí polarit, které je inspirováno C. G. Jungem a jeho archetypy²⁶², které jsou navzájem propojené.²⁶³ Přestože Jung pracoval s archetypy, které reprezentují ženskou sílu (archetyp matky), zcela vzácně je popisoval jako původce síly užitečné ženám. Zde se duchovní proud Grayové liší. Spiritualita podle Grayové navazuje na zmíněné **holistické pojetí archetypů** v interpretaci své cyklické teorie a měsíčním diagramu, které popisují polaritu archetypů Matky a Baby, Panny a Kouzelnice. Tyto polaritu jsou spolu přesto holisticky propojené a vzájemně na sebe navazují a doplňují se.

Spiritualita Grayové se dále shoduje s hodnotami holismu, který tematizuje **univerzální provázanosti všeho ve vesmíru**. Objevují se v tomto duchovním proudu tendence: k propojení dualit

---

²⁵⁹ „Když spojíme své centrum lůna s Matkou zemí, děje se i něco jiného. Zatímco její energie proudí do našeho lůna a vyplňuje ho, přirozeně stoupá vzhůru, až otevře a vyplní energetické centrum v našem srdci. Z našeho srdečního centra pak proudí do prsou a pažemi do rukou. Celý tok energie probíhá bez ohledu na to, zda si toho jsme či nejsme vědomy. V meditaci požehnání lůna prostě jen sledujeme tok energie a představujeme si nebo zamýšlíme, že strom lůna roste, až dosáhne úrovně srdce.“ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 97.

²⁶⁰ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 116.

²⁶¹ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 119-120.

²⁶² Jedná se o Jungovy archetypy animus a anima. Dle Junga má totiž v sobě každý muž svou ženskou stránku, stejně tak jako ženy mají svou mužskou stránku, přičemž každý by měl v sobě tento protipól identifikovat, a tím má dojít k rovnovážnému stavu celé osoby. Současně se ale lze setkat s tendencí, která zdůrazňuje utvrzení se ve svém vrozeném genderu, jehož prezentace je nicméně chybně patriarchálně orientována. Dle této orientace se od žen očekává, že budou buď submisivní a podporující mužská očekávání, nebo budou posilovat svůj postoj nezávislosti a agresivní asertivity, což odpovídá mužskému modelu. Ženy nejsou podporovány, aby poznaly svou ženskou sílu a autenticitu skrze vlastní ženské modely. Naopak od mužů se očekává, že se přizpůsobí „macho“ stereotypům mužnosti, které jsou omezující ve svém principu i pro ně. V tomto případě tedy není důležité integrovat svou druhou část mužsko-ženského principu (pohlaví), ale je kladen důraz na odhalení významu svého dominantního pohlaví. A zde dochází k naplnění holistické komplementarity, ne uvnitř vlastního já, ale naopak uplatnění skrze společnost. HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 153.

²⁶³ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 153.

Bohyně a člověka, k neoddělování mysli ducha a těla, k propojení žen a mužů, lidských bytostí a přírody a k nalezení ztracené společenské a přírodní rovnováhy, jejíž nerovnováhu měla zapříčinit současná kultura.

V pojetí posvátného ženství podle Grayové spatřuji odraz holistických tendencí New Age²⁶⁴ o propojení jednoty člověka s božskou substancí, jak ilustruji na následujícím výroku: „Naše tělo je Jejím tělem a naše životní síla a duch jsou Její energií a duchem.“²⁶⁵ Holistické tendence, které se objevují ve spiritualitě Grayové, jsou založeny na možnosti redukovat všechny projevy na jeden konečný zdroj, konkrétně na zdroj ženské Bohyně, ta která má být ve všem živém, ve všech ženách a mužích, ta která má tvořit síť energie posvátného ženství, která má pokrýt celý svět.

Holismus, který tematizuje **analogii celku reality** nebo významných subsystémů s organismy, lze rovněž nalézt v textech Grayové, v nichž ženy nabádá „k plnému procitnutí do jejich autentického ženství a duchovnosti, aby tak mohly vést celistvý, naplněný a lepší život“²⁶⁶.

4. 1. 3. Evoluce

Teorie evoluce reality, jak je popisuje Hanegraaff, jsou sestavovány tak, aby korespondovaly s pocitem, že současná realita nemůže být konečná nebo dokonalá a že budoucnost zaručuje zlepšení, zvláště směrem k větší celistvosti.²⁶⁷ Hanegraaff konstruuje obecný analytický rámec New Age evolucionismu, v němž rozlišuje čtyři navzájem se prolínající tendence: uzavřenost a otevřenost, cykličnost a linearitu.²⁶⁸

„**Měníme svět - jedna jako druhá**“²⁶⁹ – takto zní jeden z podnadpisů v učení Grayové. Úderné tvrzení odkazuje na myšlenku jejího cyklického učení, že ženy prostřednictvím požeňání mají vliv na proměnu života svého i dalších žen na světě. S rostoucím počtem účastnic na celosvětových meditacích/požeňáních narůstá sdílená energie, hlubší léčení, probuzení a prohloubení vědomého propojení s posvátným ženstvím, s Bohyní. To vše má přispívat k větší celistvosti a transformaci světa. Tato transformace je významná i na individuálních úrovních žen. „Vyladění požeňáním lůna navozuje transformační proces uzdravování probuzení našich ženských energií, které nazýváme, přerod.“²⁷⁰ Prostřednictvím přerodu má docházet také k **transformaci**

---

²⁶⁴ Jedna z holistických teorií tvrdí, že je propojen celý svět, každá část v sobě obsahuje informace o celku a naopak. Jde o jakousi univerzální propojenost všech věcí v kosmu. V jiné holistické teorii je chápán hólós převážně jako univerzální základ veškeré hmoty, tento základní princip bývá ztotožňován s Bohem, kdy je obsažen všude ve světě a přesto stojí nad vším, je imanentní a zároveň transcendentní. HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 121-124.

²⁶⁵ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 42.

²⁶⁶ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 20.

²⁶⁷ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 159.

²⁶⁸ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 159.

²⁶⁹ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 76.

²⁷⁰ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 10.

vědomí – lidstvo se má změnit, má se probrat z letargie, ženy (i muži) se jednou navrátí ke své přirozenosti. Lidské tělo je to jedinečné místo individuální posvátnosti a existence transformační síly dostupná všem ženám (i mužům).

Evolucionismus se též tematizuje v prožívání menstruace skrze ženské luno – mladé dívky praktikují požehnání se svými matkami, dospělé ženy prožívají svou sexualitu a uchopují svou identitu, starší ženy se vyrovnávají s přechodem. Požehnání v tomto pojetí doprovází ženy skrze jejich životní vývoj, mění jejich postoje k jejich tělu a má potenciál rozvíjet jejich duchovní prožívání. Evoluce je tematizována tím, že současné prožívání menstruace nemůže být konečné nebo dokonalé a že **budoucnost zaručuje zlepšení prožívání menstruace**, zvláště směrem k větší celistvosti tělesného a duchovního prožívání.

Cílem cyklické Bohyně Grayové je **proměna celé společnosti k lepšímu, k vyšším morálním hodnotám** a rozšíření duchovní zkušenosti s ženskou energetickou strukturou. Evoluční spirála u Grayové je založena na nenáhodných procesech, vše se děje s nějakým vyšším účelem, jež řídí Bohyně. To vše se přirozeně po vzoru Hanegraaffa propojuje s holismem konečného zdroje a také s hierarchickým vesmírem (vesmír jako škola).²⁷¹ Duchovní praxe Grayové je kongruentní s otevřenou evoluční spirálou analyzovanou Hanegraaffem.

4. 1. 4. Psychologizace náboženství a sakralizace psychologie

Za jeden ze znaků New Age v širším smyslu Hanegraaff považuje „sakralizaci psychologie a psychologizace spirituality“.²⁷² Poukazuje tím na rozšíření metod, které stojí na pomezí mezi psychologií a spiritualitou, kde **splývá osobní růst a náboženská spása**. Významným prvkem, který stojí na pomezí mezi psychologií a spiritualitou u ženské cyklické spirituality, je **transformace vědomí**.

Prvek transformace vědomí úzce souvisí též s předešlým bodem evolucionismu a někdy jsou hranice těchto mnou vybraných kategorií podle Hanegraaffa příliš tenké a navzájem se prolínají. Proto transformaci vědomí uvádím i zde v dalším kontextu. Změna vědomí je, na základě Hanegraaffovy studie, duchovní proud Grayové shodná především s třemi významnými směry: hnutí Lidského potenciálu, transpersonální psychologie a Gestalt terapií. Hnutí lidského potenciálu, počátek takzvané „éry já“ klade důraz na člověka a jeho nitro. Hnutí Lidského potenciálu kritizuje současnou moderní společnost a drží se názoru, že se lidstvo musí změnit a **probrat se ze současné letargie** a že člověk má schopnost **dosáhnout změněného stavu vědomí**.²⁷³ Tohoto stavu chce

²⁷¹ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 161.

²⁷² HANEGRAAFF, „New Age Movement...“, s. 6495.

²⁷³ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 48-50.

Grayová se svou ženskou spiritualitou dosáhnout též skrze spirituální a psychologické propojení ženského těla, menstruačního cyklu a cyklu lunárního. Při jejích meditacích a rituálech se ženy zaměřují na rozvoj vnitřního já, jež je považováno za božské, díky čemuž tyto aktivity neslouží pouze k terapeutickým účelům a osobnímu růstu, ale nabízejí též **spásu skrz poznání sebe sama**. „Naše autentické ženství je „původní“ ženství, s nímž se rodíme. (...) Je tím, kým jsme, ještě než se nás chopí moderní svět se všemi jeho omezeními, výchovou a společenskými konvencemi. („Původní“ ženství se) (...) podobá starému mistrovskému obrazu, který postupně zčernal a pokryl se nečistotou. (...) Mnohé z nás totiž žijí jen ve slabých obrysech svého původního ženství. požehnání lůna odstraňuje z našeho ženství nečistotu a omezení. S každým požehnáním ustupují nánosy nečistoty a začínají prosvítat původní barvy. Nakonec (...) cítíme, že jsme se vrátily ke kráse a zářivosti toho, kým skutečně jsme. Cítíme se celistvé a ve svém středu, silné a svobodné, úctyhodné, tvořivé, sexuální a duchovní. A nic nám nebrání být čímkoli - kteroukoli barvou či tvarem svého původního ženství.“²⁷⁴ V přirovnání „původního ženství“ ke starému obrazu, který „zčernal“ (propadl se do letargie) kvůli omezování ze strany společnosti, jež má ženu postihovat v průběhu života, přizpůsobením se společnosti a následným ztracením kontaktu se svým vlastním já, je patrná analogie k myšlence transformace vědomí skrze **návrat ke kořenům** konkrétně k „původnímu ženství“.²⁷⁵ Ve spiritualitě Grayové k probuzení z letargie dochází prostřednictvím praktikováním požehnání lůna, důsledkem čeho nastává znovupoznání přirozeného ženského potenciálu, dosažení seberealizace a znovunalezení smyslu existence podobně jako je tomu u hnutí Lidského potenciálu.²⁷⁶

Pro některé ženy je ženská cyklická spiritualita prostorem, kde mohou pociťovat přijetí, pocit bezpečí, dostat odpovědi na své otázky týkající se jich životů, tělesnosti, duševna a zároveň jejich duchovna. Na ženy mají pozitivní účinek tyto pocitu propojení, sounáležitosti; například v meditacích, konkrétně v Nové meditaci sdílení díky výroky: „Jsi doma. Někam patříš.“ Tento výrok byl jednou účastnicí na konci požehnání během mého zúčastněného pozorování při dobrovolné reflexi ohodnoceno velmi kladně a docházelo u ní při těchto formulacích k pocitu úlevy, též smíření se a pocitu sounáležitosti, který považovala za významný a jí do té doby chybějící. Sama mohu do jisté míry s tímto souhlasit, i u mě tyto výroky vyvolaly během zúčastněného pozorování příznivé dojmy při meditaci. Zde je místo spirituality Grayové, v němž je možné poukázat na její zřejmý psychoterapeutický vliv a označit bod, ve kterém dochází k psychologizaci spirituality.

Významný shodný bod duchovní praxe Grayové, psychologizace náboženství a sakralizace psychologie, v němž může docházet k léčebným terapeutickým účinkům skrze ženskou cyklickou

---

²⁷⁴ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 8.

²⁷⁵ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 48.

²⁷⁶ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 48.

spiritualitu je volba vhodného oděvu na rituál požehnání a měsíčních meditací. Detailnější rozbor tohoto výběru již proběhl (v kapitole 3. 4. 4.) Jde o volbu barvy oděvu na základě aktuálně probíhajícího ženského cyklu té dané účastnice. Ženy mají šanci pracovat s postoji ke svému tělu a s tématem menstruačního tabu. (Například mohou pracovat na překonání svého ostychu ze sdílení aktuální fáze cyklu.) V tomto momentě spirituality Grayové dochází k prolínání osobního růstu spolu s náboženským spasením podle Hanegraaffova pojetí.²⁷⁷

4. 1. 5. Očekávání příchodu nového věku

Společným prvkem New Age podle Hanegraaffa je **myšlenka transformace** projevující se napříč všemi úrovněmi života, víra ve změnu a přerod lidstva do nového věku. Existují různé představy o tom, jaký bude, nebo jak by měl probíhat příchod nového věku.

Myšlenky **progresivního milenialismu**, významné pro proudy New Age podle Hanegraaffa, je možné sledovat v cyklické spiritualitě Grayové. Například, že se ženy mají semknout, předávat své vědění dál a vytvářet **nové lepší společenství** a jakési kolektivní vědomí o ženské cykličnosti: „Z hloubi srdce věřím, že požehnání lúna poroste, osloví ženy ze všech koutů světa a nabídne jim bezpečí a podporu v rodině, po níž volá jejich duše. Ať už jste osamělé ve své bolestné touze po spojení se svou ženskostí a Posvátným ženstvím, nebo vstupujete do Její přítomnosti, či celé roky patří do vašeho života a okruhu vašich přítelkyň, všechny ženy jsou součástí jediného obrazu Posvátného a autentického ženství. Snad už nyní nastal čas, abychom se vědomě spojily, probudily své ženské energie a jednaly ‚po žensku‘, protože jen tak zjistíme, z čeho je autentické ženství utvořeno. Velké změny jsou často podníceny malými skupinami inspirovaných lidí...“²⁷⁸

Požehnání zapadá do kontextu spirituality New Age Hanegraaffova pojetí, když o sobě tvrdí, že **přináší „nový věk“**: „Toto požehnání ohlašuje změnu tradičních společenských, výchovných a pracovních struktur a očekávání, abychom tak pro své dcery a vnučky vytvořily odkaz, který jim umožní vyrůstat a prospívat ve světě, jenž plně vítá a povzbuzuje ženské energie a schopnosti.“²⁷⁹ Nový věk má nastat na základě **„sdílené vize“**, jež podporuje ženské energie a žensky orientovaný způsob života, práci a vztahy, dávající si za cíl vytvořit budoucí odkaz. Tato vize má pomoci ženám vyrůstat a prospívat ve světě, který vítá a podporuje ženské energie a schopnosti.²⁸⁰ Idea požehnání podle Grayové je proměnit svět propojením žen s jejich „autentickým ženstvím“, žítí v souladu s jejich ženskými energiemi. Grayová obrazně tvrdí, že: „Na proměnu světa stačí pouze jedna žena,

---

²⁷⁷ Hanegraaff to pojmenovává jako: „sakralizace psychologie a psychologizace spirituality“ HANEGRAAFF, „New Age Movement“, s. 6495.

²⁷⁸ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 11.

²⁷⁹ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 10.

²⁸⁰ *ibid.*

kteřá začne prožívat svou pravou přirozenost.²⁸¹ Později dodává, že čím více bude žen, jenž budou žít se svými ženskými energiemi v souladu, bude zjevnější prospěch pro společnost. Výsledkem má být změna, nikoliv „souboj pohlaví z šedesátých let“²⁸², ale taková přeměna, jenž by měla umožnit paralelní rozvoj „autentického ženství a mužství“²⁸³ ve společnosti: „Svět je připraven na změnu, a ta vzejde od žen.“²⁸⁴ Požehnání lůna má nabízet cestu, jak mohou ženy spustit transformaci sebe a světa.²⁸⁵

Grayová **kritizuje západní společnost**: „Většina moderních duchovních cest, náboženství či filosofie je silně ovlivněna mužským myšlením a zkušenostmi (...) Učíme se metodám, jak dosáhnout toho, co často vyvstává ze zkušenosti mužů, ale zevšeobecňuje se jako cesta pro muže i ženy.“²⁸⁶ Spiritualita Grayové věří v lepší budoucí společnost skrze to, že se podaří „(...) plně přijmout božství ve fyzickém světě a ve svém těle, otevřít se Jejímu duchu či světlu a vnést je do světa“.²⁸⁷ Ženy se podle učení Grayové jednou nebudou řídit tím, co jim určuje společnost, ale tím, co ony cítí „v centru lůna, v srdci, ve svých fázích a ve spojení s Posvátným ženstvím.“²⁸⁸ Každá žena vnímá svůj menstruační cyklus individuálně. Přesto existují věci, které ženy mají společné bez ohledu na kulturu nebo společnost, kde byly vychovány. V teorii Grayové se jedná o autentické ženství – o zkušenost těla, o způsob myšlení a cítění, o interakci se světem. Má jít o úroveň, kterou mají sdílet všechny ženy, což jim má nabízet možnost hlubší empatie, komunikace a navázání vztahů mezi ženami z různých prostředí.²⁸⁹ Vybízí k **novému společenství žen** a k prožívání jejich autentického ženství bez vlivu mužského lineárního vzorce. Ženy svým prožíváním a chováním mají v jádru formovat a následně změnit sociální normu. Vyznavačky cyklické spirituality chtějí zpět „své tělo“ a jeho „vlastní prožívání“ skrze cyklus a jeho „přirozenost“, na kterém byl doposud „vztyčen patriarchát“. Cyklická spiritualita Grayové má nabízet svým příznivkyním „nástroje k překonání stavu, kdy ve svých životech zažívají nepřítomnost moci nebo nemožnost rozhodovat o svém těle, zdraví či směřování svého života“²⁹⁰.

---

²⁸¹ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 197.

²⁸² GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 198.

²⁸³ *ibid.*

²⁸⁴ *ibid.*

²⁸⁵ *ibid.*

²⁸⁶ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 96.

²⁸⁷ *ibid.*

²⁸⁸ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 106.

²⁸⁹ [GRAY, Miranda], „Some questions about the Womb Blessing answered!“, <https://wombblessing.com/some-questions-about-the-womb-blessing-answered>.

²⁹⁰ ONDRAŠÍNOVÁ, „Cyklické tělo, spiritualita a probouzení ženy...“, s. 11.

4. 2. Jiné možné styčné body

Nyní rozeberu další proudy, jenž jsou kongruentní s ženskou cyklickou spiritualitou, které spadají pod New Age, přestože se spiritualita Grayové neidentifikuje jako New Age. Půjde o novopohanství obecně, o hnutí Wicca a hnutí Bohyně a dále se zaměřím na feminismus a jeho odnož spirituální feminismus.

4. 2. 1. Novopohanství

Novopohanství neboli **neopaganismus**²⁹¹ je termín odkazující na širokou škálu moderních hnutí, která se snaží o **znovuobnovení** starých pohanských náboženství včetně uctívání přírody. Hanegraaff tvrdí, že je novopohanství tvořící samostatnou odnož v rámci New Age spirituality.²⁹² Nadto jsou i autoři jako Zuzana Kostičová, kteří v novopohanství vidí spíše samostatnou tradici, paralelní k New Age.²⁹³ Já se ve své práci k tomuto názoru nepřikláním. Operuji s novopohanstvím jako spadajícím pod New Age proto, že se orientuji podle Hanegraaffovy analýzy New Age.

Pro novopohany jsou významné přírodní **cykly: tělesný, lunární a sluneční**. Většina novopohanů se ve svém životě řídí kupříkladu podle lunárních cyklů a svátků, jejich kalendář – Kolo Roku – obsahuje osm hlavních svátků: samain, zimní slunovrat, imbolc (Hromnice), jarní rovnodennost, beltain, letní slunovrat, lugnasad a podzimní rovnodennost.²⁹⁴

Ačkoli je známo mnoho podob novopohanství, hovoříme o třech hlavních tradicích. První tradicí je Wicca též zvaná Staré náboženství, čarodějnictví, Řemeslo moudrých, Řemeslo. Dalšími tradicemi je pak druidismus a severská tradice.²⁹⁵ Pro další kontextuální ukotvení popíši blíže novopohanský duchovní proud **Wicca**.²⁹⁶ Wiccané se zpravidla scházejí v menších skupinách či v

---

²⁹¹ Termíny novopohanství a neopaganismus jsou zvoleny na základě *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita* Christophera H. Partridge. Akademiky a některými stoupenci, zvláště ve Spojených státech, je používán termín novopohanství či neopaganismus, praktikující upřednostňují emický termín pohanství. CHRISTOPHER H. PARTRIDGE, „Domorodé a pohanské tradice“, in CHRISTOPHER H. PARTRIDGE (ed.), *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*, Praha: Knižní klub 2006, s. 268-270.

²⁹² HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 77-78.

²⁹³ ZUZANA KOSTIČOVÁ, „P04 Dějiny a složky alternativní spirituality“ (online), *YouTube*, cit. březen 2022, dostupné online na https://www.youtube.com/watch?v=Y1oEXsIW5GI&list=PLC4Dr2Sa4XCZ7fsqKh6BXkGZv5w_6vy3g&index=11.

²⁹⁴ PARTRIDGE, „Domorodé a pohanské tradice“, s. 268-270.

²⁹⁵ *ibid.*

²⁹⁶ Wicca má také zájem o životní prostředí, radikální feministickou spiritualitu a je známá svým nedogmatickým pojetím víry. CHRISTOPHER H. PARTRIDGE, „Wicca“, in CHRISTOPHER H. PARTRIDGE (ed.), *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*, Praha: Knižní klub 2006, s. 295-297.

„covenech“ totožně smýšlejících lidí. Rozlišují magii na „přírodní“ a „vysokou“. Cílem vysoké magie je **osobní transformace pomocí kontaktu s božstvím**.²⁹⁷

Jedná se o jedno z novopohanských synkretických náboženství. Jsou zde patrné **environmentalistické prvky**, (jedná se především o zájem přírodu, o životní prostředí, ekologie, ztotožnění planety Země s Matkou, panteistické tendence). Wicca pracuje se spirituální silou jako s dualitou, protikladností ženského a mužského principu. Jako původní hlavní postavy jsou uváděny Rohatý bůh²⁹⁸ a Matka Bohyně. Polarita muže a ženy je vyjádřena těmito božstvy či příznačněji archetypy. Toto novopohanské hnutí je specifické svým důrazem na feminismus a **environmentální citění**, návrat k přírodě a sledování **střídání ročních období a vegetačních cyklů**. Environmentalismus je patrný též v **hypotéze Gaia**²⁹⁹, Země je v této hypotéze pojímána jako živý aparát s vlastní inteligencí, proto by na ni lidstvo mělo brát ohled a důsledně dbát na své chování k ní. V hypotéze Gaia je možné vyzorovat počátky restaurování kultu Bohyně a hlubinné ekologie.³⁰⁰

Pro náboženství Wicca³⁰¹ je typická víra v „**univerzální**“ **Bohyni**³⁰² a Rohatého boha. Wiccané poukazují na význam rovnováhy obou z nich, nicméně je kladen silnější akcent Bohyni a na ženský princip. Za významné pro tuto práci považují se zastavit u kořenů hnutí Wicca s osobou Margaret Murrayové³⁰³, která je spojená s takzvaným „**kultem plodnosti**“³⁰⁴, zvaným dianický, odvozeným od jména jeho hlavního božstva³⁰⁵. U této odnože speciální feministické odnože Wicca,

---

²⁹⁷ PARTRIDGE, „Wicca“, s. 295-297.

²⁹⁸ Rohatý bůh symbolizuje absolutní mužství a Bohyně symbolizuje absolutní ženství. On je synem, milencem i manželem Velké Bohyně, každý rok umírá a znova se rodí, kdežto Bohyně je věčná.

²⁹⁹ Autorem je biochemik James Ephraim Lovelock, podle nějž je Země chápána jako ucelený systém schopný autoregulace. ZDENĚK VOJTÍŠEK, *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, s. 287.

³⁰⁰ ZDENĚK VOJTÍŠEK, *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, s. 287.

³⁰¹ Některé vyznavačské proudy Wiccy jsou toho názoru, že náboženství je staré až 20 000 let. Ale relevantnější je datace od r. 1953, kdy Gerald B. Gardner založil samostatný coven (uzavřený spolek) s názvem Wicca. Toto náboženství předpokládá návaznost na původní evropské pohanství, ale v jeho modernější formě. MARGOT ADLER, *Drawing Down The Moon Witches Druids Goddess Worshippers And Other Pagans In America*, USA: Penguin Books 2006, s. 71-76.

³⁰² Přes různá jména zůstává stále tou samou Bohyni.

³⁰³ Margaret Murrayová byla v blízkém styku s Geraldem Brossseauem Gardnerem (někteří historici jej považují za zakladatele Wiccy). Společně měli vyrobiť spis, který měl být považován za památku starobylého čarodějnického kultu. PARTRIDGE, „Wicca“, s. 295-297.

³⁰⁴ Margaret Murrayová ve svém díle *Witch Cult in Western Europe* předložila tvrzení, že předkřesťanské náboženství, sahá až do dob neolitu a bylo rozšířeno napříč Evropou. Tato studie vyšla v roce 1921 a byla kdysi velmi vlivná, přestože v současné době je již zpochybněna, obsahuje hodnotné informace. ADLER, *Drawing Down The Moon...*, s. 73-76.

³⁰⁵ Božstvo, které se inkarnovalo do muže, ženy nebo zvířete, mělo jednu z podob známého římského Rohatého boha s dvěma tvářemi zvaného Janus nebo také Dianus. Odtud se přebírá ženská forma jména tedy Diana, ta je podle Murrayové známá v západní Evropě jako vůdkyně čarodějnic. Murrayová náboženství nazvala dianické, přestože božstvo bylo inkarnováno častěji v mužské podobě než v podobě ženské. PARTRIDGE, „Wicca“, s. 295-297.

přesněji nazývané jako dianická Wicca³⁰⁶, se můžeme setkat s kontroverzním postojem k rolím pohlaví, kdy **ženy mají často vyšší postavení než muži**. Proto je úzce spjata s feminismem.³⁰⁷

Margot Adler se ve své knize *Drawing Down The Moon Witches Druids Goddess Worshippers And Other Pagans In America* vyjadřuje takto: „Stoupenci Wicca hledají svou inspiraci v předkřesťanských dobách, evropském folkloru a mytologii. Považují se za kněze a kněžky starověkého evropského šamanistického přírodního náboženství, které uctívá starověkou Bohyni Matku v jejích třech aspektech/podobách Dívka, Matka a Čarodějnice.“³⁰⁸ Uctívání božského žensví je přítomno ve třech aspektech: Panny, Matky a Stařeny. Bohyně Matka je rovnocenná k **Matce – Zemi**. Právě výše zmiňovaný **konstrukt trojBohyně**³⁰⁹, tři archetypů – trojí podle trojího vnímání fázi měsíce – se časem proměňuje na **konstrukt čtyřBohyně**.

Dianické božstvo je významné pro duchovní praxi Grayové proto, že se jedná o božstvo ženského cyklu, spojené s cyklem ročních období a úrody, ženy mají významné postavení ve společnosti. Právě cykličnost a Bohyně Matka má přední postavení ve spiritualitě Grayové. Z představ archetypů Bohyně vychází její důležitý opěrný bod – propojení archetypů, fázi měsíce a menstruačního cyklu.

Konstrukt čtyř Bohyni a čtyř archetypů je styčným bodem spirituality Grayové, ta pracuje se čtyřmi ženskými archetypy (Panny, Matky, Kouzelnice/Čarodějky, Baby/Vědmy,) a také je dává do souvislosti s lunárním cyklem. V těchto důzazech (na ženské archetypy a lunárním cyklem) ženská cyklická spiritualita Grayové obsahuje prvky učení Wicca, mimojiné se dále shodují částečně v myšlenkách ztotožnění planety Země s „Velkou Matkou“ (Gaiou), jenž je matkou všem lidem, ona jim dává vše nezbytné a přijímá je zpět, když zemřou. U obou z nich se projevuje sklon k panteistickému chápání božství.

V cyklické spiritualitě Grayové je ústředním tématem akceptace a často až upřednostňování ženské části božství, stejně jako je tomu u novopohanských proudů. Také nalézám v duchovním proudu Grayové pohanské prvky jako jsou přírodní **cykly: tělesný, lunární** a sluneční. Většina

---

³⁰⁶ Tato odnož byla zformována ve Spojených státech Zsuzannou Budapest (Také je možné setkat se s jejími přezdívkami jako „Z“ či „Z“ Budapest.) a Morganou McFarlandovou a zaměřuje svou úctu pouze na Bohyni a matriarchální orientaci, přístup je umožněn pouze ženám a muži jsou z jejích aktivit vyloučeni. PARTRIDGE, „Wicca“, s. 295-297.

³⁰⁷ ADLER, *Drawing Down The Moon...*, s. 73-76.

³⁰⁸ „Followers of Wicca seek their inspiration in pre-Christian sources, European folklore, and mythology. They consider themselves priests and priestesses of an ancient European shamanistic nature religion that worships a goddess who is related to the ancient Mother Goddess in her three aspects of Maiden, Mother and Crone.”, ADLER, *Drawing Down The Moon...*, s. 33.

³⁰⁹ Pro tuto trojitou představu Bohyně se užívá symbolů dorůstajícího měsíce (raného života), úplňku (vrcholu života) a měsíce ubývajícího (pozdního života). Trojitá Bohyně představuje rovnost všech životních období žensví, pozitivně hodnotí nejen mládí, ale také stáří. PARTRIDGE, „Wicca“, s. 295-297.

novopohanů se ve svém životě řídí kupříkladu podle lunárních cyklů a svátků, to je patrné u volby termínů rituálů požehnání a měsíčních meditací, jenž jsou voleny tak, aby se přibližovaly významným přírodním svátkům jako jsou například Hromnice a podobně. Dále ve formě wiccanské vysoké magie je patrný vliv novopohanské tradice na spiritualitu Grayové, v jejichž meditacích a rituálech se též prostřednictvím kontaktu s ženským božstvím dochází k osobní transformaci.

Wiccanské hnutí je specifické svým **důrazem na feminismus a environmentální citění**, návratem k přírodě a sledováním **střídání ročních období a vegetačních cyklů**; což jsou též důležité body, které jsou hojně tematizovány spolu s požehnáním ženského lůna.

Hnutí Bohyně

S ohledem na kontext výkladu je nutné zmínit uctívání **Velké Bohyně** a jejím kultu Bohyně či též také Aliance Bohyně. **Hnutí Bohyně**³¹⁰ má svůj původ ve Spojených státech amerických. Toto hnutí je spojováno se jménem Budapestové, která je také propojována s počátky výše zmiňované dianické Wiccy. Například ve Velké Británii se hnutí soustřeďuje okolo Glastonbury, kde je pravidelně také pořádána konference Bohyně. Primární charakteristikou tohoto hnutí je feministická perspektiva a důraz na imanentní pojetí Bohyně propojené s tělesnou stránkou. Stoupenci a stoupenkyně hnutí Bohyně se zajímají především o historické a archeologické důkazy prehistorického matriarchátu uctívajícího Bohyně³¹¹, jak je dobře patrné u archeoložky Gimbutasové³¹². Místy až mimořádný důraz hnutí na Bohyni ilustruje následující citát Ardingerové: „Jediné, co můžeme o Bohyni říci, je, že Ona je. Stejně jako Jehova a Papež je taková, jaká je. Ona je vše, co je, vždy byla, je nyní a vždy bude. Tak to je. (...) Jak žijeme každý den na zemi, každým

---

³¹⁰ Aliance Bohyně byla založena roku 1975 v Kalifornii. Vznikla proto, aby podporovala spolupráci praktikujících, poskytla jim ochranu a snažila se o jejich právní uznání. Aliance uznává rozmanitost jejich členů a nabádá k osobní anarchii ve smyslu osobní suverenity. Alianci tvoří ústřední rada a každý členský coven či jednotlivec v ní má jeden hlas. Pokud se v určité oblasti objevuje dostatek členů mohou sestavit místní radu. Aliance pořádá výroční slavnost pro vzájemné setkávání se. GRAHAM HARVEY, „Aliance Bohyně“, in CHRISTOPHER H. PARTRIDGE (ed.), *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*, Praha: Knižní klub 2006, s. 299-300. Bohyně byly uznány jako legitimní náboženství v roce 1985. BARBARA ARDINGER, *Practicing the Presence of the Goddess*, California: New World Library Novato 2000, s. 43.

³¹¹ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 88-89.

³¹² Marija Gimbutasová se zabývala postavou Velké Bohyně, jíž k tomu vedla její archeologická výzkumná činnost v jihovýchodní Evropě. Během výzkumu našla velké množství ženských figurek vyznačujících se nápadně podobnou symbolikou. Po jejich důkladném studiu formulovala teorii „Staré Evropy“ a popsala možné výskyty Velké Bohyně na tomto území. Gimbutasová dále také přichází s teorií matriarchátu, kdy měla v předindoevropských komunitách v Evropě vládnout společnost žen. Přestože tato teorie není v odborných kruzích příliš přijímána, měla velký vliv na novopohanství a feminismus druhé vlny. MARIJA GIMBUTAS, *The Goddesses and Gods of Old Europe - myths and Cult Images*. Berkeley, Los Angeles: University of California Press 1996, s. 16-17. Další významná jména tu jsou: Suzzana Budapest, matka dianické Wiccy, Vicki Nobleová, Marie Gimbutasová a dalšími. Jména žen se v těchto proudech a hnutích prolínají, stejně jako jejich hranice jsou tenké a rozdíly jsou rozostřené.

dnem si více uvědomujeme, jak je Ona přítomná v našich životech.”³¹³ Velká Bohyně je v tomto výkladu pevně spojena s tělem a Zemí. Nachází se v každém z nás, v lidských bytostech a v přírodě, prostupuje celým vesmírem. Za významný symbol Bohyně je považován **Měsíc, spojovaný s měsíčními cykly** ženského těla – s krvácením a plodností.³¹⁴ Proud Bohyni je téměř výhradně ženský a projevuje velmi malý zájem o mužskou energii a případně je „patriarchát“ chápán jako nepřítel.

V hnutí Bohyně a v cyklické spiritualitě Grayové lze nalézt několik stejných myšlenek. Primárně je to charakteristická feministická perspektiva a důraz na imanentní pojetí Bohyně propojené s tělesnou stránkou. Velká Bohyně je v tomto výkladu pevně spojena s tělem a Zemí. Nachází se v každém z nás, v lidských bytostech a v přírodě, prostupuje celým vesmírem. Za významný symbol Bohyně je považován **Měsíc, spojovaný s měsíčními cykly** ženského těla krvácením a plodností. Tento důraz na propojení světa, těla a imanence je kongruentní s duchovní praxí požehnání lúna. V uctívání lúna spatřuji formu **ztělesněného imanentního božství**, přítomného v ženské Bohyni projevující se skrze ženské tělo (skrze lúno, energetické ženské centrum). Tato forma je též významným prvkem u hnutí Bohyně. „Skrze naše dělohy, naše menstruační cykly, naše životní zkušenosti s tím, že jsme ženami, a naše vyjádření čtyř ženských archetypů, jsme všechny sestry skrze naše energetické centrum dělohy.”³¹⁵

Může se zdát, že je celosvětové požehnání ženského lúna jako „romantický spirituální kýč“, že dochází k nahrazování faktů a objektivit představitostí, subjektivitou a mystikou během procesu meditačních imaginací a rituálů. Cyklickou spiritualitu Grayové lze do jisté míry vnímat jako idealistickou. Tento idealismus je do jisté míry oprávněnou reakcí na krizi modernity a kompenzací přílišné racionalizace, kompenzací sekularizace a odkouzlení světa a dalších věcí ve společnosti, které došly do kritického stádia a nemohlo to jít takto dále.³¹⁶ Tyto myšlenky cyklické spirituality Grayové podporují tendence stírat rozdíly mezi mytickým vyprávěním a historickým faktem, stejně jako je tomu u novopohanských proudů.

Další nápadný společný bod celosvětového požehnání ženského lúna s hnutím Aliance Bohyně je tvorba místních společenství. U cyklické spirituality dochází k nabádání Měsíčních matek k jejich osobní suverenitě a následnému tvoření „komunit“ žen – stejně jako je tomu u hnutí Bohyně

---

³¹³ „The most and the least we can say about the Goddess is that She is. Like Jehovah and Popeye, she is who she is. She is all that is, always was, is now and always will be. And it is done. (...) As we live every day on earth, every day we become more aware of how She is present in our lives.” ARDINGER, *A Woman's Book of Rituals and Celebrations*, s. 37.

³¹⁴ GRAHAM HARVEY, „Aliance Bohyně“, in CHRISTOPHER H. PARTRIDGE (ed.), *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*, Praha: Knižní klub 2006, s. 299-300.

³¹⁵ [GRAY, Miranda], „A chat with Miranda over a cup of tea“, <https://wombblessing.com/a-chat-with-miranda>.

³¹⁶ Hanegraaff, *New Age Religion...* s. 373.

a jejích místních rad. Též se objevuje shodně jakási výroční slavnost Měsíčních matek při prosincovém požehnání, jenž není dostupné všem praktikujícím.

4. 2. 2. Feminismus

Oblast feminismu je pro ženskou spiritualitu Grayové významná, ale v Hanegraaffově analýze New Age je velmi omezeně tematizována. Tento přístup značně omezuje bádání a neumožňuje pokrytí celé šíře spektra New Age. Proto s ním stručně seznámím a na tomto základě následně vymezím kongruentní myšlenky se spiritualitou Grayové.

Díky nástupu **feminismu**³¹⁷ se v 60. a 70. letech minulého století prudce rozvíjí otázky okolo rolí a postavení mužů a žen.³¹⁸ Pro moji práci je důležité zmínit „druhou vlnu“³¹⁹ feminismu³²⁰. Feminismus hraje klíčovou roli v reformě menstruačního postoje na Západě, jak ukazují některé studie, které zkoumají význam menstruace a premenstruačního napětí na vzorku kanadských žen. Velkým tématem pro feminismus je **fenomén těla a tělesnosti**, například můžeme spatřovat problém s procesy ženského těla, protože „v průběhu historie je ženské tělo místem, na kterém je vztyčen patriarchát“³²¹.

Feminismus třetí vlny, jinak také zvaný současný feminismus, znovu oživuje **téma menstruace** ve společnosti. Společnost sice začala hledat cesty k uchopení menstruace, přesto však nebyla věnována dostatečná pozornost tomu, jak celkové společenské klima ovlivňuje prožívání ženy a jak žena vnímá svou menstruaci a sebe sama.³²² Aktivistické hnutí za menstruaci má v současnosti dvě sféry: **spirituální feminismus** a **radikální aktivismus**. Spirituální feministky jsou zaměřeny na

---

³¹⁷ Samotné feministické hnutí vzniklo v osvěcenském 18. století. Ač toto hnutí primárně nevychází z žádného konkrétního náboženství, promítlo se zejména v západní křesťanské kultuře a západním křesťanském náboženství. ZUZANA KOSTIČOVÁ, „P04 Dějiny a složky alternativní spirituality“, https://www.youtube.com/watch?v=Y1oEXsIW5GI&list=PLC4Dr2Sa4XCZ7fsqKh6BXkGZv5w_6vy3g&index=11.

³¹⁸ *ibid.*

³¹⁹ Podle hnutí „Předchůdkyně ženské spirituality“ (Foremothers of Women’s Spirituality) se objevuje ženská spiritualita v 70. a 80. letech 20. století jako hlavní součást „druhé vlny“ hnutí za osvobození žen. „Intentions, Foremother of Women’s Spirituality and their Living Wisdom for Today“ (online), *Foremothers of Women’s spirituality and Their Living Wisdom for Today*, cit. květen 2022 dostupné online na <http://www.womens-spirituality.org/index.html>.

³²⁰ Feminismus se rodí z fenoménu návratu mužů z válečné fronty v 50. letech. Zde můžeme datovat počátek kontrakturního hnutí, které vzniká na pozadí konzervativní společnosti. Kontrakultura je pacifistická, sexuální morálka se rozvolňuje díky vzestupu antikoncepce, objevuje se možnost přistoupení k sexuálnímu aktu a k tělu podle svého. ZUZANA KOSTIČOVÁ, „P04 Dějiny a složky alternativní spirituality“, https://www.youtube.com/watch?v=Y1oEXsIW5GI&list=PLC4Dr2Sa4XCZ7fsqKh6BXkGZv5w_6vy3g&index=11.

³²¹ „Throughout history, the woman’s body is the terrain on which patriarchy is erected.“, SHARON MOLONEY, „From Menstrual Shame to Bleeding as a Spiritual Practice“, in KEVIN G. LOCKHART (ed.), *The Psychology of Shame*, Nova Publishers 2014: s. 11.

³²² BOBEL, *New Blood...*, s. 7.

vnitřní proměnu ženy a chtějí dát alternativu k patriarchální formě religiozity. Radikální aktivismus se snaží o proměnu uchopení menstruace společností.³²³

Spirituální feminismus

V užším smyslu poukazuje feministická spiritualita k novému duchovnímu hnutí, jenž se vyvinulo z druhé vlny feminismu, jde mimo rámec tradičních náboženství a „je znovunabytím ženské moci, účasti žen na božství a jejich práva podílet se na utváření duchovní oblasti tím, že se plně zapojí do náboženství i do kultury“³²⁴.

Tato forma spirituality staví na představě, že hmota, tělo i Země mají vlastní božskou podstatu, opírá se o citlivost k životnímu prostředí a prezentuje božství novým způsobem. Byly zformovány nové obřady a liturgie, které čerpají z hnutí Wicca a z lidových tradic, v jejichž centru stojí život a přírodní cykly. Soudobé zaujetí žen spiritualitou je také nazýváno jako „**hnutí ženského ducha**“ či „spirituální feminismus“. Hnutí je popisováno jako duchovní převrat a lze říci, že i celý současný feminismus má nevyslovenou duchovní polohu – „Feministická snaha najít osvobození, rovnost, mír, spravedlnost a plné lidství žen není nakonec spojena pouze s politickými, společenskými a ekonomickými cíli, ale rovněž s cíli duchovními.“³²⁵ Významná témata feministické spirituality jsou: **odhalení vlastního „já“** a vlastního činu; zkušenost svazku a sdílení moci; nové vědomí vlastního zmocnění, jenž přichází zevnitř pro uskutečnění osobní, společenské a politické změny; zvyšování **citlivosti k posvátnosti všech forem života** a vztahu Země a člověka; znovuzpracování a pojmenování posvátného. Tato značně silící spiritualita má významné politické důsledky (díky radikalizaci v kontextu tradičních patriarchálních postojů).³²⁶

Stoupenci a stoupenkyně spirituálního feminismu hodnotí menstruaci jako něco, co ženu obohacuje. **Menstruace** popisují **jako dar** a možnost, jak může žena poznat sebe sama. Menstruaci spojují s ženským tělem, se zemí, s ponořením do sebe. Spirituální feministky též hovoří o **esenciálním ženství**, ke kterému se může dostat každá žena. Setkáme se také s používáním ženských archetypů a ženské Bohyně.³²⁷ Tato akcentace Bohyně a pojetí mužské energie jen jako ženské polarity či jako nástroje k oplodnění, je společná feministické spiritualitě a výše

---

³²³ BOBEL, *New Blood...*, s. 9.

³²⁴ URSULA KING, „Feministická a ekofeministická spiritualita“, in CHRISTOPHER H. PARTRIDGE (ed.), *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*, Praha: Knižní klub 2006, s. 379-386.

³²⁵ KING, „Feministická a ekofeministická spiritualita“, s. 381.

³²⁶ KING, „Feministická a ekofeministická spiritualita“, s. 379-386.

³²⁷ BOBEL, *New Blood...*, s. 68-74.

zmiňovanému hnutí Bohyně.³²⁸ **Znovuodhalení Bohyně** je patrně nejdůležitějším rysem současné feministické spirituality a je kvůli tomu někdy ztotožňována se „spiritualitou Bohyně“. Systematická reflexe Bohyně byla nazvána „teologií“, aby se odlišila od „teologie“, (jenž hovoří zejména v maskulinních pojmech). Tato teologie je též významná pro tuto práci v tom ohledu, že považuje síly ženského těla za propojené s božským tvořivým působením, tím otevírá znovu potvrzení **posvátnosti ženskosti**.³²⁹ Orientace na ženskou Bohyni výrazně ovlivňuje též původ Mirandy Grayové, která pochází z Velké Británie, díky tomu je její spirituální pozadí značně ovlivněno hnutím Bohyně, které má ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska silnou tradici.³³⁰

Spirituální feminismus označuje Fritjof Capra jako „jedním z nejsilnějších podnětů v hnutí *New Age*“³³¹. Pro spirituální feminismus a jeho příznivkyně a příznivce není typické utváření oficiálních společných organizací. Důležitou myšlenkou je, že se vzájemně ovlivňuje to, co je vnitřně prožíváno (subjektivní prožitek) a to, co je požadováno z vnějšku (sociální normy). Spirituální feministky chtějí svou **vnitřní změnu**, například hledáním autentického ženskosti. Dostávají se do styku s vnější sociální normou, tu svým prožíváním a chováním v jádru formují a následně i mění. Směřování Grayové míří přesně v tomto směrem, chce „vytvořit harmonický svět probuzením autentického ženskosti u všech žen“³³² skrze požehnání lůna a následnou proměnu chování žen, které poselství Grayové samovolně budou šířit dál. Zjednodušeně se subjektivním prožitkem ovlivní sociální norma. Grayová chce **změnit pohled na ženský cyklus**, aby na něj bylo nahlíženo z pozitivní stránky a chce, aby si ženy skrze svá setkávání utvořily společnou „sesterskou síť“ a došly k autentickému ženskosti. Význam ženské spirituality v současnosti stále tkví ve **slučování politického a duchovního rozměru**. Je proto důležité poukázat na vazbu spirituality a politické sféry. Kostičková poukazuje na to, že: „existuje přímá návaznost náboženského milenialismu a politické utopie, která je v současné době nesena zvláště levicovými hnutími. Snaha dosáhnout idealizovaného ‚nového věku‘ se tu pojí se snahami nastolit dokonale spravedlivý řád, obojí se pak často realizuje na principu spirituálního holismu a jeho idejí rovnováhy binarit.“³³³ Ne vždy a nutně musí být navzájem ovlivněny spiritualita a politika, přesto mezi nimi existuje blízký kontakt.³³⁴ Kostičková vyjmenovává

³²⁸ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 87-88.

³²⁹ KING, „Feministická a ekofeministická spiritualita“, s. 379-386.

³³⁰ Hnutí Bohyně pochází původně z amerického prostředí tedy kulturně velmi blízkého britskému prostředí, z toho důvodu se tato analogie nabízí.

³³¹ MANFRED HAUKE, *God or Goddess?, Feminist Theology : What is It? : Where Does it Lead?* San Francisco: Ignatius Press 1993. s. 44.

³³² GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 198.

³³³ KOSTIČOVÁ, *Současná alternativní spiritualita...*, s. 70.

³³⁴ Spojení feministické politické scény a spirituality není nové, lze ho sledovat zvláště od 60. let minulého století, kdy v roce 1968 vzniká hnutí WITCH, jeho název byl akronym interpretovaný jako - *Women's International Terrorist Conspiracy from Hell* – mezinárodní ženské teroristické spiknutí z pekel. Opravdu byla stanovena pouze písmena a při různých protestech vznikaly vysvětlení nové jako například: „ženy, rozlícené z otravných telefonních společností“. ADLEROVÁ, *Drawing Down The Moon...*, s. 270.

tři typické rozměry projevů spirituálního vlivu v oblastech: neomarxismu (resp. levicovém aktivismu), feminismu a environmentalismu.³³⁵ V pracích a myšlenkách Mirandy Grayové se nacházejí zejména feministické myšlenky propojené s politickou sférou, například když pocítuje nerovnost mužů a žen v nástupu patriarchální společnosti a v jejím údajném zneužívání menstruační síly, která se mužům zdá být z jejího pohledu nebezpečnou.³³⁶

Skupiny ženské spirituality vybudovaly nové modlitby, zpěvy a oslavy. Ženy vypracovaly své vlastní obřady a liturgie, tak se zrodily nové symboly, písně a festivaly. Tyto skupiny používají speciální požehnání, mlčení a meditace a některé používají krystaly k vyladění těla. Přestože je feministická spiritualita celosvětově rozšířená, její proudy se objevují zejména na okraji náboženských institucí či mimo ně.³³⁷ Požehnání a další meditace cyklické spiritualita Grayové staví na spojení žen a vytváří prostor pro budování „Univerzálního kruhu sester“. Tato snaha je patrná v části meditace Nová meditace sdílení, které je možné se zúčastnit po obdržení požehnání ženského lúna: „Na kořenech stromu sedí zástup žen oblečených v bílém. Centrum lúna každé z žen září jemným bílým světlem. A centrum lúna každé ženy je propojené s ostatními ženami skrze kořeny stromu. Jak se zahledíte do dále, uvědomíte si, že nevidíte hvězdy, ale miliardy žen s jejich zářícími centry lúna. Ve svém srdci i lúnu cítíte, že jste obklopena Univerzálním kruhem sester. Každá žena je propojena s ostatními ženami a s posvátnými ženskými energiemi univerzálního stromu lúna. Dohromady tvoříme jeden obrazec.“³³⁸

Myšlenky Grayové jsou shodné se spirituálním feminismem v popisu menstruace jako něčeho, co ženu obohacuje. Menstruace je popisována jako dar a možnost, jak se může žena poznat. Je spojována s vlastním tělem, se zemí, s ponořením do sebe. Grayová se pokouší přinést pozitivní obraz menstruace, díky tomuto jejímu pojetí je možné chápat menstruační cyklus více jako „dar“ a zdroj určitých schopností, takových které mohou ženy přirozeně – volně – využívat. Obraz se tak mění a již se nejedná o „obtěžující událost“ opakující se každý měsíc a omezení svobody, ale jde o pozitivní obraz ženy. Naopak v cyklické spiritualitě Grayové lze spatřovat zvýšenou míru biologického determinismu a esencialismu, se kterým by značné množství žen spojených s feministickým hnutím nesouhlasilo, zde se neshodují.

Nová meditace sdílení - v tomto rituálu je velmi důležitý motiv sounáležitosti a sesterství žen. Na kořenech a pod stromem jsou ženy dcerami božského ženství a zároveň sestrami.³³⁹ V této

---

³³⁵ ADLER, *Drawing Down The Moon...*, s. 70.

³³⁶ GRAY, *Rudý měsíc...*, s. 14.

³³⁷ KING, „Feministická a ekofeministická spiritualita“, s. 379-386.

³³⁸ Zápisk z terénního deníku ze dne 18. 5. 2022.

³³⁹ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 198.

myšlenky je možné spatřovat prvky druhovlnné feministické představy o možnosti globálního sesterství.³⁴⁰

4. 2. 3. Koncept energie

Alexander Lowen rozpracoval vlastní koncept bioenergetiky a **koncept energie**. Pracuje s předpokladem, že vše živé musí fungovat na základě proudění energií. Ve své práci rozebírá různé způsoby proudění energie v lidském těle, dává jej do souvislosti s psychickým prožíváním a s různými psychopatologickými symptomy. Dále také klade důraz na propojení duše s tělem. Tvrdí, že vždy je třeba pracovat jak s duší, tak s tělem. Přichází s bioenergetickým cvičením, což jsou cviky, které mají podporovat zdravé proudění energie.³⁴¹

4. 2. 4. Spirituální tržiště a konzumerismus

Konzumerismem, v New Age Hanegraaffově studii, jeho kritikou a jeho moderními kořeny se zabýval Colin Campbell. S tímto kritickým pohledem souvisí termín „**spirituálního trhu**“, jež jsem zmiňovala výše (viz kapitola 1. 4.) V tomto slovním spojení se nejedná jen o přirovnání, jde v jistém smyslu o doslovné pojetí. New Age má podle Hanegraaffa své semináře a workshopy, knihovny, obchody, centra a celkově své placené služby. Spirituální prožitky se tak stávají otázkou obchodu: „Základním pojivem v hnutí Nového věku je vztah mezi poskytovatelem náboženské zkušenosti a jeho klientem. Typickou institucí Nového věku tak není ani tajný spolek, ani veřejné náboženské společenství, ale duchovní centrum, které svým klientům poskytuje placené služby. Hnutí Nového věku tak není tvořeno členy ani jinými vědomými příslušníky dané skupiny, ale podnikateli a jejich klienty.“³⁴² Cyklická spiritualita Grayové je toho vhodnou ilustrací. Ženy a muži si na spirituálním trhu vybírají meditace a požehnání Grayové. Ta poskytuje v základu své duchovní služby zadarmo. Přesto je možné setkat se s formou konzumerismu. Sama zakladatelka se označuje mimojiné za podnikatelku, například její iniciační obřady pro Měsíční matky jsou placené. Ženy tyto prožitky/výcviky mohou hromadit čistě za účelem zvyšování svého štěstí, jak je příznačné pro konzumerismus. Dále odkaz na konzumerismus spatřuji v tom, že po iniciaci spirituální praxe vedou ženy placené meditace, požehnání či jiné formy tohoto proudu. Duchovní praxe se stává zaměstnáním a výdělečnou činností. Navzdory tomu spirituální tržiště v základním smyslu též symbolizuje různorodost a pluralitu myšlenkových proudů a duchovních nauk – také typických pro spirituální praxi Grayové.

---

³⁴⁰ MARTA KOLÁŘOVÁ, „Od globálního sesterství k transnacionálnímu feminizmu: výzvy ženskému hnutí ve formě kulturních odlišností a nerovností mezi ženami“, *Gender, rovné příležitosti, výzkum*, (1/2010): s. 30.

³⁴¹ ALEXANDER LOWEN. *Bioenergetika: terapie duše pomocí práce s tělem*. vyd. 3. Praha: Portál, 2015.

³⁴² VOJTÍŠEK, *Encyklopedie náboženských směrů...*, s. 284.

Zůstává otázkou do jaké míry se u požehnání lůna setkáváme s opravdovou vnitřní spiritualitou a vírou v Bohyni ženství a do jaké míry se objevuje fenomén popisovaný Heelasem – „Sebe-zmocněnců” (Self-empowers)³⁴³. Ti se pokouší s jasným cílem prosadit ve světě a dosáhnout co nejvyšších materiálních zisků. Jako prostředek k vnější prosperitě využívají rozvoj vnitřního světa a spirituality. Heelas tvrdí, že: „New Age, jestli tak ještě vůbec může být nazýváno, je v tomto případě hluboce propojeno s kapitalismem.”³⁴⁴ Na tuto otázku nelze s jistotou odpovědět. Na jedné straně se stále jedná o placenou formu spirituality a stranu druhou se hodně Měsíčních matek podílí jako dobrovolnice při pomoci Grayové například s překlady do národních jazyků a za svou odvedenou práci nedostanou žádné finanční ohodnocení.

4. 2. 5. Sebe-náboženství

Grayová v termínu cyklické spirituality vytváří spirituální a psychologické propojení ženského těla, myslí a ženské Bohyně. Podobné tendence, jež sjednocují náboženské či spirituální a psychologické pojetí, Heelas nazývá sebe-náboženství.³⁴⁵ Při takových aktivitách je pozornost zaměřena na rozvoj vnitřního já, jež je božské, díky čemuž pak ony aktivity neslouží pouze k terapeutickým účelům a osobnímu růstu, ale nabízejí též spásu skrz poznání sebe sama. V souvislosti s tím, můžeme sledovat přesunutí využívání lidského potenciálu do spirituální roviny.³⁴⁶ Grayová skrze víru v Bohyni a práci s psychologickým přístupem k menstruačnímu cyklu vytváří prostor, ve kterém má probíhat ženský seberozvoj a zdokonalování se.

Existují teorie o lidském sebeuzdravovacím potenciálu, podle těchto má zde docházet k samouzdravování těla a možnosti blokace nemoci skrze lidské tělo. K těmto samouzdravovacím procesům má docházet jak skrze vnější prostředí, tak skrze prostředí vnitřní, dále též díky psychickému pozitivnímu ladění a vnitřnímu spirituálnímu naladění. Tyto teorie podporují kladnou korelaci mezi spiritualitou a uzdravováním.³⁴⁷ Princip této korelace je patrný též u duchovního proudu Grayové, tématiku sebeuzdravování ve zmiňované spiritualitě můžeme hojně nalézt. Podle Grayové je cílem požehnání lůna otevření se „autentickému ženství“, zahájení procesu sebeuzdravování a utváření osobního vztahu s „posvátným ženstvím“.³⁴⁸ Grayová ve své praxi pracuje se sebeuzdravením těla v myšlenkách: „ozdravení“ ženského cyklu, zlepšení pravidelnosti menstruačního cyklu, vymizení premenstruačního syndromu, snížení bolesti během cyklu,

---

³⁴³ HEELAS, *New Age Movement...*, s. 31.

³⁴⁴ „The New Age, if that is what it can still be called, is now deeply engaged with capitalism.” HEELAS, *New Age Movement...*, s. 32.

³⁴⁵ HEELAS, *New Age Movement...*, s. 167.

³⁴⁶ *ibid.*

³⁴⁷ ISMAEL APUD a ORIOL ROMANÍ, „Medical Anthropology and Symbolic Cure: From the Placebo to Cultures of Meaningful Healing“, *Anthropology and Medicine*, 27(2/2020), s. 160–175.

³⁴⁸ [MIRANDA GRAY], „A chat with Miranda over a cup of tea“, <https://wombblessing.com/a-chat-with-miranda>.

znovuobnovení menstruačního cyklu po jeho nepřítomnosti, vybalancování hormonální rovnováhy či zkvalitnění průběhu menopauzy a zmírnění jejích projevů.

Cyklická spiritualita má proměňovat ženy a jejich vědomí skrze požehnání lůna a návrat k „přirozenému ženství“. Požehnání má též pomoci k obnově ženské energie ve světě, k této dochází „skrze naše dělohy, naše menstruační cykly, naše životní zkušenosti s tím, že jsme ženami, a naše vyjádření čtyř ženských archetypů, jsme všechny sestry skrze naše energetické centrum dělohy“³⁴⁹. Cyklická spiritualita Grayové v sobě tematizuje propojení spirituálního a psychologického, nejen podle Hanegraaffovy studie New Age, ale též jak jej pojímá Heelas.

4. 2. 6. Ztělesněná spiritualita

Ztělesněná spiritualita vychází z pojetí, že všechny dimenze lidské bytosti – tělo, duše a duch – jsou potenciálně místy pro transcendentno. Tělo nemá být popíráno nebo ignorováno, ani nemá být jen kanálem pro duchovní zkušenosti, ale je skrze něj možné poznávat duchovno.³⁵⁰

Jedním z klíčových bodů pro pojetí cyklické spirituality a lůna je menstruační cyklus. Grayová v termínu cyklické spirituality vytváří spirituální a psychologické propojení ženského těla a jeho cyklu s cyklem lunárním. Okolo **měsíčního sinodického cyklu a okolo Měsíce** se točí velká část jádra cyklické spirituality a požehnání lůna, podobně jako je tomu u spirituální tradice Bohyně. Téma menstruace v současné společnosti je stále více otevřeně diskutováno, na tomto základě by mohlo být očekáváno pozitivnější postavení tematiky, přesto je v dnešní západní společnosti menstruace prožívána a hodnocena převážně negativně. V této problematice je zajímavé propojení s Foucaultovým termínem poslušného těla, to ukládá kulturní normy a mocenský tlak³⁵¹. Tedy podle tohoto pojetí se ženy a společnost pokouší zříci „neposlušného“ menstruuujícího těla. Menstruační cyklus bývá ignorován, tajen, ženy by si s ním měly nejlépe poradit tak, aby jejich okolí nic nezaznamenalo, menstruaci bývá lepší skrývat. Ženské tělo je v tomto pojetí vnímáno jako problematičké, neposlušné. Toto negativní pojetí tělesnosti může vést až k negativnímu vztahu ke svému tělu a k pochybnostem o funkcích vlastního těla. Grayová jako jednu z možných příčin vidí v orientaci naší současné společnosti na muže; zatímco ženská strana a potřeby ženské části stále stojí stranou.³⁵²

Někteří autoři „záhad krve“, podle Moloneyové, tvrdí, že znovuzískání ženského těla a jeho jedinečné spirituality má být klíčovou politickou strategií při vnášení potřebné rovnováhy do

---

³⁴⁹ *ibid.*

³⁵⁰ TROUSDALE, ANN, „Embodied spirituality“, *International Journal of Children's Spirituality*, 18 (1/2013): s. 24.

³⁵¹ BOBEL, *New Blood...*, s. 33.

³⁵² GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 200.

neklidného světa. „Menstruace činí ženy ‚podivnými‘ ve společnosti, která identifikuje muže bez menstruace jako ‚normálního‘ člověka“³⁵³. V souladu s touto teorií hovoří i Grayová, ženská „cyklická povaha“ se v jejím pojetí nemá „hodit jen na doma“ ale: „patří i do kanceláře a do práce, do naší komunity a kultury, do našich snů a životních cílů...“³⁵⁴. Hanegraaff vyzdvihuje význam zkušenosti pro vlastní činnosti New Age a přikládá ji nezastupitelnou roli³⁵⁵. Zkušenost představuje, stejně jako vlastní „já“, nejvyšší možnou autoritu, podle níž se dá měřit pravost, pravdivost a efektivita určité spirituální činnosti. Toto uvědomění, že zkušenost je považována za nejvyšší autoritu, pomáhá při objasnění motivace vyznavaček a vyznavačů cyklické spirituality a požehnání lůna tím, že zkušenost na vlastní tělo, je osobní, nepřenositelná a zároveň snadno uchopitelná, hraje významnou roli v praktikování cyklické spirituality. Meditace a požehnání této spirituality je možné zažít na „vlastní kůži“, její rituály jsou zaměřeny na přímou zkušenost.

Grayová ve své teorii cykličnosti klade důraz na tělesnost a tímto se ta staví proti fenoménu „muži jsou muži a ženy také“. Proto Elizabeth Groszová, autorka feministických textů, odkazuje na „**primát tělesnosti**“³⁵⁶, tedy přesunutí těla z periferie do centra zkoumání a snahu učinit z něj hlavní zájem. Tento posun perspektivy otevírá ženám možnost prozkoumat duchovní zážitky jejich těl podle jejich vlastních podmínek. Obrat k tělesnosti a prožívání transcendence skrze tělo je významným prvkem v tradici **tantry** a tantrického šaktismu³⁵⁷. Tyto ve svém učení nejenže uznávají tělo a sexualitu, také uctívají ženy, podobně jako je tomu patrné u cyklické spirituality Grayové. Ta dospěla skrze kombinaci ženského cyklu a cyklu lunárního k vlastní teorii. Jedná se o specifické pojetí menstruačního cyklu ženy, jde o chápání spirituálního pojetí menstruačního cyklu ženy skrze model cykličnosti. Grayová konstruuje model jednotlivých fází ženského cyklu přičemž k nim přiřazuje fáze cyklu měsíce. Také důraz na Bohyni a její imanentní princip, jenž vybízí k **objevování** světa a **těla** (spíše než nebes a ducha) jako ztělesněného božství jsou kongruentní s feministickými myšlenkami a ztělesněnou spiritualitou.

Na závěr kapitoly o ztělesněné formě spirituality je na místě zmínit se o chybějícím hlubším konceptuálním pojetí queer identit, které jsou v duchovní praxi Grayové tematizovány zcela minimálně. Jako pozitivní lze však hodnotit, že podle ženské spiritualitě požehnání lůna „k vyladění požehnáním lůna má přístup každý, s nímž požehnání souzní, a to bez ohledu na svou sexuální

---

³⁵³ „Menstruation renders women “queer“ in a society that identifies the male non-menstruator as the “normal“ human“. MOLONEY, „From Menstrual Shame...“, s. 8.

³⁵⁴ GRAY, *Rudý měsíc...*, s. 150-151.

³⁵⁵ HANEGRAAFF, *New Age religion...*, s. 226.

³⁵⁶ MOLONEY, „From Menstrual Shame...“, s. 11.

³⁵⁷ Dle Kúrmapurány se bůh Šiva rozdělil vedví na levou ženskou a pravou mužskou část. Z ženské půlky vznikly šakti, energie, síly, ženská božstva, která se rovnají Šivovi jako muži. Uctívači Šakti se nazývají šáktové, uctívači ženských božstev, zvláště Šakti, Párvatí, Durgá, Kálí a jejich jóni. GERHARD J. BELLINGER, *Sexualita v náboženstvích světa*, Praha: Academia 1998, s. 140.

orientaci či identitu”³⁵⁸. Pro přijetí energie požehnání lůna není důležité mít menstruaci ani dělohu, podle Grayové si osobu energie najde, ta se jen musí řídit svou intuicí a pocity.³⁵⁹

V této kapitole jsem provedla komparaci cyklické spirituality Grayové a pěti bodů, které jsou ústřední pro Hanegraaffovu definici New Age. Přestože se spiritualita požehnání lůna neidentifikuje jako New Age, je v mnoha bodech analogická s jeho proudy, které nachází Hanegraaf ve své studii.

Našla jsem paralely mezi ženskou cyklickou spiritualitou Grayové a jinými proudy, které jsou tradičně tematizovaný jako New Age. Šlo o proudy **novopohanství** se zaměřením na **Wicca** a dále šlo o **feministické proudy** s orientací na **spirituální feminismus**. Obojí jsou to významná témata specializovaná na projevy ženské spirituality v New Age, přesto se jedná o předměty, které jsou nedostatečně tematizované v Hanegraaffově studii New Age. Z tohoto důvodu jsem pracovala v této kapitole nejen s jeho publikací, ale též s dalšími autory a především autorkami hlouběji tematizujícími obraz ženské New Age spirituality.

Celkově vzato tato spiritualita orientovaná na ženský cyklus a Bohyni je ovlivněná především již zavedenějšími pohanskými tradicemi jako je Wicca, druidismus, spiritualita Bohyně, hnutí lidského potenciálu a feminismus, zejména spirituální feminismus a obsahuje prvky vycházející z hnutí Nového věku, jak jej analyzuje Hanegraaff.

---

³⁵⁸ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 85.

³⁵⁹ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 85.

5. Závěr

Mnoho žen v současné době znovu pociťuje touhu setkat se s božským principem, často zejména v ženské podobě, tedy s božským ženstvím. Ženy mají chuť věnovat více času, energie a prostředků nadpřirozeným věcem. Setkávají se nejméně čtyřikrát do roka, některé i dvanáctkrát za rok, jsou ochotny zaplatit za svou účast na seminářích a společných meditacích. Ukazuje se pravdivou teorie o spirituální revoluci a de-sekularizaci. Přestože se na první pohled může zdát, že přítomná materialistická orientace vytlačila duchovní potřeby na okraj, pod drobnohledem je patrné, že se projevuje touha po mystickém zážitku, po prožitku něčeho vyššího a přesahujícího lidskou každodenní realitu. Tuto potřebu femininní transcendence a současně imanentního principu mohou ženy (a nejen ony) uspokojovat skrze požehnání lůna a Posvátné ženství.

V mé diplomové práci se mi podařilo vyzdvihnout a popsat aspekty ženské cyklické spirituality, které jsou svou povahou kongruentní s vybranými ideovými charakteristikami spirituality New Age, jak s nimi pracuje Hanegraaff. Spiritualita Grayové se názorově shoduje v orientaci na tento svět – v řešení pragmatické spirituální otázky „tady a teď“ – co je pro ženu vhodné v konkrétní menstruační fázi v rámci její spirituality a běžného života. V meditacích cyklická spiritualita využívá holistického paradigmatu, jsou v nich přítomny formulace nabádající k uvědomění si ženské jednoty s Božským ženstvím a celým ženským společenstvím. Klade důraz na evoluci vědomí, ta je přítomná v myšlence proměny lidstva, které se musí probít se z letargie a vrátit ke své „přirozenosti“. V meditacích a rituálech požehnání splývá osobní růst a náboženské prožívání, ženy se zaměřují na rozvoj vnitřního já, jež je považováno za božské, ale prožívají spásu skrz poznání sebe sama. Společenství je optimisticky laděno, věří ve své rozšiřování se a zlepšování se, také v to, že přinese, nejen ženám, lepší novou dobu. Obsahuje rysy teorie kritické masy, když věří, že k tvorbě vlastní (nové) reality může dojít skrze jednotlivkyni do kolektivního vědomí žen: „Na proměnu světa stačí pouze jedna žena, která začne prožívat svou pravou přirozenost.“³⁶⁰

Na základě určení hlavních kongruentních bodů s hnutím New Age a dalšími styčnými body, spadajícími pod Hanegraaffovo pojetí New Age, lze interpretovat také charakter cyklické spirituality Grayové. Jedná se o synkretickou formu spirituality s jednotným konceptem věroučných textů a rituálů. Jde o projev formy spirituálního feminismu s důrazem na ženskou Bohyni, jenž se projevuje skrze channeling Grayové, a ženské tělo, které je prostředníkem rituální praxe požehnání ženského lůna.

---

³⁶⁰ GRAY, *Probuzení ženské energie...*, s. 197.

Komunita celosvětového požehnání lůna se vnímá více jako spirituální než náboženská, dalo by se předpokládat, že nebude klást příliš velký důraz na budování kolektivu a bude docházet k pocitu odcizení. Přesto je ve spiritualitě Grayové znát, že buduje soudržnost a dostatečnou důvěru mezi ženami, ty se na meditace opakovaně vrací a jejich skladba se příliš neproměňuje, tedy nedochází k vysoké fluktuaci. Tento duchovní proud vytváří prostor pro kolektivní smýšlení pomocí svých rituálů (formulace meditací, vizualizace propojených kořenů...) a nedochází k upřednostňování jedinců. Celkově hodnotím, že cyklická spiritualita Grayové má potenciál vydržet do budoucna „na české spirituální scéně“ právě pro svou míru organizovanosti.

Je důležité si uvědomit, že menstruace představuje velice důležitý sociální, kulturní, biologický a psychologický fenomén. Kultura a společnost mají na ženy nezanedbatelný vliv. Je tomu také naopak, cykličnost žen ovlivňuje kulturu a společnost, i když si to ve většině případů přímo neuvědomujeme. Menstruační cyklus ovlivňuje všechny aspekty ženy (ale i muže v konečném důsledku). Kdekoli jsou ženy, tam je vliv menstruačního cyklu, čímž ženský cyklus ovlivňuje naši kulturu a společnost. Ženy mají potenciál měnit společenskou normu vnímání menstruace – na tomto může mít ženská cyklická spiritualita Grayové pozitivní vliv. V pojetí Grayové jsou menstruační cyklus a menstruace chápány jako „dar“, jenž je zdrojem schopností, které mohou ženy používat. Fyzické tělo je možným východiskem pro duchovní cestu a současně je prostředníkem, který umožňuje dotknout se věcí mimo všední svět. Přesto všechny možné pozitivní dopady této ojedinělé formy spirituality mi to nedá a musím dodat, že tato duchovní praxe do jisté míry hraničí s gynocentrismem.³⁶¹ Na základě tohoto docházím k myšlence, že diskurs o ženské spiritualitě prožívané skrze tělo a menstruační cyklus má potenciál být terčem společenské kritiky. Některé formy individualizované spirituality, mohou být označovány až za toxické. Tyto se totiž mohou pokusit ženám (i mužům) nenápadně vnutit myšlenky nedůvěry ve společnost, tvrzeními, že je vše možné ovlivnit čistě svým jednáním a vnitřním přístupem, například formy pozitivního myšlení. To může vést k nebezpečnému zlehčování zdravotních rizik, podceňování současné západní medicíny a přeceňování vlastních sil. V těchto případech mohou ženy s řešením svých gynekologických problémů přijít k lékaři pozdě, na základě svého spirituálního přesvědčení. K tomu je nutno dodat, že zdravotní problémy je vždy nutné konzultovat s lékařem.

Spirituality Mirandy Garyové je rozsáhlý fenomén, já ve své práci netematizuji celou její problematiku, některá témata záměrně vynechávám, například téma archetypů („pomoc uzdravování archetypů“, „vnitřní přijetí archetypů“), individuální formy požehnání, požehnání v období

---

³⁶¹ To je dominantní nebo výlučné zaměření na ženy v teorii a praxi. Cokoli lze považovat za gynocentrické, pokud se týká výhradně ženského (nebo feministického) pohledu.

menopauzy, mužský ekvivalent požehnání a další. Jedná se o téma, která jsou na okraji mého výzkumu, ale v kterých shledávám námět na možnost budoucího výzkumu.

Spiritualita Grayové je současnou duchovní praxí, otevřenou transcendentnu, je zdrojem autority a síly pro ženy (a nejen pro ně), též potvrzuje spiritualitu ženského těla a má tendenci přispívat ke kulturní reformě postojů k ženám a „ženským otázkám“ (jako například jsou menstruace, menopauza).

6. Literatura

Primární zdroje:

[GRAY, MIRANDA], „A chat with Miranda over a cup of tea“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, 28. 1. 2022, cit. červen 2022, dostupné online na <https://wombblessing.com/a-chat-with-miranda>.

GRAY, MIRANDA, „An Interview with Miranda Gray“ (online), *Cyklická žena*, 2012, cit. únor 2023, dostupné online na <https://www.google.com/url?q=https://www.cyklickazena.cz/an-interview-with-miranda-gray&sa=D&source=docs&ust=1691356528480566&usg=AOvVaw3RuR7tmZjQ8mKWZFdwf-VO>.

[GRAY, MIRANDA] „Celosvětové požehnání Země-jóni (Earth-Yoni Blessing) a celosvětové požehnání lůna (Worldwide Womb Blessing)“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, 2019, cit. červen 2022, dostupné online na <https://wombblessing.com/wp-content/uploads/2019/08/CZ-Earth-Yoni-Worldwide-Blessing-how-to-take-part2018.pdf>.

GRAY, MIRANDA, „Celosvětová úplňková meditace“, *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, 2018, překlad Kateřina Prokešová Doležalová a Dana-Sofie Šlancarová, 2019, cit. 21. 8. 2022, dostupné online na <https://wombblessing.com/wp-content/uploads/2019/11/CZ-Worldwide-Full-Moon-Meditation.pdf>.

[GRAY, MIRANDA], „Co to je celosvětové požehnání lůna?“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, 2019, cit. březen 2023, dostupné online na <https://wombblessing.com/about-the-womb-blessing/what-is-the-worldwide-womb-blessing/>.

[GRAY, MIRANDA], „How to take part (Jak se stát součástí)“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, cit. duben 2023, dostupné online na <https://wombblessing.com/take-part/how-to-take-part/>.

[GRAY, MIRANDA], „Mámy a nemenstruuující dcery účastníci se celosvětového požehnání lůna“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, cit. duben 2023, dostupné online na <https://wombblessing.com/wp-content/uploads/2020/05/CZ-WorldwideWombBlessing-mothersanddaughters2020.pdf>.

[GRAY, MIRANDA], „Miranda Gray“ (online), *Miranda Gray*, cit. červen 2022, dostupné online na <https://www.mirandagrays.co.uk>.

[GRAY, MIRANDA], „O Womb Blessing (Požehnání ženského lůna)“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, cit. duben 2022, dostupné online na <https://wombblessing.com/cs/eine-einladung>.

GRAY, MIRANDA, *Poselství pro ženskou duši: ženská moudrost pro všechny fáze vašeho cyklu*, České Budějovice: Osule 2019, 142 s.

GRAY, MIRANDA, *Probuzení ženské energie: cesta celosvětového požehnání lůna: zpět k autentickému ženství*, Praha: DharmaGaia 2018, 224 s.

GRAY, MIRANDA, „Příprava na požehnání ženského lůna“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, 2012, cit. květen 2022, dostupné online na <https://wombblessing.com/wp-content/uploads/2019/05/Womb-Blessing-introduction-czech.pdf>.

GRAY, MIRANDA, *Rudý měsíc – Jak chápat a používat tvůrčí, sexuální a spirituální dary menstruačního cyklu*, Praha: DharmaGaia 2011. 221 s.

[GRAY, MIRANDA], „Some questions about the Womb Blessing answered!“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, 2019, cit. únor 2023, dostupné online na <https://wombblessing.com/some-questions-about-the-womb-blessing-answered>.

[GRAY, MIRANDA], „Workshop Calendar“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, cit. únor 2023, dostupné online na <https://wombblessing.com/training-and-workshops/calendar/>.

[GRAY, MIRANDA] „Worldwide Womb Blessing meditations: What to do when!“ (online), *Womb Blessing Attunement. Female Energy Awakening. Miranda Gray*, srpen 2014, cit. červen 2022, dostupné online na <https://wombblessing.com/worldwide-womb-blessing-meditations-what-to-do-when>.

Worldwide Womb Blessing in Czech – Celosvětové požehnání ženského lůna“ (online), *Facebook*, dostupné online na <https://www.facebook.com/groups/WorldwideWombBlessingCesky>.

Sekundární zdroje:

ADLER, MARGOT, *Drawing Down The Moon Witches Druids Goddess Worshippers And Other Pagans In America*, USA: Penguin Books 2006, 455 s.

APUD, ISMAEL a ORIOL, ROMANÍ, „Medical Anthropology and Symbolic Cure: From the Placebo to Cultures of Meaningful Healing“, *Anthropology and Medicine*, 27(2/2020), s. 160–175.

ARDINGER, BARBARA, *A Woman's Book of Rituals and Celebrations*, California: New World Library Novato 2011, 225 s.

ARDINGER, BARBARA, *Practicing the Presence of the Goddess*, California: New World Library Novato 2000, 160 s.

GERHARD J. BELLINGER, *Sexualita v náboženstvích světa*, Praha: Academia 1998, 390 s.

BOBEL, CHRIS, *New Blood: Third-wave Feminism and the Politics of Menstruation*, New Brunswick, NJ: Rutgers University Press 2010, 238 s.

BRANTELID, IDA E., HELENA NILVÉR a SIW ALEHAGEN, „Menstruation During a Lifespan: A Qualitative Study of Women's Experiences“, *Health Care For Women International* 35 (6/2014): 600-616.

CAMPBELL, COLIN, „The Cult, the Cultic Milieu and Secularization“, In Michael Hill (ed.) *Sociological Yearbook of Religion in Britain*. London: SCM Press 1972, s. 128.

CHRIST, CAROL P. a CHRIST PLASKOW, (ed.), „Why Women Need the Goddess“, *Womanspirit Rising: A Feminist Reader on Religion*, San Francisco: Harper & Row 1979: s. 273-287.

CLIFFORD, ROSS a PHILIP JOHNSON, „Embodied witness to alternative spirituality seekers“, *Practical theology*, 12 (3/2019): s. 271.

DYNDOVÁ, HELENA a MARTIN PEHAL, „Rituály ve veřejném prostoru“, *Dingir* 24 (2, 2021): s. 45.

GIMBUTAS, MARIJA, *The Goddesses and Gods of Old Europe - myths and Cult Images*. Berkeley, Los Angeles: University of California Press 1996, 304 s.

GLEIG, ANN, „New Age movement“, in (ed.) LEEMING, DAVID A., KATHRYN MADDEN a STANTON MARLAN, *Encyclopedia of Psychology and Religion*. New York: Springer 2010, s. 618-620.

HANEGRAAFF, WOUTER J., *New Age religion and Western culture: Esotericism in the Mirror of Secular Thought*, Leiden, New York, Kolín: Brill 1998, 558 s.

HANEGRAAFF, WOUTER J. „New Age Movement“, In (ed.) JONES, *Encyclopedia of Religion*, second edition, 15 volumes, Detroit: Thomson Gale MI 2005.

HARVEY, GRAHAM, „Aliance Bohyně“, in CHRISTOPHER H. PARTRIDGE (ed.), *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*, Praha: Knižní klub 2006, s. 299-300.

HAUKE, MANFRED, *God or Goddess?, Feminist Theology : What is It? : Where Does it Lead?* San Francisco: Ignatius Press 1993. 343 s.

HEELAS, PAUL, „Introduction: Detraditionalization and its Rivals.” In: Heelas, Paul, Lash, Scott, Morris, Paul (ed.), *Detraditionalization: Critical Reflections on Authority and Identity*. Oxford: Blackwell Publishers 1996, 347 s.

HEELAS, PAUL „Introduction: Detraditionalization and its Rivals.” In: Heelas, Paul, Lash, Scott, Morris, Paul (ed.), *Detraditionalization: Critical Reflections on Authority and Identity*. Oxford: Blackwell Publishers 1996, 347 s.

HEELAS, PAUL a LINDA WOODHEAD, *The Spiritual Revolution: Why Religion is Giving Way to Spirituality*, Oxford: Blackwell Publishing 2005. 204 s.

JOHNSTON-ROBLEDO, INGRID a MARGARETH STUBBS., Positioning Periods: Menstruation in Social Context: An Introduction to a Special Issue. *Sex Roles* 68 (1-2/2013): s. 1-8.

KING, URSULA, „Feministická a ekofeministická spiritualita”, in CHRISTOPHER H. PARTRIDGE (ed.), *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*, Praha: Knižní klub 2006, s. 379-386.

KOSTIČOVÁ, ZUZANA M., *Současná alternativní spiritualita* (online), [Praha]: Husitská teologická fakulta UK 2020, dostupné online na https://dl1.cuni.cz/.../Soucasna_alternativni_spiritualita-skripta.pdf, 84 s.

KOSTIČOVÁ, ZUZANA M., „P04 Dějiny a složky alternativní spirituality“, https://www.youtube.com/watch?v=Y1oEXsIW5GI&list=PLC4Dr2Sa4XCZ7fsqKh6BXkGZv5w_6vy3g&index=11.

KOLÁŘOVÁ, MARTA, „Od globálního sesterství k transnacionálnímu feminizmu: výzvy ženskému hnutí ve formě kulturních odlišností a nerovností mezi ženami“, *Gender, rovné příležitosti, výzkum*, (1/2010): s. 30.

LANDER, LOUISE, *Images of bleeding: Menstruation as ideology*, Orlando: Press 1988, 227 s.

LOWEN, ALEXANDER, *Bioenergetika: terapie duše pomocí práce s tělem*, Vyd. 3. Přeložil Oldřich TEGZE. Praha: Portál, 2015, 276 s.

LUŽNÝ, DUŠAN, *Náboženství a moderní společnost: sociologické teorie modernizace a sekularizace*, Brno: Masarykova univerzita 1999, 183 s.

MARSHACK, ALEXANDER, „The Roots of Civilization: The Cognitive Beginnings of Man's First Art, Symbol and Notation.”, *American Anthropologist* 95 (4/1993): s. 1027-1028.

- MONTGOMERY, RITA E., "A Cross-Cultural Study of Menstruation, Menstrual Taboos, and Related Social Variables.", *Ethos* 2 (2/1974): s. 139.
- MOLONEY, SHARON, „From Menstrual Shame to Bleeding as a Spiritual Practice“, in KEVIN G. LOCKHART (ed.), *The Psychology of Shame*, Nova Publishers 2014: s. 167-196.
- NEŠPOR, ZDENĚK R. a DUŠAN LUŽNÝ, *Sociologie náboženství*, Praha: Portál, 2007, 236 s.
- ONDRAŠINOVÁ, MICHAELA, *Cyklické tělo, spiritualita a probouzení ženy: přepisování genderových identit v prostředí ženských kruhů*, Brno: Masarykova univerzita 2016, 141 s.
- PARTRIDGE, CHRISTOPHER H. , *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*, V Praze: Knižní klub 2006, 446 s.
- ROTTON, JAMES a IVAN W. KELLY, „Much ado about the full moon: A meta-analysis of lunar-lunacy research“, *Psychological Bulletin* (2/1997), s. 286–306.
- TROUSDALE, ANN, „Embodied spirituality“, *International Journal of Children's Spirituality*, 18 (1/2013): 18-29 s.
- VESELÁ, HELENA, *Současná feminní spiritualita na příkladu ženské tantrické skupiny*, Praha: Univerzita Karlova 2010, 78 s.
- VOJTÍŠEK, ZDENĚK, „Hnutí Nového věku“, *Dingir* 6 (2/2003): 37-72 s.
- VOJTÍŠEK, ZDENĚK, „Transformace je blízko!“, *Dingir* 14 (1/2011): 1-35 s.
- WAARDENBURG, JACQUES, *Bohové zblízka: systematický úvod do religionistiky*, Brno: Masarykova univerzita Rubikon 1997, s. 87.